

**T.C.
Marmara Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Özel Eğitim Anabilim Dalı
Zihin Engelliler Öğretmenliği Bilim Dalı**

**ZİHİNSEL YETERSİZLİĞİ OLAN BİREYLERLE
ÇALIŞAN ÖĞRETMENLERİN CİNSEL EĞİTİME
YÖNELİK TUTUMLARI VE ETİK DURUMLARININ
KARŞILAŞTIRILMASI**

Bora AKDEMİR
(Yüksek Lisans Tezi)

İstanbul – 2016

**T.C.
Marmara Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Özel Eğitim Anabilim Dalı
Zihin Engelliler Öğretmenliği Bilim Dalı**

**ZİHİNSEL ENGELİ OLAN BİREYLERLE ÇALIŞAN
ÖĞRETMENLERİN CİNSEL EĞİTİME YÖNELİK
TUTUMLARI VE ETİK DURUMLARININ
KARŞILAŞTIRILMASI**

Bora AKDEMİR
(Yüksek Lisans Tezi)

Danışman:

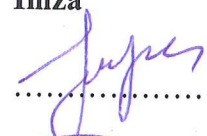
Yrd. Doç. Oktay TAYMAZ SARI

İstanbul – 2016

**Tüm kullanım hakları
M.Ü. Eğitim Bilimleri Enstitüsü'ne aittir.
© 2011**

ONAY

Bora AKDEMİR tarafından hazırlanan “Zihinsel Yetersizliği Olan Bireylerle Çalışan Öğretmenlerin Cinsel Eğitime Yönelik Tutumları Ve Etik Durumlarının Karşılaştırılması” konulu bu çalışma, 3.10.2016 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda jüri tarafından başarılı bulunmuş ve yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

	Adı Soyadı	İmza
TEZ DANIŞMANI	Yrd. Doç. Dr. Oktay Taymaz Sarı	
JÜRİ ÜYESİ	Yrd. Doç. Dr. Özcan Karaaslan	
JÜRİ ÜYESİ	Yrd. Doç. Dr. Duygu Yalman	

ÖZGEÇMİŞ

Eğitim

- 1999-2000 Bursa Cumhuriyet Lisesi
- 2010-2013 Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Özel Eğitim Bölümü
Zihin Engelliler Öğretmenliği Anabilim Dalı Programı
- 2012-2013 Bolu Sarıcalar Özel Eğitim Uygulama Merkezi – Staj
- 2012-2013 Yeşil Düzce Özel Eğitim Meslek Eğitim Merkezi - Staj
- 2013-..... Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Zihin Engelliler
Öğretmenliği Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Programı

İş

- 2013-2016 Hamit İbrahimiye Özel Eğitim Uygulama Merkezi
- 2016-.... Ataşehir Özel Eğitim Meslek Eğitim Merkezi

Bildiriler

- 2014-2015 Sınıf Öğretmenlerinin Sınıflarında Bulunan Kaynaştırma Öğrencilerine
Yönelik Tutumlarının İncelenmesi, 24. Özel Eğitim Kongresi, Edirne
(Yard. Doç. Dr. Oktay Taymaz Sarı, Müslüm Yıldız ve Beyza Cinoğlu
ile birlikte)
- 2015-2016 Comparsion Of Attitudes Towards Sex Education With Ethical Positions
Of Teachers Who Work For Mentally Retarded Individuals. International
Conference Effective Leadership and Management Inclusive Schools:
Teacher Training and Vocational Education, Arts and Sports (Elmis
2016) May 12-13-14-15, 2016 Necmettin Erbakan University, Konya,
Türkiye (Yrd. Doç. Dr. Oktay Taymaz Sarı ile birlikte.)

Kişisel Bilgiler ve İletişim

Doğum Yeri ve Yılı: Bursa - 1984

Görev Yaptığı Kurum: Ataşehir Özel Eğitim Meslek Eğitim Merkezi

e-posta: boraakdemir@outlook.com

Tel No: 0534 734 24 36

ÖNSÖZ

Profesyonel mesleklerin tamamı teorik ve pratik bilgi birikiminin yanı sıra belirli etik değerlere de ihtiyaç duyar. Bu değerlerden yoksun sadece maddi ihtiyaçlar merkezinde yapılan “işler” genellikle yozlaşır ve insani değerlerden uzaklaşırlar. Söz konusu öğretmenlik mesleği ise bu belirgin bir hal almaktadır. Öğretmenler, insanların yaşamlarına dokunarak, onların bundan sonra nasıl bir yaşam süreceklarine, nasıl birer insan olacaklarına ve neleri başaracaklarına büyük etkilerde bulunabilirler.

Bir özel eğitim öğretmeni olarak öğrencilerim için bireysel eğitim planları hazırlarken her zaman onların en yakıcı ihtiyaçlarından yola çıkmaya çalıştım. Otizmden etkilenmiş, orta ve ağır düzey zihin engelli öğrencilerin yoğun olarak bulunduğu okulumda genellikle öğrencilerin cinsel gelişim alanıyla ilgili problemlerine çözüm bulunmakta zorlanıldığını, özellikle ergenlik döneminin çoğu öğrenci için neredeyse bir kâbusa dönüştüğünü gözlemledim.

Eğitim programlarında kendine sınırlı bir yer bulan cinsel eğitim, özel gereksinimli öğrencilerin yaşamlarında bundan çok daha fazla yer tutmaktadır. Böyle bir konuda çaba harcayan, bu alanı “es” geçmeyen meslektaşlarımın varlığı konunun ağırlığını bir nebze azaltmaktadır. Bu çalışmaya katılarak sınırlı mola zamanlarını veri toplama araçlarımızı doldurarak geçiren özverili meslektaşlarıma teşekkür ediyorum.

Yüksek lisans eğitimim boyunca ufkumu genişleten, bilgi birikimimi arttıran, her biri farklı bakış açıları kazandıran, başta Prof. Dr. Dilek Erbaş olmak üzere tüm Marmara Üniversitesi Özel Eğitim ailesine teşekkürü bir borç bilirim.

Hepimizin yaşamında minnetle andığı, hayatına etki etmiş, kalıcı izler bırakmış ve değer katmış en az bir öğretmeni muhakkak vardır. Değerli danışmanım Yrd. Doç. Dr. Oktay Taymaz Sarı’ya benim için bu tanımı fazlasıyla doldurduğu, tez çalışmamda sıkıştığım, zorlandığım her noktada ben istemeden elini uzattığı, görevi olduğu için değil içinden gelerek zaman mekân sınırı tanımaksızın akademik ya da kişisel her konuda tecrübelerinden faydalandığı, bana hedeflerimi her durumda hatırlatarak yeniden motive olmamı sağladığı için sonsuz teşekkür ederim.

Son olarak beni dünyalarına kabul eden, benden öğrendiklerinden fazlasını bana öğreten, koşulsuz saflığı ve doğallığı temsil eden, küçük ama emin adımlarla ilerleyen tüm özel çocuklarıma teşekkür ediyorum. Bu çalışma onlar sayesinde ve onlar için yapılmıştır.

ÖZET

Bu araştırmada zihinsel yetersizliği olan bireylerle çalışan öğretmenlerin cinsel eğitime yönelik tutumları ile etik durumları arasında bir ilişki olup olmadığı araştırılmıştır.

Cinsel eğilimler doğru yönlendirilmediğinde olumsuz sonuçlara yol açabilirler. Zihin engelli bireylerde cinsel eğitimin önemi bilinmektedir. Bu eğitim hem ailede hem de okulda verilebilir. Her iki durumda da zihin engelli bireylerle çalışan öğretmenlerin bu konudaki tutumları önem kazanmaktadır. Bu tutumları etkileyen birçok etmen olmakla birlikte toplumsal değer yargıları, ahlak anlayışı ve geleneklere bağlılık kısacası bir bütün olarak etik de temel bir etmen olarak göze çarpmaktadır.

Zihinsel engellilerle çalışan öğretmenlerin cinsel eğitime yönelik tutumlara etki eden faktörlerin belirlenmesi, olumsuz olanların ortadan kaldırılarak olumlu olanların desteklenmesinin bu alandaki sorunları aza indireceği düşünülmektedir. Bu bağlamda etik değerlerin önemi ortaya çıkmaktadır.

İlişkisel desende tarama modeli bir çalışma olan araştırma kapsamında İstanbul'un 7 ilçesinde toplam 329 öğretmene ulaşılmıştır. Bu öğretmenlere Kişisel Bilgi Formu, Forsyth (1980) tarafından geliştirilen ve 2010 yılında Yazıcı ve Yazıcı tarafından dilimize uyarlanarak geçerlik güvenirlik çalışması yapılan Etik Durum Ölçeği ve Serin, Girli ve Doğru (2013) tarafından geliştirilen Zihinsel Yetersizliği Olan Bireylerle Çalışan Öğretmenler İçin Cinsel Eğitime Yönelik Tutum Ölçeği uygulanmıştır.

Yapılan analizler sonucunda cinsel eğitime yönelik tutumlarında branş değişkenine göre özel eğitim öğretmenleri lehine tüm alt faktörleri kapsayacak şekilde, çevresinde zihinsel engelli birey bulunma değişkenine göre çevresinde zihinsel engelli birey bulunanlar lehine anlamlı fark bulunmuştur. Etik Durum Ölçeği verileri analiz edildiğinde öğretmenlerin idealizm alt boyutuna ilişkin hesaplanan ortalama puanları görecelik alt boyutu için hesaplanan ortalama puanından oldukça yüksektir. Cinsel eğitime yönelik tutumlarla etik durumlar arasında ise anlamlı bir fark bulunamamıştır.

Anahtar sözcükler: Cinsel eğitim, etik, zihin engeli olan birey, ilişkisel tarama

ABSTRACT

In this study it was researched if there is a relationship between the attitudes of teachers towards sex education who work with mentally retarded people and their ethical positions.

Sexual trends may cause negative results if not directed correctly. Significance of sex education for mentally retarded people is a well known fact. This training can be provided both through the family and at school. Attitude of teachers who work with mentally retarded people is very important in both cases. Much as there are numerous factors affecting these attitudes social value judgments, ethical understanding, conventionality and in short ethics as a whole stands out as a key factor.

It is believed that determining the factors that affect the attitudes of teachers towards sex education who work with mentally retarded people, elimination of negative such factors and provision of positive factors will minimize the issues in the cited field. The importance of ethical values comes to the fore in this context.

A total of 329 teachers were reached in 7 districts of Istanbul within the purview of the study which is a screening model in relational patterns. Personal Data Sheet, Ethic Position Questionnaire developed through Forsyth (1980) and adapted to our language in 2010 by Yazıcı and Yazıcı and validity and reliability study of which was done and Scale of Attitude Towards Sexual Education for Teachers Who Work with Mentally Retarded People developed by Serin, Girli ve Doğru (2013) were applied to these teachers.

As a result of the analysis carried out, a significant difference was found in favor of special education teachers in their attitudes towards sex education in accordance with branch variable covering all sub factors and a significant difference was found in favor of mentally retarded people in accordance with the variable of presence of mentally retarded people in their social environment. When the Ethic Position Questionnaire data were analyzed it was found that average scores of the teachers calculated for the idealism sub-dimension were significantly higher than the average score calculated for the relativity sub-dimension. A significant difference between attitudes towards sex education and ethic position was not found.

Key words: Sexual education, ethics, mentally retarded individual, relational scan

İÇİNDEKİLER

ONAY.....	i
ÖZGEÇMİŞ.....	ii
ÖNSÖZ	iv
ÖZET	v
ABSTRACT.....	vi
İÇİNDEKİLER.....	vii
TABLolar LİSTESİ	x
KISALTMALAR	xiii
BÖLÜM I: GİRİŞ	1
1.1. Problem.....	1
1.2. Araştırmanın Amacı.....	5
1.3. Araştırmanın Önemi	5
1.4. Araştırmanın Sayıtları.....	6
1.5. Araştırmanın Sınırlılıkları.....	6
1.6. Tanımlar.....	6
BÖLÜM II: İLGİLİ ALANYAZIN	8
2.1. Zihin Engelliler ve Eğitimleri	8
2.2. Zihin Engelli Bireylerin Eğitimleri.....	10
2.3. Cinsellik ve Gelişim Evreleri.....	10
2.3.1. Cinsellik Nedir.....	10
2.3.2. Cinsel Gelişim Evreleri	11
2.4. Cinsel Eğitim	13
2.5. Zihin Engellilerde Cinsel Eğitim ve Önemi	14

2.6. Cinsel Eğitime Yönelik Tutumlar	16
2.7. Etik Kavramı ve Etik Durumlar	17
2.8. Cinsel Eğitimle İlgili Yapılmış Çalışmalar	18
2.8.1. Cinsel Eğitimle İlgili Türkiye’de Yapılmış Çalışmalar	18
2.8.2. Cinsel Eğitimle İlgili Yurtdışında Yapılmış Çalışmalar	21
2.9. Eğitim Alanında Etikle İlgili Yapılmış Çalışmalar	25
2.9.1. Eğitim Alanında Etikle İlgili Türkiye’de Yapılmış Çalışmalar	25
2.9.2. Eğitim Alanında Etikle İlgili Yurtdışında Yapılmış Çalışmalar	28
BÖLÜM III: YÖNTEM	30
3.1. Araştırma Modeli	30
3.2. Evren ve Örneklem	30
3.3. Veri toplama araçları	30
3.3.1. Kişisel Bilgi Formu (KBF)	31
3.3.2. Zihinsel Yetersizliği Olan Bireylerle Çalışan Öğretmenlerin Cinsel Eğitime Yönelik Tutumları Ölçeği (CEYTÖ)	31
3.3.3. Etik Durum Ölçeği (EDÖ)	32
3.4. Verilerin Toplanması	33
3.5. Verilerin Analizi	33
BÖLÜM IV: BULGULAR	35
4.1. Öğretmenlerin Demografik Özelliklerine İlişkin Bulgular	35
4.2. Öğretmenlerin Cinsel Eğitime Yönelik Tutumlarına İlişkin Bulgular	39
4.3. Öğretmenlerin Etik Durumlarına İlişkin Bulgular	57

BÖLÜM V: SONUÇ	68
5.1. Yargı	68
5.2. Tartışma	69
5.3. Öneriler	72
5.3.1. Uygulayıcıya Yönelik Öneriler.....	73
KAYNAKÇA.....	75
EK-1. İl Milli Eğitim Müdürlüğü İzni	84
EK-2. Ölçek İzinleri.....	86
EK-3. Kişisel Bilgi Formu	87
EK-4. Zihinsel Yetersizliği Olan Bireylerle Çalışan Öğretmenlerin Cinsel Eğitime Yönelik Tutumları Ölçeği	88
EK-5 Etik Durum Ölçeği	90

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 4.1.	Öğretmenlerin Yaş Göre Frekans ve Yüzde Değerleri	35
Tablo 4.2.	Öğretmenlerin Cinsiyete Göre Frekans ve Yüzde Değerleri	36
Tablo 4.3.	Öğretmenlerin Branşına Göre Frekans ve Yüzde Değerleri	36
Tablo 4.4.	Öğretmenlerin Öğrenim Durumlarına Göre Frekans ve Yüzde Değerleri.....	36
Tablo 4.5.	Öğretmenlerin Zihinsel Engelli Öğrencilerle Çalışma Süresine Göre Frekans ve Yüzde Değerleri.....	37
Tablo 4.6.	Öğretmenlerin Üniversitede Cinsel Eğitimle İlgili Ders Alma Durumuna Göre Frekans ve Yüzde Değerleri.....	37
Tablo 4.7.	Öğretmenlerin Üniversitede Cinsel Eğitimle İlgili Hizmet İçi Eğitim/Seminer Alma Durumuna Göre Frekans ve Yüzde Değerleri	37
Tablo 4.8.	Öğretmenlerin Çevrelerinde Zihinsel Engelli Birey Olması Durumuna Göre Frekans ve Yüzde Değerleri.....	38
Tablo 4.9.	Öğretmenlerin Çevrelerinde Cinsel İstismara Uğramış Birey Olması Durumuna Göre Frekans ve Yüzde Değerleri.....	38
Tablo 4.10.	Öğretmenlerin 18 Yaşlarına Kadar Yaşadıkları Yere Göre Frekans ve Yüzde Değerleri	38
Tablo 4.11.	CEYTÖ Boyutlarına Ait Betimsel İstatistikler	39
Tablo 4.12.	CEYTÖ Puanlarının Yaş Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan ANOVA Testi Sonuçları	41
Tablo 4.13.	CEYTÖ Puanlarının Cinsiyet Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan ANOVA Testi Sonuçları	43
Tablo 4.14.	CEYTÖ Puanlarının Branş Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan ANOVA Testi Sonuçları	44
Tablo 4.15.	CEYTÖ Puanlarının Branş Değişkenine Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Üzere Yapılan Scheffe Testi Sonuçları	45

Tablo 4.16.	CEYTÖ Puanlarının Öğrenim Durumu Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları	47
Tablo 4.17.	CEYTÖ Puanlarının Kıdem Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları	49
Tablo 4.18.	CEYTÖ Puanlarının Üniversitede Cinsel Eğitimle İlgili Ders Alma Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan t Testi Sonuçları.....	50
Tablo 4.19.	CEYTÖ Puanlarının Cinsel Eğitimle İlgili Hizmet İçi Eğitim/Seminer Alma Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan t Testi Sonuçları	51
Tablo 4.20.	CEYTÖ ği Puanlarının 18 Yaşına Kadar Yaşanılan Yer Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan ANOVA Testi Sonuçları	53
Tablo 4.21.	CEYTÖ Puanlarının Çevrelerinde Zihinsel Engelli Birey Olması Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan t Testi Sonuçları.....	54
Tablo 4.22	CEYTÖ ği Puanlarının Çevrelerinde Cinsel İstismara Uğramış Birey Olması Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan t Testi Sonuçları	56
Tablo 4.23.	EDÖ Boyutlarına Ait Betimsel İstatistikler	57
Tablo 4.24.	EDÖ Alt Boyutları Puanlarının Yaş Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan ANOVA Testi Sonuçları	58
Tablo 4.25.	İdealizm Alt Boyutu Puanlarının Yaş Değişkenine Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Üzere Yapılan Scheffe Testi Sonuçları	58
Tablo 4.26.	EDÖ Alt Boyutları Puanlarının Cinsiyet Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan t Testi Sonuçları	59
Tablo 4.27.	EDÖ Alt Boyutları Puanlarının Branş Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan ANOVA Testi Sonuçları	60
Tablo 4.28.	EDÖ Alt Boyutları Puanlarının Öğrenim Durumu Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları.....	60

Tablo 4.29.	EDÖ Alt Boyutları Puanlarının Kıdem Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan ANOVA Testi Sonuçları	61
Tablo 4.30.	EDÖ Alt Boyutları Puanlarının Üniversitede Cinsel Eğitimle İlgili Ders Alma Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan t Testi Sonuçları	62
Tablo 4.31.	EDÖ Alt Boyutları Puanlarının Üniversitede Cinsel Eğitimle İlgili Hizmet İçi Eğitim/Seminer Alma Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan t Testi Sonuçları	63
Tablo 4.32.	EDÖ Alt Boyutları Puanlarının 18 Yaşına Kadar Yaşanılan Yer Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan ANOVA Testi Sonuçları	64
Tablo 4.33.	EDÖ Alt Boyutları Puanlarının Çevrelerinde Zihinsel Engelli Birey Olması Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan t Testi Sonuçları	65
Tablo 4.34.	EDÖ Alt Boyutları Puanlarının Çevrelerinde Cinsel İstismara Uğramış Birey Olması Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan t Testi Sonuçları	65
Tablo 4.35.	Zihinsel Engeli Olan Bireylerle Çalışan Öğretmenlerin Cinsel Eğitime Yönelik Tutumları İle Etik Durumları Arasındaki İlişkiler.....	66

KISALTMALAR

MEB:	Milli Eğitim Bakanlığı
CEYTÖ:	Zihinsel Yetersizliği Olan Bireylerle Çalışan Öğretmenlerin Cinsel Eğitime Yönelik Tutumları Ölçeği
EDÖ:	Etik Durum Ölçeği

BÖLÜM I: GİRİŞ

1.1. Problem Durumu

Özel gereksinimli bireyler, çeşitli nedenlerle, bireysel özellikleri ve eğitim yeterlikleri açısından akranlarından beklenen düzeyden anlamlı derecede farklılık gösteren bireylerdir (Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği, 2012). 2002 yılında yayınlanan Türkiye Özürlüler Araştırması sonuçlarına göre, özürlü olan nüfusun toplam nüfus içindeki oranı %12.29'dur. Bu oranın %0.48'ini zihinsel yetersizliği olan bireyler oluşturmaktadır (Türkiye Özürlü Araştırması, 2002). Bu rakamlarda hareketle toplam ülke nüfusunun yaklaşık %6'sında zihin engeli mevcuttur.

Zihinsel yetersizliği olan bireylere yönelik ilk tanımlara 1800'lü yıllarda rastlanmaktadır. Ancak daha kapsamlı ve açıklayıcı tanımların 1900'lü yıllardan itibaren yapıldığı gözlenmektedir. Bu tanımlar günümüze kadar belirli farklılaşmalar yaşayarak gelmiştir (Eripek, 2009, s.53). AAMR'ye (American Association Mental Retardation – Amerikan Zekâ Geriliği Birliği) ait, zekâ geriliği adı altında, son tanım ise şu şekildedir; Zekâ geriliği, zihinsel işlevler ve kavramsal, sosyal ve pratik uyumsal becerilerde kendini gösteren uyumsal davranışların her ikisinde görülen anlamlı sınırlılıklar olarak karakterize edilen yetersizliktir. Bu yetersizlik 18 yaşından önce başlar (Eripek, 2009, s.53; Sucuoğlu, 2009, s.65).

Zihinsel yetersizliği olan bireyler; gelişim süreci içerisinde genel zihinsel işlevlerde normal bireylere göre önemli derecede gerilik ve uyumsal davranışlarda yetersizlik gösterirler. Zihinsel işlevlerinin önemli derecede ortalamanın altında olması; onların iletişim, öz bakım, ev hayatı, sosyal beceriler, toplumsal hayata katılım, inisiyatif kullanma, sağlık ve güvenlik, işlevsel akademik beceri, boş zamanı değerlendirme ve iş alanlarının iki ya da daha fazlasında sınırlılık göstermesine neden olur (Seyyar, 2008).

Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği'nde, özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin eğitimlerini öncelikle yetersizliği olmayan akranlarıyla birlikte kaynaştırma yoluyla sürdürmeleri esas olmakla birlikte, bu bireyler için Bakanlıkça her tür ve kademede örgün ve yaygın özel eğitim okul ve kurumları da açılır denilmektedir. Özel eğitim hizmetleri kurulu, özel eğitim değerlendirme kurul raporu doğrultusunda, özel eğitime

ihtiyacı olan bireyi uygun resmî okul ya da kuruma yerleştirir. Özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin öncelikle yetersizliği olmayan akranlarının devam ettiği sınıf olmak üzere, özel eğitim sınıfı, gündüzlü özel eğitim okulu/kurumu, yatılı özel eğitim okulu/kurumu gibi en az sınırlandırılmış ortamdan en çok sınırlandırılmış ortama doğru, eğitimlerini sürdürmelerini sağlayacak şekilde yerleştirilmelerine dikkat edilir (Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği, 2012).

Zihinsel yetersizliği olan birey tanımlarına bakıldığında birçok gelişim alanında (Örneğin özbakım, sosyal beceriler vb.) anlamlı ölçüde gerilikten bahsedilirken temel bir gelişim alanı olan cinsel gelişim alanında akranlarından farklı olabileceğine dair bir ibare görülmemektedir. İlgili araştırmalara bakıldığında zihinsel yetersizliği olan bireylerin cinsel gelişim alanında yaşlılarından anlamlı ölçüde farklılaşmadığı ifade edilmektedir (Yurdakul, 1999; Tepper, 2001, s.7)

Cinsellik her bireyi ilgilendiren, hem beden hem de ruh sağlığı açısından insan üzerinde büyük etkileri olan, bununla birlikte çözülmesi zor toplumsal sorunlara neden olabilen hassas bir konudur ve sağlığımızın en temel olgularından biridir (Poroy, 2005, s.15). Cinsel duygu ve dürtüler insanların doğumuyla başlarlar. Cinsiyet farkı gözetmeksizin, doğuştan örneğin beslenme dürtüsüne nasıl sahipse, cinsel duygulara da öyle sahiptir. Cinsellik insanlığın ayrılmaz bir parçasıdır. İnsan olmanın gereğidir. Zihinsel, duygusal, sosyal ve fiziksel yönlerin bir arada gelişmesine cinsellik denir. Cinsel duygularda tıpkı öbür duygular gibi zaman içinde gelişir. Çocuk hem kendi bedenini hem de arkadaşının bedenini merak eder; bunlar hakkında bilgi sahibi olmak ister, burada endişelenecek bir şey yoktur. Bu durum çocuğun boyunun uzaması kilosunun artması kadar doğaldır. Bu nedenle bu duygular göz ardı edilmeden cinsel eğitim konusunda odaklanmalıdır. Yaş, cinsiyet, cinsel yönelim, ekonomik konum, milliyet ve din farkı olmaksızın cinsellik, insan yaşamının her döneminde önemli bir değerdir. Bu nedenle cinsellik bireylerin bedensel, psikolojik ve toplumsal yönden sağlığını etkileyen bir konudur. (Çakmak, 2011, s.25)

Çocuklara cinsellikle ilgili bilgiler verilmediğinde gerçekleri kendileri bulmaya çalışabilirler. Bu durumda, anne babanın istemediği kişilerden olumsuz bilgi edinebilirler. Gözetleme, takip etme gibi yollara başvurabilirler. Yaşlılarından bilgi alabilirler veya kendi başlarına denemeler yapabilirler. Tüm bu durumlarda yanlış

sonuçlara bilgilere ulaşma olasılıkları çok yüksektir. Bu, ileride geliştirecekleri cinsel davranışlarda çekingenlik, suçluluk, korku, utanç, kızgınlık ve tutukluğa yol açabilir. Tipik gelişen bireyler için durum böyleyken zihin yetersizliği olan bireyler için bu durum daha da karmaşık olabilir. Yeterli cinsel bilgiye sahip olmayan zihinsel özürülülerin, cinsel istismarı da içeren tüm istismar biçimlerine diğer bireylere göre daha fazla maruz kaldığı ve aynı zamanda cinsel yolla bulaşan hastalıklara yakalanma ya da gebe kalma riskinin arttığı bilinmektedir (Görener, 2010, s.139).

Bireylerin cinselliği nasıl ve ne şekilde öğreneceği konusunda toplumun yapısı, dini ve ahlaki tutumu, kişilerin ailesi ve kültürün ciddi bir etkisi vardır. Birçok insan gençlere verilecek cinsel eğitimin tahrik unsuru ve uygunsuz davranışlara neden olacağını, cinsel eğitimin toplumun değer yargılarına zarar vereceğini, cinselliğin ne kadar çok konuşulursa o kadar çok sorun çıkacağını düşünmektedir. Oysaki cinsellik, kendini kabul, beden imgesi, akran ilişkileri, ebeveyn-çocuk ilişkileri ve cinsel yönelim konularını içermelidir ve sadece seks eğitimi olarak algılanmamalıdır (Gökdeniz, 2008, s.34).

Gelişmiş ülkelerin çoğunda zorunlu olmasa da ders programlarında cinsel eğitim olmasına rağmen, ülkemizde cinsel eğitim sadece belirli konularla ve biyoloji dersleri ile sınırlıdır. Zihinsel yetersizliği olan bireylerin ise cinsellikle ilgili görüşleri ve deneyimleri, iletişimde oldukları akran ve bakıcıların bilgilerinden ibarettir. Araştırmalar, zihinsel yetersizliği olan bireylerin cinsel sorunlarını ele almada toplumun isteksizliğini göstermektedir (Howard, Rienzo, Morgan, James, 2005, s.101). Ayrıca öğretmen ve ebeveynler genellikle cinsel eğitimi öğretmek için kendilerini yetersiz hissetmektedirler (Mandan Sürücü, 2009, s.129)

Cinsel eğitim konusu pek çok kültürde tarih boyunca bir tabu olarak kabul edilmiştir. Son yıllarda zihinsel yetersizlikten etkilenmiş bireylerin cinselliği ve cinsel eğitimi konusuyla ilgili tutumlar daha olumlu hale gelmekle beraber (Whitehouse ve McCabe, 1997), günümüzde hala cinsel eğitim konusunda olumsuz tutumlar bulunmaktadır (Lunsky ve Konstantareas, 1998, s.132). Zihinsel yetersizlikten etkilenmiş bireylerin cinsel sorunlarını çözebilmek için bu olumsuz tutumların belirlenmesi ve değiştirilmesi önem taşımaktadır (Ousley ve Mesibov, 1991, s.474).

Öğretmenler ve ebeveynler, diğer insanlarla sağlıklı ilişkiler geliştirmeleri ve kendilerini olumsuz durumlardan korumaları için zihinsel yetersizlikten etkilenmiş bireylere rehber olabilirler. Ancak aileler, çocuklarının sahip olduğu yetersizlikler yüzünden cinsel istismara uğrayabileceği korkusu nedeniyle çocuklarına eksik bilgi verebilmektedirler. Aileler çocuklarına, zararlı cinsel davranışlardan kendilerini nasıl koruyacaklarını nadiren öğretirler. Bu nedenle zihinsel yetersizlikten etkilenmiş bireylere cinsel eğitim verme görevi çoğunlukla öğretmenlere düşmektedir. Ancak öğretmenler zihinsel yetersizlikten etkilenmiş bireylere cinsel eğitim vermede kendilerini yetersiz hissetmektedirler (Foley ve Dudzinski, 1995, s.185).

Birçok insan gençlere verilecek cinsel eğitimin tahrik unsuru ve uygunsuz davranışlara neden olacağını, cinsel eğitimin toplumun değer yargılarına zarar vereceğini, gençlere doğum kontrol yöntemlerini anlatmanın evlilik öncesi izin anlamına geldiğini, cinselliğin ne kadar çok konuşulursa o kadar çok sorun çıkacağını düşünmektedir. Ayrıca binlerce yıldır insanların cinsel eğitim almadan cinselliklerini yasadıkları kanısındadır. Çünkü bu bakış açısındaki insanların cinsel eğitimden anladığı cinsel ilişkidir (Tasçı, 2003, s.34). Toplumsal değer yargıları, ahlak anlayışı ve geleneklere bağlılık kısacası bir bütün olarak etik algıları cinsel eğitime yönelik tutumları etkileyebilmektedir.

Zihinsel yetersizliği olan bireylerle çalışan öğretmenlerin bir kısmı cinsel eğitim konusunda olumlu, bir kısmı ise olumsuz tutum sergilemektedir (Yavuz, Tekcan ve Vural Batık, 2013). Zihinsel yetersizliği olan bireylerin toplumla daha uyumlu olabilmeleri, her yönden sağlıklı gelişebilmeleri için cinsel eğitim almaları önem taşımaktadır. Nitekim bir çok araştırma öğrencilere yönelik cinsel eğitim dersinin okullarda verilmesi gerektiğini ortaya koymuştur (Gökdeniz, 2008, s.78; Özdemir , Poyraz ve Ayvaz, 2003; Kükner vd., 1993). Ayrıca öğrencilere verilen cinsel sağlık eğitimlerinin öğrencilerin cinsel sağlık bilgisi üzerine anlamlı düzeyde etkisi olduğu belirten birçok çalışmada bulunmaktadır (Selçuk, 2006; Öztürk, 2007; Ersin, 2008, s.12; Uygur, 2012, s.72).

Bireylerin birbirleriyle ve toplumla kurdukları ilişkide çağlar boyunca bir takım değerler, kurallar ve bunlar gibi bir takım ortak kabuller üretmişlerdir. İşte bu ortak kabulleri ahlaki yönden araştıran felsefe biliminin alt dalı etikdir. Etiğin insanların

yaptığı mesleklerle, o ilişki içerisinde yaptıklarının doğru-yanlış ya da iyi-kötü olarak değerlendiren alt dal ise meslek etiğidir (İşgüden ve Çabuk, 2006, s.60).

Zihin yetersizliği olan bireylerle çalışan öğretmenlerin cinsel eğitime yönelik tutumlara etki eden faktörlerin belirlenmesi, olumsuz olanların ortadan kaldırılarak olumlu olanların desteklenmesi bu alandaki sorunları en aza indireceği düşünülmektedir. Bu bağlamda etik değerlerin önemi ortaya çıkmaktadır. Bu araştırmada zihin engelli bireylerle çalışan öğretmenlerin cinsel eğitime yönelik tutumları ile etik durumları arasında bir ilişki olup olmadığı araştırılacaktır.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacını, zihin yetersizliği bulunan öğrencilerle çalışan öğretmenlerin cinsel eğitime yönelik tutumlarıyla etik durumları arasındaki ilişkinin incelemesi oluşturmaktadır. Bu kapsamda aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

1. Zihinsel yetersizliği olan bireylerle çalışan öğretmenlerin cinsel eğitime yönelik tutum puanları; yaş, cinsiyet, öğrenim görülen alan, mesleki deneyim, cinsel eğitime yönelik eğitim alıp almaması, çevresinde zihin engelli bireyin bulunup bulunmaması gibi bazı değişkenlere göre anlamlı bir şekilde farklılaşmakta mıdır?
2. Zihinsel yetersizliği olan bireylerle çalışan öğretmenlerin etik durumları; yaş, cinsiyet, öğrenim görülen alan, mesleki deneyim, cinsel eğitime yönelik eğitim alıp almaması, çevresinde zihin engelli bireyin bulunup bulunmaması gibi bazı değişkenlere göre anlamlı bir şekilde farklılaşmakta mıdır?
3. Zihinsel yetersizliği olan bireylerle çalışan öğretmenlerin cinsel eğitime yönelik tutumları ile etik durumları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

1.3. Araştırmanın Önemi

Bu çalışmanın, zihinsel yetersizliği olan bireylerle çalışan öğretmenlerin cinsel eğitime yönelik tutumlarını belirlemek, bu tutumların öğretmenlerin etik durumlarıyla ve diğer bazı değişkenlerle ilişkisini belirlemek anlamıyla önemli olduğu düşünülmektedir. Ayrıca yapılan kaynak taramasında zihin engelli bireylerle çalışan öğretmenlerin cinsel

eğitime yönelik tutumlarını etik durumlarıyla karşılaştıran bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu noktalarda alan yazınına katkı sunulacağı düşünülmüştür.

Bu çalışma ile cinsel eğitime yönelik tutumlar, öğretmenlerin etik durumları konularında sağlanacak bulgu ve çıkarımların ileriki araştırmalar için katkı sağlayıcı nitelik taşıyacak olması açısından önemlidir.

1.4. Araştırmanın Sayıtları

Bu araştırma aşağıdaki sayıtlara sahiptir.

1. Araştırmaya katılan öğretmenler, anket ve ölçekleri samimi ve doğru bir şekilde cevaplandırmıştır.
2. Örneklem evreni temsil edebilecek büyüklüktedir.
3. Kullanılan ölçme aracı ve izlenen yöntemle araştırmanın amaçlarına ulaşılabilir.

1.5. Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu araştırma;

1. 2014-2015 Eğitim Öğretim yılı ile sınırlıdır.
2. İstanbul ili sınırları içerisinde bulunan özel eğitim okullarında görev yapan ve zihin engeli olan bireylerle çalışan öğretmenlerle sınırlıdır.
3. Kişisel Bilgi Formu, Etik Değerler Ölçeği ve Zihinsel Yetersizliği Olan Bireylerle Çalışan Öğretmenler İçin Cinsel Eğitime Yönelik Tutum Ölçeği ile toplanan verilerle sınırlıdır.
4. Elde edilen demografik bilgiler geliştirilen kişisel bilgi formundaki sorularla sınırlıdır.

1.6. Tanımlar

Etik: Bir etkinlik alanı olarak felsefenin bir dalı, bir ahlak felsefesi alanı, ahlaki olanın özünü ve temellerini araştıran bir felsefe etkinliğidir. Bu anlamda etik, insanın kişisel ve toplumsal yaşamdaki ahlaki sorunlarını ele alıp inceler (Akarsu, 2010, s.22).

Cinsellik: İnsanoğlunun; cinsiyet, toplumsal cinsiyet, cinsel kimlik, cinsel yönelim, sevgi ve üremeyi kapsayan temel bir boyutudur. Cinsellik biyolojik, psikolojik, sosyoekonomik, kültürel, etik ve dini faktörlerin karşılıklı etkileşiminin bir sonucu olarak yaşanmaktadır (T.M. Basset, B. Kaim, 2000; akt; Kentler, 2008, s.8).

Tutum: Bireyin bir durum, olay ya da olgu karşısında ortaya koyması beklenen olası davranış biçimidir (İnceoğlu, 2010, s.4)

Cinsel Eğitim: Bireyin kendi vücudunu ve cinsel özelliklerini tanıması, aynı şekilde karşı cinsi tanıması, cinsel kimlikleri öğrenmesi ve temel cinsel güdülerini kontrol altına alması, kendisini bu anlamda koruyabilmesi gibi konuları içeren eğitimidir (Akay, 1999, s.104, Başaran, 1998, S.116).

İdealizm: Bir felsefe terimi olarak idealizm, bilgide düşüncenin temel olduğunu öne süren, düşünceyi temel alan ve varlığı, insan düşüncesinin oluşturduğunu, kurduğunu kabul eden öğretilerin ortak adıdır (Yazıcı ve Yazıcı 2010).

Görecilik: Evrensel ve mutlak ahlaki kuralları reddeden bir ahlaki yargı benimseyerek ahlaki kuralların zamanın, yerin ve kültürün bir işlevi olarak durumsal bir bağlamda var olduklarını kabul eden felsefi akımdır (Yazıcı ve Yazıcı 2010).

BÖLÜM II: ALANYAZIN

2.1. Zihin Engelliler ve Eğitimleri

Özel gereksinimli bireyler, çeşitli nedenlerle, bireysel özellikleri ve eğitim yeterlikleri açısından akranlarından beklenen düzeyde anlamlı farklılık gösteren bireylerdir (MEB, 2012). 2002 yılında yayınlanan Türkiye Özürlüler Araştırması sonuçlarına göre, özürlü olan nüfusun toplam nüfus içindeki oranı % 12.29'dur. Bu oranın % 0.48'ini zihinsel engeli olan bireyler oluşturmaktadır (Türkiye İstatistik Kurumu, TÜİK, 2002). Bu rakamlarda hareketle toplam ülke nüfusunun yaklaşık %6'sında zihin engeli mevcuttur.

Zihinsel yetersizliği olan bireylere yönelik ilk tanımlara 1800'lü yıllarda rastlanmaktadır. Ancak daha kapsamlı ve açıklayıcı tanımların 1900'lü yıllardan itibaren yapıldığı gözlenmektedir. Bu tanımlar günümüze kadar belirli farklılaşmalar yaşayarak gelmiştir (Eripek, 2009, s.53). AAMR'ye (American Association Mental Retardation) ait, zekâ geriliği adı altında, son tanım ise şu şekildedir; Zekâ geriliği, zihinsel işlevler ve kavramsal, sosyal ve pratik uyumsal becerilerde kendini gösteren uyumsal davranışların her ikisinde görülen anlamlı sınırlılıklar olarak karakterize edilen yetersizliktir.

Zihinsel yetersizliği olan bireyler; gelişim süreci içerisinde genel zihinsel işlevlerde normal bireylere göre yetersizlik 18 yaşından önce başlar ve önemli derecede gerilik ve uyumsal davranışlarda yetersizlik gösterirler. Zihinsel işlevlerinin önemli derecede ortalamanın altında olması; onların iletişim, öz bakım, ev hayatı, sosyal beceriler, toplumsal hayata katılım, inisiyatif kullanma, sağlık ve güvenlik, işlevsel akademik beceri, boş zamanı değerlendirme ve iş alanlarının iki ya da daha fazlasında sınırlılık göstermesine neden olur (Eripek, 2009, s.54; Sucuoğlu, 2009, s.65, Seyyar 2008).

Milli Eğitim Bakanlığı'nın 2006'da çıkan Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği'nde zihinsel yetersizliği olan birey, "Zihinsel işlevler bakımından ortalamanın iki standart sapma altında farklılık gösteren, buna bağlı olarak kavramsal, sosyal ve pratik uyum becerilerinde eksiklikleri ya da sınırlılıkları olan, bu özellikleri 18 yaşından önceki gelişim döneminde ortaya çıkan ve özel eğitim ile destek eğitim hizmetlerine ihtiyaç duyan bireydir" şeklinde tanımlanmaktadır (Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği, 2012). Aynı yönetmelikte zihin engelliler şöyle sınıflandırılmaktadır;

a) Hafif Düzeyde Zihinsel Yetersizliği Olan Birey: Zihinsel işlevler ile kavramsal, sosyal ve pratik uyum becerilerinde hafif düzeydeki yetersizliği nedeniyle özel eğitim ile destek eğitim hizmetlerine sınırlı düzeyde ihtiyaç duyan bireydir.

b) Orta Düzeyde Zihinsel Yetersizliği Olan Birey: Zihinsel işlevler ile kavramsal, sosyal ve pratik uyum becerilerindeki sınırlılık nedeniyle temel akademik, günlük yaşam ve iş becerilerinin kazanılmasında özel eğitim ile destek eğitim hizmetlerine yoğun şekilde ihtiyaç duyan bireydir.

c) Ağır Düzeyde Zihinsel Yetersizliği Olan Birey: Zihinsel işlevler ile kavramsal, sosyal ve pratik uyum becerilerindeki eksiklikleri nedeniyle öz bakım becerilerinin öğretimi de dâhil olmak üzere yaşam boyu süren, yaşamın her alanında tutarlı ve yoğun özel eğitim ve destek eğitim hizmetine ihtiyacı olan bireydir.

d) Çok Ağır Düzeyde Zihinsel Yetersizliği Olan Birey: Bireyin zihinsel yetersizliği yanında başka yetersizlikleri bulunmasından dolayı öz bakım, günlük yaşam ve temel akademik becerileri kazanamaması nedeniyle, yaşam boyu bakım ve gözetime ihtiyacı olan bireydir.

Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği'nde, özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin eğitimlerini öncelikle yetersizliği olmayan akranlarıyla birlikte kaynaştırma yoluyla sürdürmeleri esas olmakla birlikte, bu bireyler için bakanlıkça her tür ve kademedeki örgün ve yaygın özel eğitim okul ve kurumları da açılır denilmektedir. Özel eğitim hizmetleri kurulu, özel eğitim değerlendirme kurul raporu doğrultusunda, özel eğitime ihtiyacı olan bireyi uygun resmî okul ya da kuruma yerleştirir. Özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin öncelikle yetersizliği olmayan akranlarının devam ettiği sınıf olmak üzere, özel eğitim sınıfı, gündüzlü özel eğitim okulu/kurumu, yatılı özel eğitim okulu/kurumu gibi en az sınırlandırılmış ortamdan en çok sınırlandırılmış ortama doğru, eğitimlerini sürdürmelerini sağlayacak şekilde yerleştirilmelerine dikkat edilir (Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği, 2012).

2.2. Zihinsel Yetersizliği Olan Bireylerin Eğitimleri

Zihin yetersizliği olan bireylerin eğitimleri özel eğitim teknikleri ile mümkün olabilmektedir. 573 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'ye göre özel eğitim; “Özel eğitim gerektiren bireylerin eğitim ihtiyaçlarını karşılamak için özel olarak yetiştirilmiş personel, geliştirilmiş eğitim programları ve yöntemleri ile onların özür ve özelliklerine uygun ortamlarda sürdürülen eğitim” olarak tanımlanmaktadır. Bu noktada özel yetiştirilmiş personel, özel geliştirilmiş eğitim programları ve yöntemleri ile uygun ortam bileşenleri vurgulanmaktadır.

Özel eğitim kimi durumlarda genel eğitimden içerik yönünden farklar göstermektedir (Akçamete, 2009, s.32) Zihinsel yetersizliği olan bireyler tipik gelişen bireylerin yardım almaksızın yaşam deneyimleriyle öğrenebildikleri pek çok beceriyi sistemli bir eğitimle kazanabilmektedirler. Temel iletişim becerileri, günlük yaşam becerileri buna örnek olarak gösterilebilir. Bunun yanı sıra ek engeli olan zihin engelliler bu engellerinin getirdiği kimi gereksinimleri karşılamak için de özel eğitime ihtiyaç duyabilirler. Örneğin görme engelli bir zihin engelli bireye brail alfabesinin öğretilmesi gerekmektedir (Sucuoğlu, 2009, s.65; Ataman, 20011, s. 27)

Genel eğitim ortak bir müfredata dayalı yürütülmekteyken özel eğitim bireyin eğitsel ihtiyaçları ve öncelikleri belirlenerek bireysel olarak geliştirilmiş bir programa ve eğitim yöntemlerine göre yürütülmektedir (Heward, 2006; Eripek, 2009, s.54; Ataman, 20011, s. 29)

2.3. Cinsellik ve Gelişim Evreleri

2.3.1. Cinsellik Nedir?

Cinsellik insanın temel gelişim alanlarından birisidir. Cinsel gelişim anne karnında başlayıp yaşamın sonlanmasına kadar devam eder. Cinsellik biyolojik bir süreç olduğu kadar sosyal de bir süreçtir. Bizleri insan yapan ruhsal, fiziksel, duygusal ve sosyal özelliklerimizin bir parçasıdır (Ailey, Marks, Crips ve Hahn, 2003, s.24).

Cinselliğin algılanışı toplumlara ve hatta bireylere bazı farklılıklar göstermektedir. Bazı kişiler cinsel birleşme ve üreme bazı kişiler ise cinsel açıdan uyarılmış kişilerin gösterdiği davranışlar olarak algılamaktadır (Özgüven, 1997, s.2).

Amerikan Cinsellik Bilgilendirme ve Eğitme Konseyi (SIECUS)'ne göre cinsellik, bireylerin cinsel bilgisini, inançlarını, davranışlarını, değerlerini ve tavırlarını içermektedir (SIECUS, 2007). Cinsellik, bireyin kendi kimliğini kabul etmesi, cinsinin gereği olarak karşı cinsle ilgilenmesi, birlikte olmaktan ve cinsel ilişkiden bedensel olduğu kadar ruhsal bir haz ve doyumluk elde etmesidir (Özgüven, 1997, s.3). Cinsellik kavramı aynı zamanda cinsel kimlik ve toplumsal cinsiyet kavramını da kapsamaktadır (Özgüven, 1997, s.3; Keçe, 2006, s.22). Kromozomlar, cinsel salgı bezleri, hormonlar, iç cinsel organlar ve ikincil cinsiyet özellikleri kişinin cinselliğinin biyolojik özelliklerini yansıtır ve cinsel kimliği oluşturur (Keçe, 2006, s.22). Kişilerin kendilerini toplumda erkek veya kadın olarak göstermek için yaptıkları rol, tutum ve davranışlara toplumsal cinsiyet denir (Dökmen, 2006, s.12; Keçe, 2006 s.23).

Cinsel gelişimin bedensel, sosyal, duygusal ve bilişsel yönleri vardır. Bedensel yönü, cinsel organların büyümesi, bedende ve hormonlarda meydana gelen değişikliklerdir. Sosyal yönü, toplum tarafından belirlenmiş olan cinsiyet rollerinin benimsenmesi, toplumun cinselliğe bakışının birey üzerindeki etkileri olarak tanımlanabilir. Duygusal yönü, bireyin beden imgesi, cinsiyeti ile barışıklığı, aşk, çekicilik vb. duygularla ifade edilebilir. Bilişsel yönü ise cinsellikle ilgili duygu ve inanışları kapsar (Eylen, 2000, s.39).

2.3.2. Cinsel Gelişim Evreleri

İnsanlar başlıca beş gelişim alanıyla bütünsel bir gelişim gösterirler. Bunlar zihinsel, duygusal, sosyal, bedensel ve cinsel gelişim alanlarıdır. Bu beş alan, etkileşim halinde birbirlerini de geliştirerek bireyin gelişim sürecinde etkilidirler. Zihin engelli bireylerin gelişimi de tıpkı tipik gelişen bireylerin gelişim sıralamasını izlemektedir. Ancak zihinsel geriliğe bağlı olarak bu süreçlerin zamanlaması farklılıklar gösterebilmekte, yavaş bir gelişim sergilenebilmektedir (Strong, 1984, s.88; Hinsburger, Pendler, 1991, s.124; Artan, 2003, s.26; Mandan Sürücü, 2009, s.26).

a) 0-3 yaş dönemi

Bu dönemde birey dış dünyayı oral yolla tanımaya çalışmaktadır. Birçok temel alışkanlığın belirlendiği, karakter oluşumuna yönelik önemli temel kodların yerleştiği bir dönemdir (Tuzcuoğlu, 2007, s.28).

Bireyin dünyaya geldiği ilk yıllar keşif yıllarıdır. Bireylerin bedenleri ve cinsel organları bu keşifte öncelikli durumdadırlar. Eller, ayaklar gibi temel uzuvlardan sonra erkek bebekler 7-8 aylıkken penislerini, kız bebekler ise 8-9 aylık dönemde vajinalarını keşfederler. Bebekler bu dönemde dokunsal uyaranlardan etkilenir ve haz bölgesi ağızdır (Haffner, 2007, s.32; Haroian, 2000)

b) 3-5 yaş dönemi

Bireylerin dış dünyayı daha fazla keşfetmeye başladıkları bir dönemdir. Dil ve iletişim becerilerindeki gelişim ve bedensel gelişim sonucunda birey kendini ve çevresini daha fazla tanımaya başlar. Bu dönemde cinsel içerikli sorular da ilk kez sorulmaya başlanır. “Ben dünyaya nasıl geldim?” sorusu bu dönemin popüler sorusudur. (Sevim, 2006; Tuzcuoğlu, 2007, s.28; Haffner, 2007, s.33; Haroian, 2000).

Anne ve babanın taklidiyle toplumsal rollerin devreye girdiği cinsel gelişim ve kimlik kazanmanın bu yolla da sağlandığı bir süreç yaşanır. Zihin engeli bireyler için düzey ve eğitim sürecine bağlı olarak sosyal öğrenmeye dayalı bu süreç gecikebilir ya da yaşanmayabilir (Nichcy, 1992).

c) 5-8 yaş dönemi

Bireylerin kendilerini ve dış dünyayı keşfetme serüveni bu yaş döneminde saha sosyal bir biçim alır. Mental ve fiziki bakımından daha gelişkin bir birey karşımızdadır. Karşı cinse mesafeli durulsa da merak ögesi halen korunmaktadır. Bu merak oyun yoluyla giderilmeye çalışılır ve dokunma-bakma türü davranışlar gözlemlenebilir (Haroian, 2000; Sevim, 2006, s.33; Tuzcuoğlu, 2007, s.32; Haffner, 2007, s.35).

Bu dönem bireyin soru cevaplarla merakını gidermeye çalıştığı da bir dönemdir. Özellikle hamilelik, evlilik ve doğum konuları fazla merak edilen konular olarak dikkat çeker. Toplumsal cinsiyet rolleri belirginleşmekte ve sosyal ilişkiler karmaşıklaşmaktadır. Bu dönemin ahlaki gelişim açısından kritik bir dönem olduğunu söyleyen bir uzman bulunmaktadır (Haffner, 2007, s.35; Haroian, 2000; Nichcy, 1992).

d) 8-11 yaş dönemi

İlk 12 aylık dönem haricinde fiziksel gelişimin en hızlı olduğu dönemdir. Buluş çağı öncesinde fiziki değişimler yoğun olarak yaşanır. Buluş çağının hangi yaşta başladığı cinsiyet, gelişim, genetik faktörler gibi birçok etmene göre bireyden bireye farklılık gösterebilmektedir. Kızlarda 8, erkeklerde 9 yaşlardan 14-16'lı yaşlara kadar değişkenlik gözlenebilmektedir. Kızlar ortalama 10 erkeklerse 11 yaşlarında buluş çağına girmektedirler (Haffner, 2007, s.36; Kulaksızoğlu, 2001, s.34).

Buluş çağı öncesi bu dönem birçok kişi tarafından durgunluk dönemi olarak adlandırılrsa da bir çok uzman bu görüşte değildir. Ancak bireylerin bu dönemde bilgiye ulaşmak için farklı yolları (internet, kitaplar vs.) olduğu için daha az soru sordukları, olgunlaşma ve büyümeye dayalı olarak daha kontrollü davrandıkları bir gerçektir (Haffner, 2007, s.37; Haroian, 2000; Uçar, 1994, s.21).

Bu dönemde zihin engelli bireyler ise daha çok sosyal gelişimle ilgili konulara yoğunlaşmış durumdadırlar. Özellikle yaşlılarının görüşlerini fazlasıyla ciddiye almaktadırlar. Bedensel değişime bağlı olarak kaygı düzeyleri artabilir. Bu süreçte mahremiyet kavramının edinilmesi önemli bir konudur (Haroian, 2000; Nichcy, 1992).

e) 12-18 yaş dönemi

Bireyin yetişkin bir insan olarak fiziksel ve zihinsel gelişimini tamamladığı, karar verme berilerinin geliştiği bir dönemdir. Karşı cinse yönelim ve karşı cinsin bedenine ilginin arttığı gözlenebilir. Bir çok genç bireyde bu dönemde mastürbasyon (kendini tatmin) davranışı gözlenebilir. Bu süreç sosyal öğrenmenin sınırlı olduğu zihin engelli bireylerde cinsel gelişimin sağlıklı devam etmesi için cinsel eğitime ihtiyacın en fazla olduğu dönemdir (Nichcy, 1992; Haffner,2007).

2.4. Cinsel Eğitim

Cinsel eğitim birçok uzmana göre bebeklik döneminden başlayarak yetişkinlik dönemine kadar süren bir eğitim sürecidir. Bireyin kendi vücudunu ve cinsel özelliklerini tanıması, aynı şekilde karşı cinsi tanıması, cinsel kimlikleri öğrenmesi ve temel cinsel güdülerini kontrol altına alması, kendisini bu anlamda koruyabilmesi gibi

konuları içermektedir. Bu eğitim duygusal gelişim ve toplumsal kabulde çok önemli bir rol oynamaktadır(Akay, 1999, s.104, Başaran, 1998, S.116).

Cinsel eğitimle bireyin fiziki ve sosyal gelişimlerinde önemli olan cinsel bilgileri kazandırarak bu anlamda da sağlıklı bir birey ve böylece sağlıklı bir topluma ulaşmak hedeflenmektedir. Cinsel güdülerin kontrol edilmesi ve doğru, sağlıklı bir zeminde sağlıklı ilişkiler kurmakta bunlardan yararlanılması böyle mümkün olabilir. Cinsel gelişimi boyunca böyle bir destekten yoksun kişiler ciddi sorunlar yaşayabilmektedirler. Örneğin ilk kez regl olan bir genç kız öncesinde yeterince bilgilendirilmemişse ya da yanlış bilgilendirilmişse kendini kirli hissedebilir, tiksinebilir, utanabilir hatta ciddi bir hastalık geçirdiğini düşünebilir. Basit bir eğitimle hızla adapte olunabilecek bu yeni durum yaşam boyu sıkıntısını çekebileceği bir travma halini alabilir (Çakmak, 2011)

Cinsel gelişim anne karnında başlamaktadır. Her bir cinse ait cinsel özellikler bireylere doğru şekilde anlatılmalı ve gelişimlerine yardımcı olunmalıdır. Bireyler cinsiyetlerine göre anne ya da babayla özdeşlikler kurarak, onları model alarak cinsel kimliklerinin ilk adımlarını atarlar. Daha sonra ise bu kimliklere göre davranış, tutum ve değerler kazanarak toplumsal yaşamda yer alırlar (Akay, 1999, s.104; Adams, 1995, s.308).

2.5. Zihinsel Yetersizliği Olan Bireylerde Cinsel Eğitim ve Önemi

Zihinsel düzeylerinden bağımsız olarak tüm insanlar cinsiyetleri ile doğarlar ve genellikle cinsiyetlerinin onlara verdiği rollerle yaşarlar. Cinsel gelişim alanının karmaşıklığı ve diğer gelişim alanlarıyla ilişkileri düşünüldüğünde özel gereksinimli olsun ya da olmasın tüm insanların cinsel eğitime ihtiyaçları bulunmaktadır. Zaten toplumun belli kesimlerinde tartışmalı olan cinsel eğitim konusu söz konusu zihin engelliler olduğunda daha da karmaşık bir hal almaktadır (Counwenhoven, 2001; Myers, 2006; Mandan Sürücü, 2009, s.35). Zihin engelli bireyler bir çok gelişim alanında yaşatlarından önemli derecede gerilik yaşadıkları gibi cinsel gelişim alanında da bunu yaşarlar. Zihin engelli bireyler cinsel gelişimlerini ve buna dayalı ihtiyaçlarını sağlıklı ve doğru tarzda karşılayabilmeleri için yetişkinlerin cinsel eğitimine ihtiyaç duyarlar (Krater, Thorne, 1957, s.46).

Cinsel eğitime yönelik olarak yapılan ve çıkartılan programlar çoğu durumda sadece tipik gelişen bireylere odaklanmış ve zihin engeli olan bireyler yok sayılmıştır. Zihinsel

yetersizliği olan bireylerin cinsel ihtiyaçları ve bunu karşılama hakları genellikle göz ardı edilmiştir. Bu konudaki eğitim ihtiyaçları ve duygusal gelişimleri sıklıkla görmezden gelinmiştir (Sayın, 2007, s.24). Özel gereksinimli bireylerin cinsel ihtiyaçlarına genellikle sapkınlık ya da tehlike gözüyle bakılmış bu alanda yapılan uygulamalarsa daha çok bu ihtiyaı bastırmak, kısıtlamak ya da görünür olmasını engellemek biçiminde olmuştur. Özel gereksinimli bireylerin toplumdan izolasyonu yaklaşımının baskın olduğu dönemlerde daha çok karşılaşılan bu yaklaşımların 1960’lardan sonra kaynaştırma akımının estirdiği havayla etkisi yavaş yavaş kırılmaya başlamıştır (Artan, 2003, s.27).

Zihinsel yetersizliği olan bireylerin aileleri bakımından cinsel eğitim ihtiyaı genellikle kızlarda regl dönemlerinin başlaması ya da cinsel istismar gibi durumların yaşanmasıyla gündeme gelmektedir (Counwenhoven, 2001; Yohalem, 1995; Mandan Sürücü, 2009, s.29). Cinsel eğitim ilk olarak aileden sonrasında ise öğretmen tarafından verilmektedir. Bunun yanı sıra medya, internet, akranların yanı sıra bireyler kendi deneyimlerinde de öğrenebilmektedirler (Couwenhoven, 2001). Zihin engelli olan bireyler açısından en çok tercih edilen kaynak ise özel eğitim öğretmenleridir. Tüm bu kaynaklara rağmen cinsel bilgilerin zihin engelli birey tarafından edinilmesi oldukça zor olduğu bilinmektedir. Bu durum da yaşamın geneli, cinsel roller ve istismar gibi konularda ciddi problemler üretebilmektedir (Brantlinger, 1985 s.100).

Cinsellik, cinsel güdüler ve ihtiyaçlar zihinsel yetersizliği olan bireyler için de en az akranları tipik gelişen bireyler kadar önemlidir. Özel gereksinimli bireylerin de diğer bireylere benzer şekilde bedenlerine karşı ilgi, merak ve yönelimleri bulunmaktadır. Özel gereksinimli bireyler olgunlaştıca aldıkları eğitim sayesinde cinsel güdülerini nasıl kontrol edeceklerini ve bu konudaki seçeneklerini algılayabilirler. Zihinsel yetersizlik düzeyi artıca güdü kontrolü ve korunmaya yönelik eğitim ihtiyaı da artmaktadır. Etkili cinsel eğitim uygulamaları yapabilmek için öğrencinin doğal ortamda ve diğer gelişim alanlarıyla ilişkili olarak eğitimin düzenlenmesi gerekir. Öğretmenler bu programı oluştururken öğrencinin ihtiyaçlarına ve kendi oluşturdukları özömlere uygun bir içerik belirlemeleri gerekmektedir (Blanchett, Wolfe 2002, s.100). Bu sebeple öncelikle özel eğitim öğretmenlerinin bu konuda eğitim alması çok önemlidir (Coleman ve Murphy, 1980, s.271).

SIECUS (Amerikan Cinsellik Bilgilendirme ve Eğitim Konseyi)'a göre cinsel eğitim; gerçekleri, veriler ve bilgileri, duyguları, değerler ve tutumları, etkili bir iletişim kurmayı ve kararların arkasında durmayı gerektiren sorumluluk özelliğini içerir (Sexuality Education In The Home, 2000).

Özel gereksinimli bireylere verilecek cinsel eğitim programlarının içeriğinde geniş olarak şu konular yer almaktadır; Beden bölümleri ve görevleri, cinsiyet bilgisi/cinsel kimlik, masturbasyon, adet, cinsel ilişki, flört, arkadaşlık ve dostluk, gebelik, doğum ve doğum kontrolü, cinsel yolla bulaşan hastalıklar, sosyal becerilerin öğretimi, eşcinsellik, mahremiyet, cinsel istismar/taciz (Ailey, Marks, Crips, Hahn, 2003; Blanchett, Wolfe, 2002; Brantlinger, 1985; Hall, Morris, Barker, 1973; Edmonson, Wish, 1975; Garwood, McCabe, 2000; McCabe, Cummins, Deeks, 1999; Coleman ve Murph, 1980; Whitehouse ve McCabe, 1997; Strong, 1984;; Yohalem, 1995; Counwenhoven, 2001; Dalrymple, Gray, Ruble, 1991).

2.6. Cinsel Eğitime Yönelik Tutumlar

Tutumlar, bireylere, topluluklara, nesne ya da fikirlere yönelik oldukça kararlılık gösteren önceden şekillenmiş duygu, düşünce ve inançlar bütünüdür. Tutumlar, toplumsal değerler, ait olunan alt grup özellikleri, siyasal görüş, dini inanışlar, önceki yaşantılar gibi birçok etmenden etkilenmektedirler (Özyürek, 2009, s.4).

Cinsel eğitime yönelik öğretmen tutumlarına baktığımızda zihin engellilerle çalışan öğretmenlerin bir kısmı olumlu bir kısmı ise olumsuz tutum sergilemektedirler. Bu tutumların oluşumunda bilgi düzeyi, mesleki deneyim, toplumsal değerler, inanışlar gibi birçok faktörün etkili olduğu düşünülmektedir (Yavuz, Tekcan ve Vural Batık, 2013).

Konuya ebeveynler yönünden baktığımızda ise ebeveynlerin bazılarının olumsuz tutum sergilediklerini söyleyebiliriz. Birçok ebeveyn bu konuyu yok sayma ya da bastırma eğilimindedir. Birçok aile cinselliği tehlike olarak görmekte ve bu konuyu öğrenmesini kısıtlayarak çocuğunu koruduğunu düşünmektedir. Zihin engeli bireyin cinsel ihtiyaçlarının toplumsal kabulünün olamayacağını düşünülmesi bu yaklaşımda önemli rol oynar (Sayın, 2007). Aileler çocuklarının büyüdüğünü kabullenişte zorlanmakta, bu konuda yapılacakların bunu denemeye yol açabileceği, gebelik gibi istenmeyen sonuçlara yol açabileceğini düşünmektedirler. Bu gerekçelerle aileler cinsel eğitime

yönelik engelleyici tutumlar takınabilmektedirler (Yohalem, 1995; Myers, 2006; Mandan Sürücü, 2009, s.36).

2.7. Etik Kavramı ve Etik Durumlar

Bir etkinlik alanı olarak felsefenin bir dalı, bir ahlak felsefesi alanı, ahlaki olanın özünü ve temellerini araştıran bir felsefe etkinliğidir. Bu anlamda etik, insanın kişisel ve toplumsal yaşamdaki ahlaki sorunlarını ele alıp inceler (Akarsu, 2010, s.74). Bireyin ya da toplumun ahlaki düzeyini incelemektedir (Velasquez, 2002). Bir çok bilin insanı tarafından ahlak felsefesi olarak tanımlanan etik içinde bulunulan andan ne yapmanın doğru olduğunu sorgular (Haynes, 2002, s.33).

Etik kavramının sıklıkla ahlak kavramıyla eşanlamli olarak kullanıldığına tanıklık ederiz. Bilimsel temellerine inerek iki kavrama baktığımızda ise aralarındaki farklılıkları görmekteyiz. Ahlak bilinçli insan davranışını incelerken etik ahlak felsefesine dairdir. Etik ahlakı inceler ve sonuçlar çıkarır. Bolay'a (2010, s.210) göre ahlak felsefesi, ahlak hakkında derinlemesine fikir üretme ve araştırma sürecidir.

Etik felsefenin bir dalıdır ve ahlakla ilgili normatif bir yaklaşımla doğru davranış, değerler ve tutumların hangileri olduklarını araştırır. Ahlaksa belirli bir dönemde, birli bir toplumda, tarihi ve olgusal olarak toplum ve bireylerin ortaya koydukları ahlaki değerleri inceler (Yazıcı, 2001, s.13; Yazıcı ve Yazıcı 2010, s.1002)

Yapılan araştırmalar sonucunda etik yargıları belirleyen temel etmenler ortaya konulmuştur. Bunlar idealizm ve göreciliktir. İdealizm eğilimi gösteren bireyler doğru sonuçlara ulaşmak için doğru eylemleri yapmak gerektiğine inanırlar. Karar verirken olumsuz sonuca yol açmama ve başkalarına zarar vermeme temel güdüsüyle hareket ederler. Bu bakışla idealizm eğilimi düşük olan birisi, istediği sonuçlara ulaşma için gerektiğinde başkalarına zarar verecek kararlar vermekten de çekinmeyebilir (Yazıcı, 2010, s.1002; Forsyth, 1980, s.178)

Görecilik eğilimi baskın olan bireyler evrensel ve genel geçer ahlaki kuralların varlığını reddederler. Onlara göre ahlak kuralları zaman ve mekanın, içinde bulunulan durumun bir uzantısı olarak ortaya çıkmaktadır. Başka alt boyutlar olmakla birlikte bu iki temel faktör etik durumların tanımlanmasında başat rol oynamaktadır (Yazıcı, 2010, s.1004; Forsyth, 1980, s.179)

2.8. Cinsel Eğitimle İlgili Yapılmış Çalışmalar

2.8.1. Cinsel Eğitimle İlgili Türkiye’de Yapılmış Çalışmalar

Zihinsel yetersizliği olan ergenlerin cinsel eğitim gereksinimlerini anne, baba ve eğitimci görüşleriyle değerlendiren Mermer (1993), yürüttüğü araştırma sonucunda zihin engelli bireylerin bu konuda yeterince bilgilendirilmedikleri, kendilerini istismardan koruyacak donanımına sahip olmadıkları ve cinsel yaşamlarının kısıtlanmaması ve uygun olmayan davranışlardan kaçınabilmeleri için cinsel eğitime ihtiyaç duyduklarını ortaya koymuştur. Zihinsel yetersizliği olan bireylerin cinsel konularda eğitebilmek için aile eğitiminin gerektiği vurgulanmıştır.

Çetin’in (2002), 5-17 yaş grubu zihinsel yetersizliği olan ve 5-6 yaş grubu tipik gelişen bireylerin cinsiyet rolü kazanma açısından fark taşıyıp taşımadıklarını incelemiştir. Öncelikle katılımcı ailelere cinsiyet rol kazanımı ile ilgili anket uygulaması yapılmış, daha sonra iki gruba da cinsiyet rolünü öğrenme indeksi uygulanmıştır. Araştırma sonucunda iki grup arasında zihinsel yetersizliği olmayanlar lehine anlamlı bir fark bulunmuştur.

Tarhan (2004), yaşları 13 ile 17 arasında değişen hafif ve orta düzeydeki zihinsel yetersizliği olan kız çocukları üzerinde aile yaşamı ve cinsel sağlık programının etkisini incelemiştir. Deneysel bir çalışma olan bu araştırmada deney ve kontrol grupları oluşturulmuş ayrıca ön test – son test uygulanmıştır. Söz konusu programın içeriğinde, toplumsal yaşam, vücudumuzu anlama, inşalarla ilişkiler ve cinsel istismar gibi konular bulunmaktadır. Araştırma bulgularına göre bu program zihinsel yetersizliği olan kız öğrencilerin cinsel bilgilerini arttırmakta ve sosyal becerilerinin arttırılmasına katkı sağlamaktadır.

Ersoy (2005), regl dönemine girmiş buluğ çağındaki üç zihinsel yetersizliği olan kız öğrenciye ped değiştirme becerisinin öğretilmesinde, davranış öncesi ipucu ve sınamayla öğretimin etkilerini belirlemeyi amaçlamıştır. Yürütülen çalışmada tek denekli araştırma modellerinden yoklama evreli katılımcılar arası çoklu yoklama modeli kullanılmıştır. Araştırmanın bulgularına göre kullanılan yöntemin bu becerinin öğretiminde etkili olduğu ortaya konulmuştur. Bununla birlikte katılımcıların bu

beceriye farklı zaman ve mekânlara da genelleyebildikleri görülmüştür. Araştırmada sosyal geçerlilik çalışması yapılmış ve aile görüşleri olumlu olarak kaydedilmiştir.

Sayın'ın 2007 yılında yürüttüğü araştırmada, zihin yetersizliği olan çocuğu olan ebeveynlerle tipik gelişen çocuklara sahip ebeveynlerin toplumsal cinsiyet rollerine yaklaşımlarını belirlenmesi amaçlanmıştır. Zihin yetersizliği olan çocuğa sahip olan ebeveynlerde çocukları için uygun olduğunu düşündükleri cinsiyet rolleri açısından anne yaşı anlamlı bir fark yaratırken, babaların uygun gördüğü cinsiyet rollerine çocuğun cinsiyeti ve yaşı değişkeni bakımından anlamlı bir fark bulunmuştur. Tipik gelişen çocukların ebeveynlerinde ise çocuklarına uygun gördükleri toplumsal cinsiyet rolleri açısından hiçbir değişken anlamlı bir fark yaratmamıştır. Her iki grupta bakıldığında ise çocuğun zihin engelli olmasının anlamlı bir fark yarattığı görülmüştür.

Mandan Sürücü (2009), 11-17 yaş arası orta düzey zihin yetersizliği olan kız öğrencilerin cinsel bilgi ve istismara yönelik algılamalarını belirlemeyi hedeflemiştir. Niteliksel desende yarı yapılandırılmış görüşme tekniğiyle yürütülen araştırmada yalnızca destek hizmet alan 30 ergen kız katılımcı olmuştur. Araştırma bulgularına göre öğrencilerin cinsel bilgi ve istismarı algılama konularında yetersiz oldukları ortaya konulmuştur. Cinsel kimlik, regl, sevgililik, evlilik, beden algısı ve arkadaşlık konularında ise nispeten daha iyi durumda oldukları görülmüştür. Bununla birlikte cinsiyet farkları, beden bölümlerinin isimleri, sevgililik ile evlilik arasındaki farklar, hamilelik, doğum ve doğum kontrolü konularındaki bilgiler oldukça yetersizdir. Cinsel istismara karşı (örneğin yabancıların öpmesi, sarılması) yapılacaklar konusunda bilgilerinin son derece yetersiz olduğu görülmüştür.

Bülbül (2012), tarafından yürütülen çalışmada zihin yetersizliği olan erkek ergen öğrencilere ebeveynleri aracılığı ile uygun mastürbasyon yapma becerisinin kazandırılmasında eş zamanlı ipucuyla öğretimin etkililiği araştırılmıştır. Bunun için öncelikle ebeveynlere ilgili yöntem öğretilmiş, bununla ilgili örnek öğretimler yaptırılmıştır. Araştırmada tek denekli araştırma modellerinden katılımcılar arası çoklu yoklama modeli kullanılmıştır. Öğretimler öğrencilerin kendi evlerindeki banyo da yaptırılmıştır. Araştırma bulgularına göre zihin engeli olan erkek ergen öğrencilere ebeveynler aracılığıyla uygun mastürbasyon yapma becerisinin öğretiminde eş zamanlı ipucuyla öğretim tekniğinin etkili olduğu ortaya konulmuştur.

Çerçi (2013), yaptığı araştırmada zihin yetersizliği olan çocukları olan ailelerin çocuklarının cinsel gelişimi ve eğitime yönelik bilgi düzeyleri ve tutumlarını incelemiştir. Bu bilgi düzeyi ve tutumların, ebeveynlerin yaşı, mesleği, öğrenim durumu gibi bir takım demografik değişkenler ve çocuklarının aldığı özel eğitim süreleri değişkeni üzerinden farklılaşıp farklılaşmadığı araştırılmıştır. Tarama modeli kullanılan araştırma bulgularına göre ebeveynlerin zihin yetersizliği olan çocuklarının cinsel gelişim ve eğitimlerine yönelik bilgi düzeyi ve tutumlarının, zihin engelli çocuk sayısı, cinsiyet ve erkek çocuk ailelerinde yaş değişkenlerinde anlamlı bir fark olduğu görülmüştür.

Yavuz, Tekcan ve Vural Batık (2013) tarafından yürütülen çalışmada zihin engelliler sınıf öğretmenlerinin cinsel eğitime yönelik tutumları incelenmiştir. İlişkisel tarama modelinde yürütülen çalışmaya Samsun ilinde toplam 108 öğretmen katılmıştır. Yapılan istatistiksel analizler neticesinde zihin engelliler sınıf öğretmenlerinin cinsel eğitime yönelik olarak tutumlarının bazı öğretmenlerde olumlu bazı öğretmenlerde ise olumsuz olduğu ortaya konulmuştur. Genç öğretmenlerin kendilerini cinsel eğitim konusunda daha yeterli görmeleri ve cinsel eğitim konusunda eğitim almanın öğretmen tutumlarında anlamlı bir fark yaratmamış olması çalışmanın dikkat çeken sonuçlarından biridir.

Uçar (2014) tarafından yürütülen araştırmada bilişsel süreç yaklaşımına dayalı olarak hazırlanan cinsel istismarı önleme becerisi öğretim programının etkililiği incelenmiştir. Söz konusu program bilişsel süreç yaklaşımının aşamaları olan sosyal kodlama, sosyal karar verme ve sosyal değerlendirme aşamaları temelinde hazırlanmış katılımcılara, “hayır” demek, ortamdaki uzaklaşmak, güvendiği birine durumu anlatmak becerileri öğretilmiş böylece istismardan korunabilecekleri anlatılmıştır. Katılımcılar arası yoklama evreli çoklu yoklama modeli kullanılan araştırmada bulgulara dayalı olarak programın etkililiği ortaya konulmuştur.

Günlü (2015), yürüttüğü araştırmada, ergenlik döneminde zihinsel yetersizliğe sahip çocuğu olan ebeveynlerin çocuklarının cinselliği ile ilgili görüşlerinin belirlenmesini hedeflemiştir. Niteliksel desende yürütülen bu çalışmaya zihin engelli ergen çocuğu olan 10 aile katılımcı olarak dâhil olmuştur. Yapılan yarı yapılandırılmış görüşmeler neticesinde varılan sonuçlar analiz edilmiş ve zihin engelli öğrencilerin akranlarından

daha fazla devamsızlık yaptıkları, uygun olmayan cinsel davranışlar sergilediklerinde ebeveynlerin onlarla başa çıkmakta zorlandıkları, ailelerin cinsel eğitim ve uygun cinsel davranışlar konusundaki bilgilerinin sınırlı olduğu ortaya konulmuştur.

2.8.2. Cinsel Eğitimle İlgili Yurtdışında Yapılmış Çalışmalar

Goodman, Lesh ve Budner (1971), yürüttükleri araştırmada yaşları 15 ile 19 arasında değişen 15 zihin yetersizliği bulunan öğrencinin aileleriyle görüşmüşlerdir. Araştırmada ailelerin çocuklarının cinsel gelişimi ve eğitimi konusunda görüşleri incelenmiştir. Ailelerin cinsel tehlikeler yönünden büyük kaygı duydukları ve bu konulara dair sınırlı bilgiye sahip oldukları anlaşılmıştır. Bu durumun ailelerin kendilerini yetersiz hissetmesine neden olduğu görülmüştür. Zihin yetersizliği olan çocuğu bulunan ailelerin cinsel eğitim ile ilgili programlara katılmaya daha istekli oldukları gözlenmiştir.

Hall, Morris ve Barker (1973), Alabama Üniversitesi'ne bağlı bulunan mesleki eğitim merkezinde öğrenim görmekte bulunan 61 zihinsel yetersizliği olan öğrenciyi cinsellik ile ilgili konulardaki bilgi düzeyi ve tutumları yönünden incelemişlerdir. Katılımcıların yaşları 10 ile 24 arasında değişmektedir. Öğrencilere ve ailelerine ayrı ayrı cinsellik konusunda bilgiler ve tutumlarına dair sorular sorulmuş sonuçlar karşılaştırılmıştır. Ailelerle öğrencilerin tutumları arasında belirgin bir fark gözlenmiştir. Zihin engeli bireylerin ailelerinden daha serbest cevaplar verdikleri gözlenmiştir. Yapılan çalışmada zihin yetersizliği olan bireylerin en az bilgi sahibi oldukları konuların doğum kontrolü ve cinsel sağlık konuları olduğu ortaya konulmuştur.

Hall ve Morris (1976) yürüttükleri çalışmada belirli bir eğitim kurumuna devam etmemiş değişik düzeylerde zihin yetersizliği bulunan 66 katılımcıya cinsel bilgi anketi uygulamışlardır. Araştırma bulgularına göre gençlerin mastürbasyon, menstrüasyon, cinsel ilişki ve hamilelik hakkında bazılarının bilgi sahibi olduğu görülmüştür.

Coleman ve Murphy 1980 yılında yaptıkları araştırmada zihin yetersizliği olan bireylere yönelik uygulanan cinsel eğitim programının etkililiğini incelemişlerdir. Bu konuda yapılan 131 anket değişik kurumlarda çalışmakta olan idareci ve öğretmenlere uygulanmıştır. Araştırma bulgularına göre katılımcıların çoğunluğu cinsel eğitim verilmesi taraftarı olduklarını ifade ederken bir çok katılımcının zihin engellilerin cinsel ihtiyaçlarının karşılanması taraftarı olmadıkları görülmüştür. Çalışmanın öne çıkan

bulgularından bir tanesi de zihin yetersizliği olan bireylerle çalışan öğretmenlere cinsel eğitim verilmesi ihtiyacının ortaya konulmasıdır.

Adams, Tallon ve Alcorn (1982), gerçekleştirdikleri çalışma sonucunda değişik kesimlerden insanların zihin yetersizliği bulunan ve bulunmayan bireylerin cinselliğine yönelik tutumlarını incelemişlerdir. Araştırma bulgularına göre kurum çalışanlarının zihin yetersizliği olan bireylerin insanların içinde mastürbasyon yapma davranışlarına, bu davranışı gösteren tipik gelişen bireylere göre daha fazla tolerans gösterdikleri tespit edilmiştir. Ancak aynı grup zihin engeli bulunan bireylerin heteroseksüel davranışlarına daha az tolerans göstermiştir. Bütün bunların dışında genel planda bakıldığında zihin engeli olan bireylerle tipik gelişen bireylerin cinsel davranışlarının kabul edilebilirliğinin anlamlı ölçüde farklılaşmadıkları ortaya konulmuştur.

Penny ve Chawatay 1982 yılındaki araştırmalarında zihin yetersizliği olan bireylerin cinsel eğitim programlarından bilgi edinin edinemediklerini incelemişlerdir. Farklı zeka bölümü puanlarına sahip 49 zihin engelli bireyle yaptıkları çalışmada cinsel eğitim ile ilgili bilgileri edinebildikleri ve muhafaza edebildikleri ortaya konulmuştur.

Monat (1982), farklı düzeylerdeki zihin yetersizliğine sahip bireylerin psikososyal ve cinsel davranışlarının farklarını incelemiştir. Araştırma bulgularına göre hafif düzeydeki zihin engelli bireylerin cinsel davranışlar tipik gelişen bireylere benzemektedir ve bunu kontrol edip doğru şekilde yaşamaya yakın olduklarını gözlemlenmiştir. Orta düzey zihin engellilerin eğitim ve yardımla bu konuda yol alabileceklerini, ağır derece zihin engeline sahip bireylerin ise dürtülerini kontrol etme ve yönetme konusunda sınırlı olduklarını eğer cinsel davranış gösteriyorlarsa basit düzeyde mastürbasyon yaptıklarını ifade etmiştir.

Murphy, Coleman ve Abel (1983) çeşitli çalışmalardan alınan sonuçlara dayanarak genellikle zihin yetersizliği olan bireylerin cinsel gelişimlerinin geciktiğini, düşük IQ'ya sahip ve Down sendromlu gruplarda gecikmenin daha da belirginleştiğini belirtmektedir.

Chamberlain, Rauh, Passer, Mc Grath ve Burket (1984) yaptıkları çalışmada 11-23 yaşlarında 87 kız öğrencinin cinsel ilişki, tecavüz ve hamilelikten korunma konularındaki deneyimlerini incelemişlerdir. Araştırma sonucunda zekâ bölümler 55-69 olanların %50'sinin cinsel ilişki deneyimi olduğu ve bunun normal popülasyona yakın

bir oran olduğunu ortaya koymuşlardır. Zeka bölümü 41-54 olanlarda bu oran %32, 41 altı zeka bölümünde ise %9'a düşmektedir. Tecavüz kurbanı olanlar ise hafif düzeylerde üçte bir, orta düzeyde dörtte bir oranlarındadır. Toplam katılımcıların 42'si herhangi bir hamilelikten korunma yöntemi kullanmıştır.

Brantlinger (1985), zihin yetersizliği olan öğrencilerin cinsel eğitim, cinsellik konusundaki bilgi düzeylerini ve bu konudaki davranışlarını incelemiş, ailelerin bilgilendirilmesinin rolünü de araştırmasına dâhil etmiştir. Araştırma sonucunda öğrencilerin cinsel konularda yetersiz bilgilere sahip olduklarını, bilgi kaynağı olarak ise öğretmenlerin tercih edildiğini gözlemlemiştir.

Richman ve diğerleri (1986) ağır ve orta düzey zihin yetersizliği olan kız öğrencilerin menstrüasyon bakımı becerilerini incelemiştir. İlgili beceri maket bebek üzerinde öğretilerek edindirilmeye çalışılmıştır. Araştırma bulgularına göre öğrenciler bu yöntemle beceriyi edinmişler ve kalıcılığını sağlamışlardır.

Shultz ve Adams (1987) tipik gelişen bireylerin zihin yetersizliği olan bireylerin çocuk yapmasına yönelik tutumlarını incelemiştir. Buna göre bazı insanlar zihin engellilerin çocuk bakımı, ekonomik ihtiyaçların karşılanması yönünden kaygılı oldukları ortaya konulmuştur.

Kaeser ve O'Neill, (1987), yürüttükleri çalışmada zihin yetersizliği olan bireylere uygun mastürbasyon becerisi kazandırmayı hedeflemişlerdir. Tek denekli araştırma modeliyle yürütülen çalışmada öğrenciye mastürbasyon eğitimi verilmiş, 5 oturum sonucunda uygun mastürbasyon davranışı gözlenmiş ancak boşalma yalnızca bir tek seferde meydana gelmiştir. Bu konuda cinsel farkındalığın etkili olduğu düşünülmektedir.

Mc Clennen (1988) ise zihin engelli insanların normal insanlarla aynı cinsel güdüler ve ihtiyaçlar zincirine sahip olduklarını, fiziksel gelişme normal olduğunda cinsel gelişimin zekâ gelişiminden daha kronolojik bir düzeni takip ettiğini belirtmiştir.

Pincus (1988), çalışmasında zihin yetersizliği olan bireylerin evlilik konusunda yeterli bilgi düzeyine sahip olmadıklarını ortaya koymuştur. Bu durum zihin engellilerin evlilikleri için çevre desteğine ihtiyaç duyduklarına işaret etmektedir. Engel türünde genetik etmenler baskınsa eğer etkin doğum kontrol yöntemlerinin kullanılmasına da ihtiyaç bulunmaktadır.

Whitehouse ve McCabe (1997), zihin yetersizliği olan bireylere yönelik olarak hazırlanan cinsel eğitim programlarının etkililik derecesini araştırmışlardır. Dar ya da oldukça geniş kapsamlı birçok cinsel eğitim programı bulunmaktadır. Zihin engellilerin cinsel sağlık, cinsel yolla bulaşan hastalıklar, toplumla bütünleşme ve bazı sosyal becerilerin edinilmesi konularında cinsel eğitime ihtiyaçları bulunmaktadır. Bu konuları içeren eğitim programlarının yönteme dair eksiklikleri tespit edilmiştir. Daha etkili programların oluşturulması için değerlendirme aşamasına özel önem verilmesi gerektiği vurgulanmıştır.

McDermott, Martin, Weinrich, Kelly, (1999), yürüttükleri araştırmada zihin yetersizliği olan kadınlar için geliştirilmiş cinsel eğitim ve sağlık programının etkililiğin değerlendirmişlerdir. Genel cinsel bilgiler, hijyen, karşı cinsle ilişkiler ve cinsel ilişkiler program içeriğini oluşturmaktadır. 94-96 yılları arasında programa katılan 252 katılımcıya yönelik hazırlanan anket neticesinde katılımcılarda program sonrasında hijyen konusunda bilgi düzeylerinin arttığı tespit edilmiştir. Programın genel planda etkili olduğu gözlenmiş ve cinsel davranışlara yönelik bazı konular revize edilerek program güncellenmiştir.

McCabe, Cummins, Deeks (1999), bir ölçek (Sex Ken ID) geliştirme çalışması yürütmüşlerdir. Bu ölçekle, zihin engeli olan, fiziksel engeli olan ve tipik gelişen bireylerin cinsel bilgi, duygular ve ihtiyaçlarını değerlendirmek hedeflenmiştir. Bunun yanı sıra cinsel eğitim programlarının değerlendirilmesi açısından da kullanılabileceği belirtilmiştir. Çalışma kapsamında 18'si erkek ve 12'si bayan olmak üzere 30 zihin yetersizliği olan öğrenciyle görüşülmüş, cinsiyet, cinsel eğitim, regl, cinsel ilişki, gebelikten korunma, cinsel yolla bulaşan hastalıklar, kürtaj, çocuk doğumu, mastürbasyon, homoseksüellik alt başlıkları oluşturulmuştur. Bu ölçek toplam 248 sorudan oluşmaktadır.

McCabe ve Garwood (2000), yürüttükleri araştırmada; 12-25 yaş arası değişik düzeylerde 6 orta dereceli zihin yetersizliği olan erkeğin cinsel bilgi, deneyim, ihtiyaç ve duygularını incelemişlerdir. Bu çalışmada Sex Ken ID ölçeği kullanılmıştır. Katılımcılara iki farklı cinsel eğitim programı uygulanmıştır. Araştırma bulgularına göre her iki program sonucunda da sınırlı bir bilgi artışının olduğu ve zihin yetersizliği

olan erkeklerin cinsel konularda bazı noktalarda olumsuz tutumlarının olduğu tespit edilmiştir.

Blanchett ve Wolf (2002), yürüttükleri çalışmada cinsel eğitim programlarının zihin yetersizliği olan bireylere hangi ölçüde uyumlu olduğunu araştırmışlardır. Bu kapsamda 12 cinsel eğitim programı incelenmiş, 5 tanesinin ölçülebilir hedeflere sahip olduğu, 8'inin bilgiyi basitten karmaşığa doğru aşamalandırdığı, 10 tanesinin biyolojik temelli olduğu, 9 tanesinin sağlık ve hijyen konularını içerdiği, 11 tanesinde karşı cinsle ilişkilerin ele alındığı, 7 tanesinin güvenlik merkezli olduğu ve 5 tanesinin ölçme değerlendirme aşamasının bulunduğu nu tespit etmişlerdir.

Castelão, Schiavo ve Jurberg (2003), yürüttükleri araştırmanın sonucunda down sendromlu çocuğa sahip ebeveynlerin çocuklarına yaşamları boyunca bakmaları gerektiğini, hamilelik riskinin onları cinsel yaşam konusunda kaygılandıklarını belirtmişlerdir. Ebeveynlerden sağlık çalışanı olanlar ise bu konulara daha ılımlı yaklaşmışlar, sağlıklı cinsel yaşam sürdürmelerinin önemini vurgulamışlardır.

2.9. Eğitim Alanında Etik ile İlgili Yapılmış Çalışmalar

2.9.1. Eğitim Alanında Etik ile İlgili Türkiye’de Yapılmış Çalışmalar

Gözütük (1999), yürüttüğü çalışmada öğretmenlerin etik davranışlarını incelemiştir. Eğitim fakültesi öğrencileri, ilkokul ve orta okul öğretmenleri, emekli eğitimcileri, okul yöneticileri, ilk ve orta öğretim öğrencileri, MEB yöneticileri, farklı disiplinlerden akademisyenler ve eğitim işkolunda faaliyet gösteren sendika temsilcilerinden oluşan 545 kişi çalışmanın örneklemini oluşturmaktadır. Araştırma bulgularına göre, belirlenen etik davranışlar listesinin bazı maddelerinin katılımcılarca etik olarak değerlendirilmemiş oluşundan hareketle öğretmenlerin etik konusunda bilgilendirilme ihtiyaçları tespit edilmiştir. Bu bağlamda öğretmenlik programı içeriğinde bu konuya daha fazla yer verilmesi gerekliliği ifade edilmektedir.

Aksoy (1999), çalışmasında Kayseri ilindeki 6 okulda çalışmakta olan 150 öğretmenle etik olan ve etik dışı olan davranışlar üzerine çalışmıştır. Öğrenciler arasında din, dil, ırk, cinsiyet ayrımı yapmak, sınıfa zamanında gelmemek, zamanından önce ayrılmak, öğrencilerle ilgili kişisel bilgilerin mahremiyetini bozmak, öğrencilerden gelen maddi

değeri yüksek armağanları kabul etmek gibi 24 davranış öğretmenlere sorulmuştur. Bu bağlamda öğretmenlerin etik algıları ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Ergüç (2002), ilköğretim okullarında müdürlük yapmakta olan kişilerin meslek etiğine uygun davranıp davranmadıklarını araştırmıştır. Bu bağlamda müfettiş, müdür yardımcısı ve öğretmen görüşlerine başvurulmuştur. Gruplar ayrı ayrı incelendiğinde öğretmen görüşleri daha olumluyken, müdür yardımcısı ve müfettiş görüşleri göreceli olarak daha olumsuzdur. Bu duruma yol açan etmenin müdürlerle daha fazla mesai yapmak olduğu düşünülmektedir.

Kahraman tarafından 2003 yılında gerçekleştirilen araştırmada, ilköğretim müfettişlerinin etik ilkeleri ve bu ilkelere uyma düzeyleri incelenmiştir. Bu noktada öğretmen ve okul yöneticilerinin görüşlerinden faydalanılmıştır. Öncelikle uyulması beklenen etik değerler listesi oluşturulmuş, sonrasında ise öğretmen ve idareci görüşleri toplanmıştır. Araştırma bulgularına göre öğretmen ve idarecilerin etik ilkelere dair görüşlerinde anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

Özbek (2003), beden eğitimi öğretmenlerinin mesleki etik ilkelere uyma düzeyleri araştırılmıştır. Bu bağlamda 32 maddelik etik ilke listesi oluşturulmuştur. Okul yöneticilerinin ve beden eğitimi öğretmenlerinin görüşleri çeşitli demografik etmenlere göre karşılaştırılmıştır. İki grup arasında bir fark görülmemiş, beden eğitimi öğretmeni yetiştiren okulların etik ilkelere daha fazla programlarında yer vermeleri gerekliliği vurgulanmıştır.

Örenel (2005), öğretmenlerin meslek etiğine uygun davranıp davranmadıklarını öğrenci görüşlerine dayalı olarak incelemiştir. Araştırma bulgularına göre öğrenciler büyük oranda öğretmenlerin meslek etiğine uygun davrandıklarını ifade etmelerine rağmen halen not sisteminin öğrenciler üzerinde bir tehdit olarak kullanan öğretmenlerin varlığı sonuçlara yansımıştır. Öğretmenlere zorunlu etik eğitiminin verilmesi gerekliliği ortaya konulmuştur.

Dutağacı İşlek (2007), ilköğretimde görev yapan müfettişlerin meslek etiğine uyma düzeyleri davranış ve rol boyutunda inceleyerek müfettiş ve öğretmenlerin algıları araştırmıştır. Araştırma sonucunda öğretmen ve müfettiş görüşleri arasında anlamlı bir farklılık ortaya çıkmıştır. Bu konu üzerine öğretmen ve müfettişleri kapsayacak bir hizmet içi eğitim seminerinin düzenlenmesi gerekliliği ortaya konulmuştur.

Kurtulan (2007), 132 özel eğitim öğretmeninin katılımcı olduğu çalışmasında özel eğitim öğretmenlerini meslek etiği bağlamında incelemiştir. Araştırma bulgularına göre, öğretmenlerin profesyonel mesleki algılarının zayıf olduğu, özellikle genç öğretmenlerin daha eleştirel ancak pasif konumda oldukları, mesleki sahiplenmenin genç öğretmenlerde az olduğu ve buna bağlı olarak kaygı düzeylerinin düşük olduğu ortaya konulmuştur. Problem çözmede başarısızlık, mesleki yetersizlik ve tükenmişlik sorunları yaşadıkları belirlenmiştir. Özel eğitim öğretmeni yetiştiren kurumlarda etkili iletişim ve etik dersleri verilmesinin gerekliliği vurgulanmıştır.

Döven (2009), yürüttüğü çalışmada ilköğretim müfettişlerinin etik ilkelere uyma düzeyleri ile iş tatmin düzeylerini karşılaştırmıştır. 140 ilköğretim müfettişi ile yürütülen çalışmada katılımcıların etik ilkelere uyma düzeyi ile yaş, eğitim düzeyi ve yaş değişkenlerinde anlamlı farklılıklar ortaya konulmuştur. Ancak iş tatmin düzeyleri ile arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır.

Hayri (2010), 200 öğretmen ile yürüttüğü çalışmasında ilköğretim yöneticilerinin liderlik anlayışlarıyla mesleki etik algılarındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırma bulgularına göre, katılımcılar genel olarak yöneticileri liderlik yönelimlerine göre kararsız olarak değerlendirmişlerdir. Bunun yanı sıra yöneticilerin yapı kurma, anlayışlı olma ve ikna edicilik yönelimleri ile etik algıları arasında pozitif ilişki belirlenmiştir. Okul yöneticilerinin etik liderlik konusunda eğitim ihtiyaçlarının olduğu ortaya konulmuştur.

Koç 2010 yılında yürüttüğü çalışmada farklı araştırmacıların eğitim ve etik konularındaki çalışmalarını inceleyerek öğretmenliğin etik boyutlarını tartışmıştır. Öğretmenlik programı içerikleri, öğretmen-öğrenci ilişkileri ve mesleki tutumlar etik boyutuyla incelenmiştir. Öğretmenlik mesleğinin genel özellikleri ile etik ilkeler arasındaki ilişkiler araştırılmış, mesleğin etik boyutlarının öğrenciler üzerinde her zaman etkili olduğu ortaya konulmuştur. Hem etkili öğretim süreçleri için hem de öğrencilerin karakter oluşumu bakımından etik ilkelere uygun davranmanın önemi vurgulanmıştır.

Manalova (2011), öğretmenlik meslek etik ilkelerini Türkiye ve Moldova ülkelerindeki yansımaları üzerinden değerlendirmiştir. Bu bağlamda araştırma her iki ülkede birden yürütülmüştür. Araştırma sonuçlarına göre öğretmenlerin meslek etiğine bakışlarında

ülke, cinsiyet, öğrenim düzeyi, kıdem ve branş değişkenlerinde anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Her iki ülkede de öğretmenler meslektaşlarının etik ilkelere genel olarak uydukları görüşünde oldukları belirlenmiştir. Meslek etiğine uyma oranlarının artırılması için her iki ülke açısından da gerek hizmet öncesi gerekse hizmet içi eğitimlerin önemi vurgulanmıştır.

Aydoğan (2011), öğretmenlerin etik ilkelere uyma düzeylerini öğrenci görüşlerine dayalı olarak incelemiştir. Çalışmada 380 öğrenci katılımcı olmuştur. Genel olarak öğrencilerin öğretmenlerin meslek etiğine büyük ölçüde uyduklarını düşündükleri ortaya konulmuştur. Ancak öğretmenlerin istendik davranışları ödüllendirme konusunda yetersiz görüldüğü belirtilmiştir. Bu konuya dair öğretmenlere yönelik bir eğitimin fayda sağlayabileceği ileri sürülmüştür.

Gülcan, Kılınç ve Çepni (2012), okul müdürlerinin etik liderlik açısından değerlendirildiği çalışmada 188 öğretmenin görüşlerine başvurmuşlardır. Okul müdürlerinin etik liderlik davranışları genel olarak olumlu bulunurken, öğretmenlerin görüşlerinde branş, kıdem ve öğrenim düzeylerine göre anlamlı farklılıklar oluşmuştur. Araştırma bulgularına göre müdürler iletişim etiği anlamında göreceli olarak başarısız bulunurken, davranışsal etik ve karar verme boyutlarında başarılı bulunmuşlardır. İdarecilerin uyması gereken etik kuralların ülke çapında norm haline gelmesi gerekliliği vurgulanırken etik algıları güçlendirmek için hizmet içi eğitim önerilmektedir.

2.9.2. Eğitim Alanında Etik ile İlgili Türkiye’de Yapılmış Çalışmalar

Vargas (2001), öğretmen yetiştiren üniversitelerin öğretim görevlilerinin iş ahlakı ve ahlak gelişimlerini incelemiştir. Teksas’taki dört üniversiteden 229 katılımcıyla yürütülen araştırma ilişkisel tarama modelindedir. Araştırma bulgularına göre bazı demografik faktörlere göre ahlak algılarında farklılıklar olduğu ortaya konulmuştur. Ahlaki düşünme seviyeleri ile öğretim etiği arasında inançlar boyutunda farklar olduğu gözlenmiştir.

Scales (2002), eğitimcilerin etik anlayışlarını inançlar ve davranışlar üzerinden incelemiştir. Katılımcılara belirli davranışlar sunulmuş ve bu davranışları etik bulup bulmadıkları sorulmuştur. Aynı zamanda bu davranışları ne sıklıkta uyguladıkları da

sorgulanmıştır. Araştırma sonucunda katılımcıların gösterilen davranışların çok azını sergilediklerini ifade etmişler ve yalnızca 2 davranışı etik bulduklarını söylemişlerdir.

Ross (2005), öğretim faaliyetlerinde günlük etik ikilemlerin kullanım düzeyini araştırmıştır. Akademik başarısızlık yaşayan çocuklara yaklaşımda karşılaşılan etik ikilemlerde öğretmen davranışları incelenmiştir. Bu bağlamda Metropolitan Üniversitesi eğitimcileri çalışma grubunu oluşturmuştur. Çalışma kapsamında 13 eğitimciyle görüşmeler yapılmıştır. Araştırma sonucuna göre, etik ikilemlerde kullanılan 3 strateji öne çıkmıştır. Örnek olay çalışmaları, alan deneyimleri ve mesleki davranış kodlarıdır. Bu konularda yapılacak eğitimlerin önemi vurgulanmaktadır.

Bouteneff'in (2006), okul müdürlerinin çalışma yaşamlarında karşılaştıkları olayların etik boyutunu ve müdürlerin ürettikleri çözümlerin kaynaklarını incelemiştir. Çalışma kapsamında ilk ve orta öğretim okul müdürleriyle görüşmeler yapılmıştır. Araştırma bulgularına göre cinsiyet değişkeni müdürlerin davranış ve tutumlarına etki etmektedir. Kişiler arası konularda erkek katılımcılara göre kadın katılımcılar daha yüksek etik puanlar almışlardır. Aynı şekilde kişiler arası kaynakları kadınlar daha sık kullandıklarını ifade etmektedirler. Araştırmanın tüm sonuçları incelendiğinde müdürlerin etik algıları belirlenmiş ve geliştirmek için eğitsel öneriler yapılmıştır.

Salopek (2013), sosyal hizmet ve öğretmenlik öğrencileri üzerine yaptığı çalışmasında ahlaki değerlendirmelerde etik eğitiminin etkisini incelemiştir. Her iki grubun etik düzeylerinin araştırılarak, benzer ve farklı yönlerin ortaya çıkarılması hedeflenmiştir. Karşılaştırmalı olay incelemesi türünde olan bu çalışmaya her iki programdan 8'er öğrenci katılımcı olmuştur. Araştırma bulgularına göre, öğretmen adaylarının değer algıları daha fazlayken, sosyal hizmet öğrencilerinin etik kodları daha fazla tanıdıkları gözlenmiştir. Öğretmenlik öğrencileri daha bireysel, sosyal hizmet öğrencileri toplumsal değerlere sahiptir.

BÖLÜM III: YÖNTEM

Bu bölümde, katılımcılar, araştırma modeli, ortam, veri toplama araçları, araştırma süreci, veri toplama süreci ve araştırmadan elde edilen verilerin analizinde kullanılan yöntem ve teknikler açıklanmıştır.

3.1. Araştırma Modeli

Bu araştırma zihinsel yetersizliği olan bireylerle çalışan öğretmenlerin cinsel eğitime yönelik tutumları ile etik durumları arasındaki ilişkiyi belirlemeye yönelik yapılandırılmış ilişkisel desende tarama modeli bir çalışmadır.

İlişkisel tarama modelleri, iki ve daha çok sayıdaki değişken arasında birlikte değişim ve/veya derecesini belirlemeyi amaçlayan araştırma modelleridir. İlişkisel çözümleme iki türlü yapılabilir. Bunlar; korelasyon türü ilişki ile karşılaştırma yolu ile elde edilen ilişkilerdir. Bu çalışmada korelasyon türü ilişki araması yapılmıştır. Korelasyon türü ilişki aramalarda değişkenlerin birlikte değişip değişmedikleri, birlikte bir değişme varsa bunun nasıl olduğu öğrenilmeye çalışılır (Karasar, 2000).

3.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini İstanbul ilinin sekiz ilçesinde (Kadıköy, Ataşehir, Beykoz, Ümraniye, Şişli, Kâğıthane, Zeytinburnu ve Bakırköy) MEB'e bağlı özel eğitim okullarında okullarda görev yapmakta olan ve zihinsel yetersizliğe sahip olan bireylerle çalışan öğretmenler oluşturmuştur. Bu grup içerisinde 329 kişi tesadüfi oransız küme örnekleme yöntemi ile seçilmiştir. İlgili okullara 1000 ölçme aracıyla gidilmiş bunlardan 354 tanesi geri dönmüş ve bu araçlardan 329 tanesi tam ve sağlıklı doldurulduğu için geçerli sayılmıştır.

3.3. Veri toplama araçları

Araştırmada katılımcıların demografik bilgilerini almak amacıyla Kişisel Bilgi Formu, zihin engelli bireylerle çalışan öğretmenlerin cinsel eğitime yönelik tutumlarını ölçmek amacıyla Serin, Girli ve Doğru (2013) tarafından geliştirilen Zihinsel Yetersizliği Olan Bireylerle Çalışan Öğretmenlerin Cinsel Eğitime Yönelik Tutumları Ölçeği ve etik

durumlarını ölçmek için ise Forsyth (1980) tarafından geliştirilen, Yazıcı ve Yazıcı (2010) tarafından dilimize uyarlanan Etik Durum Ölçeği kullanılacaktır.

3.3.1. Kişisel Bilgi Formu (KBF)

Araştırmacı tarafından geliştirilen Kişisel Bilgi Formu öğretmen adaylarının demografik bilgilerini içerecek şekilde düzenlenmiştir. Formda yer alan bilgiler şunlardır: yaş, cinsiyet, öğrenim görülen alan, mesleki deneyim, cinsel eğitime yönelik eğitim alıp almaması, çevresinde zihin engelli bireyin bulunup bulunmaması, medeni durum, 18 yaşına kadar yaşadığı yerleşim yeri bilgileri yer almıştır.

3.3.2. Zihinsel Yetersizliği Olan Bireylerle Çalışan Öğretmenlerin Cinsel Eğitime Yönelik Tutumları Ölçeği (CEYTÖ)

Zihinsel Yetersizliği Olan Bireylerle Çalışan Öğretmenlerin Cinsel Eğitime Yönelik Tutumları Ölçeği Serin, Girli ve Doğru (2013) tarafından geliştirilmiştir. Ölçeğin güvenirlik ve geçerlik çalışması sonucunda Cronbach α güvenirliği .90 bulunmuştur. Ölçek 34 maddeden oluşmaktadır ve likert tipi bir ölçektir. Ölçeğin uygulanması yaklaşık 20 dakika sürmektedir.

Ölçek altı faktörden oluşmaktadır. Bunlar; akran ilişkileri, beden imgesi, gereklilik, olumsuz etki, cinsiyet ve öğretmen yeterliliğidir.

Öğretmenlerin cinsel eğitime yönelik tutumları ‘Akran İlişkileri’ (10 madde), ‘Beden İmgesi’ (6 madde), ‘Gereklilik’ (4 madde), ‘Olumsuz Etki’ (5 madde), ‘Cinsiyet’ (6 madde) ve ‘Öğretmen Yeterliliği’ (3 madde) olmak üzere altı alt boyut ve tüm alt boyutların toplamından oluşan genel bir Cinsel Eğitime İlişkin Tutum (34 madde) doğrultusunda Serin, Girli ve Doğru (2013) tarafından geliştirilen Zihinsel Yetersizliği Olan Bireylerle Çalışan Öğretmenlerin Cinsel Eğitime Yönelik Tutumları Ölçeği ile incelenmiştir. Ölçek, araştırmaya katılan öğretmenlerce ‘Kesinlikle katılmıyorum’ (1) ile ‘Tamamen katılıyorum’ (5) arasında değerlendirilen toplam 34 maddeden oluşmaktadır. Öğretmenlerin ölçeğin madde ve boyutlarına ilişkin puanlarının hesaplanmasında aşağıdaki seçenek ve puan aralıkları dikkate alınmıştır.

<u>Seçenek</u>	<u>Puan Aralığı</u>
Kesinlikle katılmıyorum	1,00 - 1,80
Katılmıyorum	1,81 - 2,60
Kısmen katılıyorum	2,61 - 3,40
Katılıyorum	3,41 - 4,20
Tamamen katılıyorum	4,21 - 5,00

Ölçekten alınabilecek en düşük puan 34, en yüksek puan ise 170'dir. Ölçekten alınan puanların artması, zihinsel yetersizliği olan bireylerle çalışan öğretmenlerin cinsel eğitime yönelik tutumlarının olumlu yönde arttığını göstermektedir.

3.3.3. Etik Durum Ölçeği (EDÖ)

Forsyth (1980) tarafından geliştirilen ve 2010 yılında Yazıcı ve Yazıcı tarafından dilimize uyarlanarak geçerlik güvenirlik çalışması yapılan Etik Durum Ölçeği'nde (EDÖ) likert tipi 20 madde bulunmaktadır. Ölçeğin güvenirlik ve geçerlik çalışması sonucunda Cronbach α güvenirliği .90 bulunmuştur.

Yapılan çalışmalar sonucunda bireysel etik yargıları etkileyen iki temel faktörün idealizm ve görecelik olduğu tespit edilmiştir(Yazıcı ve Yazıcı, 2010). İdealizm eğilimi gösteren bireyler doğru eylemlerle arzulanabilir sonuçların daima sağlanacağını varsayarlar. Görecelik eğilimi taşıyan bireyler ise evrensel ve mutlak ahlaki kuralları reddeden bir ahlaki yargı benimseyerek ahlaki kuralların zamanın, yerin ve kültürün bir işlevi olarak durumsal bir bağlamda var olduklarını düşünürler (Forsyth,1980). EDÖ, etik yargıları etkileyen bu iki faktörün yanı sıra bu faktörlere ait ikişer alt boyutu da incelemektedir. Bunlardan mutlakçı ve istisnacılar idealist etik kategorisi içinde; durumculuk ve öznelcilik ise göreceli etik kategorisi veya faktörü arasında yer alır. Buna göre bireyler etik yargıya varırken durumculuk, mutlakçılık, öznelcilik ve istisnacılık olmak üzere dört yaklaşımdan birini uygularlar (Yazıcı ve Yazıcı, 2010).

Etik Durum Ölçeğinde (EDÖ) 5'li likert tipi 20 madde vardır. Bireylerin etik durumlarını 'İdealizm' ve 'Görecelik' alt boyutları olarak ölçen 20 maddenin ilk 10 maddesi bireylerin idealizm düzeylerini, ikinci 10 madde ise bireylerin görecelik düzeylerini göstermektedir. Ölçeğin maddeleri, araştırmaya katılan öğretmenlerce 'Hiç katılmıyorum' (1) ile 'Tamamen katılıyorum' (5) arasında değerlendirilmiştir.

Öğretmenlerin ölçeğin madde ve boyutlarına ilişkin puanlarının hesaplanmasında aşağıdaki seçenek ve puan aralıkları dikkate alınmıştır.

<u>Seçenek</u>	<u>Puan Aralığı</u>
Hiç katılmıyorum	1,00 - 1,80
Katılmıyorum	1,81 - 2,60
Ne katılıyorum, ne katılmıyorum	2,61 - 3,40
Katılıyorum	3,41 - 4,20
Tamamen katılıyorum	4,21 - 5,00

Ölçeğin alt boyutlarından alınan puan bireylerin o etik duruma ilişkin eğilim düzeyini göstermektedir.

3.4. Verilerin Toplanması

Bu aşamada araştırmada kullanılacak Kişisel Bilgi Formu, Zihinsel Yetersizliği Olan Bireylerle Çalışan Öğretmenlerin Cinsel Eğitime Yönelik Tutumları Ölçeği ve Etik Durum Ölçeği araştırmacının kendisi tarafından ve öğretmenlerin çalışma ortamlarında ulaştırılmıştır. Bununla ilgili gerekli yasal izinler İstanbul İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nden alınmış ve okullara bu izinle gidilmiştir. Veri toplama araçları doldurulmadan önce öğretmenlere kesinlikle isim yazılmaması gerektiği, verecekleri samimi cevapların araştırmada kimin fikri olduğu bilinmeksizin kullanılacağı vurgulanmıştır. Araçlar doldurulurken katılımcılardan gelen sorular yönlendirici olmamak adına cevaplanmamış, daha sonra cevaplamak üzere veri toplama araçları üzerinde bulunan mail adresine ulaşmaları istenmiştir.

3.5. Verilerin Analizi

Araştırmaya katılan öğretmenlerden anket (Kişisel Bilgi Formu, Cinsel Eğitime Yönelik Tutumlar Ölçeği ve Etik Durum Ölçeği) yoluyla elde edilen verilerin tümü SPSS 20.0 for Windows paket programı ile analize tabi tutulmuştur. Araştırmanın amacına uygun olarak, toplanan verilerle şu analizler yapılmıştır:

a) Örnekleme oluşturan öğretmenlerin demografik özelliklerini özetlemek açısından değişkenlerinin frekans (f) ve yüzdeleri (%) hesaplanmıştır.

Öğretmenlerin, Cinsel Eğitime Yönelik Tutumlar Ölçeği ve Etik Durum Ölçeği boyutlarına ilişkin algı düzeylerini incelemek üzere ortalama puanları ($\bar{X}$) ve standart sapmaları (ss) hesaplanmıştır.

b) Öğretmenlerin demografik özelliklerine bağlı olarak Cinsel Eğitime Yönelik Tutumlar Ölçeği ve Etik Durum Ölçeği alt boyutlarına ilişkin algı düzeylerinde anlamlı farklılaşmalar olup olmadığını araştırmak üzere ilişkisiz (bağımsız) gruplar t-testi ve tek yönlü varyans analizi (ANOVA) uygulanmıştır. Tek yönlü varyans analizlerinde anlamlı fark bulunduğunda, farkın hangi gruplar arasında olduğunu araştırmak üzere post-hoc Scheffe testi yapılmıştır.

c) Öğretmenlerin öğrenim durumlarına bağlı olarak Cinsel Eğitime Yönelik Tutumlar Ölçeği ve Etik Durum Ölçeği alt boyutlarına ilişkin algı düzeylerinde anlamlı farklılaşmalar olup olmadığını araştırmak üzere parametrik olmayan Kruskal Wallis-H testi (normallik varsayımı sağlanamadığından) uygulanmıştır.

d) Öğretmenlerin, cinsel eğitime yönelik tutumlar ile etik durumları arasındaki ilişkileri araştırmak üzere Pearson momentler çarpımı korelasyonu katsayıları hesaplanmıştır.

Analizler öncesi ayrıca;

- Öğretmenlerin demografik özelliklerinden yaş, zihinsel engelli öğrencilerle çalışma süresi (kıdemi), öğrenim durumu, branş ve 18 yaşına kadar yaşanan yer analizler öncesi tekrar gruplandırılmıştır.
- Cinsel Eğitime Yönelik Tutumlar Ölçeğindeki olumsuz yüklü maddelerin puanları analizler öncesi ters çevrilmiştir.
- Tüm istatistiksel hesaplamalarda anlamlılık düzeyi .05 olarak kabul edilmiştir.

BÖLÜM IV: BULGULAR

Araştırmanın bu bölümünde, devlet okullarında görev yapan ve zihinsel engelli öğrencilerle çalışan öğretmenlerin önce demografik özellikleri, daha sonra çeşitli değişkenlere bağlı olarak cinsel eğitime yönelik tutumları ve etik durumları açısından anlamlı farklar olup olmadığı ve son olarak cinsel eğitime yönelik tutumları ile etik durumları arasında ilişki olup olmadığı araştırılacaktır.

4.1. Öğretmenlerin Demografik Özelliklerine İlişkin Bulgular

Araştırmaya katılan öğretmenlerin fark analizlerinde kullanılan demografik özellikleri aşağıda sunulmuştur. Analizlerde kullanılmayan demografik özelliklere ilişkin tablolar ise ekler kısmında verilmiştir.

Tablo 4.1. Öğretmenlerin Yaşa Göre Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{geç.}	% _{yığ.}
20-25	96	29,2	29,2	29,2
26-30	109	33,1	33,1	62,3
31-35	59	17,9	17,9	80,2
36-40	36	10,9	10,9	91,2
41-45	18	5,5	5,5	96,7
46-50	5	1,5	1,5	98,2
50 yaş ve üstü	6	1,8	1,8	100,0
Toplam	329	100,0	100,0	

Yığılmalı yüzde dikkate alındığında öğretmenlerin yaşlarının 20 ile 40 arasında yoğunlaştığı görülmektedir (%91,2). 41 yaş ve üstündeki öğretmenler örneklemin sadece %9,8'ini oluşturmaktadır.

Tablo 4.2. Öğretmenlerin Cinsiyete Göre Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{geç.}	% _{yığ.}
Kadın	243	73,9	73,9	73,9
Erkek	86	26,1	26,1	100,0
Toplam	329	100,0	100,0	

Öğretmenlerin büyük bir kısmı, %73,9 ile kadındır. Kalan %26,1'i ise erkektir.

Tablo 4.3. Öğretmenlerin Branşına Göre Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{geç.}	% _{yığ.}
Özel eğitim öğretmeni	142	43,2	43,2	43,2
Sınıf öğretmeni	119	36,2	36,2	79,3
Müzik öğretmeni	5	1,5	1,5	80,9
Beden Eğitimi öğretmeni	13	4,0	4,0	84,8
Din Kültürü öğretmeni	1	0,3	0,3	85,1
Meslek dersleri öğretmeni	16	4,9	4,9	90,0
Rehberlik öğretmeni	3	0,9	0,9	90,9
Görsel Sanatlar öğretmeni	8	2,4	2,4	93,3
Okul Öncesi Öğretmeni	22	6,7	6,7	100,0
Toplam	329	100,0	100,0	

Araştırmaya katılanların %43,2'si özel eğitim öğretmeni, %36,2'sini sınıf öğretmeni ve kalan %20,7'si ise diğer branşlardan öğretmenlerdir.

Tablo 4.4. Öğretmenlerin Öğrenim Durumlarına Göre Frekans ve Yüzde Değerleri.

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{geç.}	% _{yığ.}
Ön lisans	26	7,9	7,9	100,0
Lisans	282	85,7	85,7	85,7
Y. Lisans/Doktora	21	6,4	6,4	92,1
Toplam	329	100,0	100,0	

Öğretmenlerin çok büyük bir bölümü, %85,7 ile lisans mezunudur. Bunu %7,9 ile ön lisans mezunları ve %6,4 ile yüksek lisans/doktora mezunları izlemektedir.

Tablo 4.5. Öğretmenlerin Zihinsel Yetersizliği olan Öğrencilerle Çalışma Süresine Göre Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{geç.}	% _{yığ.}
1-5 yıl	242	73,6	73,6	73,6
6-10 yıl	55	16,7	16,7	90,3
11-15 yıl	20	6,1	6,1	96,4
16 yıl ve üstü	12	3,6	3,6	100,0
Toplam	329	100,0	100,0	

Öğretmenlerin %73,6'sı zihinsel engelli öğrencilerle 1-5 yıldır çalışırken, %16,7'si 6-10 yıldır, %6,1'i 11-15 yıldır ve %3,6'sı 16 yıl ve üstü bir süredir çalışmaktadır.

Tablo 4.6. Öğretmenlerin Üniversitede Cinsel Eğitimle İlgili Ders Alma Durumuna Göre Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{geç.}	% _{yığ.}
Aldım	142	43,2	43,2	43,2
Almadım	187	56,8	56,8	100
Toplam	329	100	100	

Araştırmaya katılan öğretmenlerin yarısına yakını, %43,2'si üniversitede cinsel eğitimle ilgili ders aldığını belirtirken, %56,8'i almadığını belirtmiştir.

Tablo 4.7. Öğretmenlerin Üniversitede Cinsel Eğitimle İlgili Hizmet İçi Eğitim/Seminer Alma Durumuna Göre Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{geç.}	% _{yığ.}
Aldım	132	40,1	40,1	40,1
Almadım	197	59,9	59,9	100,0
Toplam	329	100,0	100,0	

Öğretmenlerin %40,1'i cinsel eğitimle ilgili hizmet içi eğitim/seminer aldığını, %59,9'u ise almadıklarını ifade etmişlerdir.

Tablo 4.8. Öğretmenlerin Çevrelerinde Zihinsel Yetersizliği Olan Birey Olması Durumuna Göre Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{geç.}	% _{yığ.}
Evet	212	64,4	64,4	64,4
Hayır	117	35,6	35,6	100,0
Toplam	329	100,0	100,0	

Öğretmenlerin %64,4'ü çevrelerinde zihinsel engelli birey olduğunu, %35,6'sı ise olmadığını belirtmiştir.

Tablo 4.9. Öğretmenlerin Çevrelerinde Cinsel İstismara Uğramış Birey Olması Durumuna Göre Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{geç.}	% _{yığ.}
Evet	73	22,2	22,2	22,2
Hayır	256	77,8	77,8	100,0
Toplam	329	100,0	100,0	

Araştırmaya katılan öğretmenlerin %22,2'si çevrelerinde cinsel istismara uğramış bir birey olduğunu, %77,8'i ise olmadığını belirtmiştir.

Tablo 4.10. Öğretmenlerin 18 Yaşlarına Kadar Yaşadıkları Yere Göre Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{geç.}	% _{yığ.}
Büyükşehir	172	52,3	52,3	52,3
Şehir	89	27,1	27,1	79,3
İlçe	52	15,8	15,8	95,1
Köy	16	4,9	4,9	100,0
Toplam	329	100,0	100,0	

Son olarak, öğretmenlerin yarısından fazlası (%52,3) 18 yaşına kadar büyük şehirde, %27,1'i bir şehirde, %15,8'i bir ilçede ve kalan %4,9'u bir köyde yaşadıklarını ifade etmişlerdir.

4.2. Öğretmenlerin Cinsel Eğitime Yönelik Tutumlarına İlişkin Bulgular

Araştırmanın bu alt bölümünde, önce araştırmaya katılan ve zihinsel engeli olan bireylerle çalışan öğretmenlerin cinsel eğitime yönelik genel tutum düzeyleri incelenmiş daha sonra ise çeşitli değişkenlere göre cinsel eğitime yönelik tutumlarında farklılaşmalar olup olmadığı araştırılmıştır.

Ölçeğin boyutlarının farklı madde sayılarından oluşması nedeniyle öğretmenlerin bu boyutlara ilişkin puanlarının değerlendirmesinde ve çeşitli değişkenlere göre farklılaşmaların incelenmesinde daha iyi bir karşılaştırma olanağı sağladığından toplam puanlar yerin ortalama puanlar kullanılmıştır. Öğretmenlerin, ölçeğin geneli ve alt boyutlarına ilişkin hesaplanan toplam puanlarına ait tablo ekler kısmında verilmiştir.

Tablo 4.11. CEYTÖ Boyutlarına Ait Betimsel İstatistikler

Boyutlar	N	$\bar{X}$	ss	Sh _{$\bar{x}$}
Akran İlişkileri	329	3,47	0,95	0,05
Beden İmgesi	329	4,24	0,70	0,04
Gereklilik	329	3,96	0,82	0,05
Olumsuz Etki	329	3,94	0,74	0,04
Cinsiyet	329	3,53	0,77	0,04
Öğretmen Yeterliliği	329	3,67	0,76	0,04
Cinsel Eğitime İlişkin Tutum Ölçeği	329	3,80	0,58	0,03

Tablo 4.11.'den görüleceği üzere, araştırmaya katılan öğretmenlerin ölçeğin alt boyutlarına ilişkin hesaplanan ortalama puanları ($\bar{X}$) 3,47 ile 4,24 arasında değişmektedir. Öğretmenlerin cinsel eğitime yönelik tutumları bakımından en düşük ortalama puan akran ilişkileri için 'Katılıyorum' düzeyinde ($\bar{X}_{\text{Akran İlişkileri}}=3,47\pm0,95$) hesaplanmış, en yüksek ortalama puan ise beden imgesi için 'Tamamen katılıyorum' düzeyinde ($\bar{X}_{\text{Beden İmgesi}}=4,24\pm0,70$) bulunmuştur. Diğer boyutların tümü de öğretmenlerce 'Katılıyorum' düzeyinde değerlendirilmiştir. Boyutlara ilişkin hesaplanan ortalama puanlar sırasıyla; $\bar{X}_{\text{Cinsiyet}}=3,53\pm0,77$; $\bar{X}_{\text{Öğretmen Yeterliliği}}=3,67\pm0,76$; $\bar{X}_{\text{Olumsuz Etki}}=3,94\pm0,74$ ve $\bar{X}_{\text{Gereklilik}}=3,96\pm0,82$.

Öğretmenlerin, Cinsel Eğitime İlişkin Tutum Ölçeği geneli için hesaplanan ortalama puanı da 'Katılıyorum' düzeyinde ($\bar{X}_{\text{Cinsel Eğitime İlişkin Tutum Ölçeği}}=3,80\pm0,58$)

hesaplanmıştır. Öğretmenlerin ölçeğin geneli ve alt boyutlarına ilişkin ortalama puanları birlikte değerlendirildiğinde, zihinsel engelli bireylere yönelik cinsel eğitime yönelik tutumlarının en üst düzeyde olmasa da (‘Tamamen katılıyorum’) olumlu olduğu söylenebilir. Aşağıda, öğretmenlerin Cinsel Eğitime İlişkin Tutum Ölçeği ve alt boyutlarına ilişkin puanlarının çeşitli değişkenlere göre farklılaşıp farklılaşmadıkları incelenmiştir.

Tablo 4.12. CEYTÖ Puanlarının Yaş Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan ANOVA Testi Sonuçları

$f, \bar{X}$ ve ss Değerleri					ANOVA Sonuçları					
Puan	Grup	N	$\bar{X}$	ss	Var. Kay.	KT	Sd	KO	F	p
Akran İlişkileri	20-30	205	3,43	0,94	G. Arası	1,06	2	0,53	0,59	0,557
	31-40	95	3,52	0,99	G. İçi	295,33	326	0,91		
	41 yaş ve üstü	29	3,60	0,88	Toplam	296,39	328			
	Toplam	329	3,47	0,95						
Beden İmgesi	20-30	205	4,22	0,75	G. Arası	0,37	2	0,19	0,38	0,686
	31-40	95	4,29	0,56	G. İçi	159,96	326	0,49		
	41 yaş ve üstü	29	4,29	0,77	Toplam	160,33	328			
	Toplam	329	4,24	0,70						
Gereklilik	20-30	205	4,02	0,78	G. Arası	1,63	2	0,82	1,21	0,300
	31-40	95	3,88	0,83	G. İçi	220,31	326	0,68		
	41 yaş ve üstü	29	3,85	1,06	Toplam	221,94	328			
	Total	329	3,96	0,82						
Olumsuz Etki	20-30	205	3,99	0,73	G. Arası	2,31	2	1,15	2,13	0,120
	31-40	95	3,81	0,76	G. İçi	176,38	326	0,54		
	41 yaş ve üstü	29	3,96	0,71	Toplam	178,69	328			
	Toplam	329	3,94	0,74						
Cinsiyet	20-30	205	3,51	0,78	G. Arası	0,48	2	0,24	0,40	0,672
	31-40	95	3,54	0,77	G. İçi	195,26	326	0,60		
	41 yaş ve üstü	29	3,64	0,76	Toplam	195,74	328			
	Toplam	329	3,53	0,77						
Öğretmen Yeterliliği	20-30	205	3,69	0,76	G. Arası	0,30	2	0,15	0,26	0,773
	31-40	95	3,64	0,79	G. İçi	187,93	326	0,58		
	41 yaş ve üstü	29	3,61	0,68	Toplam	188,22	328			
	Toplam	329	3,67	0,76						
Cinsel Eğitime İlişkin Tutum Ölçeği	20-30	205	3,81	0,56	G. Arası	0,09	2	0,04	0,13	0,879
	31-40	95	3,78	0,60	G. İçi	108,35	326	0,33		
	41 yaş ve üstü	29	3,83	0,61	Toplam	108,44	328			
	Toplam	329	3,80	0,58						

*Fark $p < .05$ düzeyinde anlamlıdır.

Zihinsel yetersizliği olan bireylerle çalışan öğretmenlerin yaşlarına bağlı olarak cinsel eğitime yönelik tutumlarında anlamlı bir farklılık olup olmadığı tek yönlü varyans analizi (ANOVA) ile incelenmiş ve yaş değişkeninin ölçeğin geneli ve boyutlar bakımından anlamlı bir farklılaşmaya neden olmadığı bulunmuştur ($p>0,05$) (Tablo 4.12). Öğretmenlerin ölçeğin alt boyutları ve ölçeğin geneline ilişkin algı düzeyleri (tutumları) aşağıda gruplara ilişkin verilen ortalama puanlarda da görüldüğü üzere birbirine yakındır/benzerdir;

Akran İlişkileri: $\bar{X}_{20-30}=3,43$; $\bar{X}_{31-40}=3,52$ ve $\bar{X}_{41 \text{ yaş ve üzeri}}=3,60$.

Beden İmgesi: $\bar{X}_{20-30}=4,22$; $\bar{X}_{31-40}=4,29$ ve $\bar{X}_{41 \text{ yaş ve üzeri}}=4,29$.

Gereklilik: $\bar{X}_{20-30}=4,02$; $\bar{X}_{31-40}=3,88$ ve $\bar{X}_{41 \text{ yaş ve üzeri}}=3,85$.

Olumsuz Etki: $\bar{X}_{20-30}=3,99$; $\bar{X}_{31-40}=3,81$ ve $\bar{X}_{41 \text{ yaş ve üzeri}}=3,96$.

Cinsiyet: $\bar{X}_{20-30}=3,51$; $\bar{X}_{31-40}=3,54$ ve $\bar{X}_{41 \text{ yaş ve üzeri}}=3,64$.

Öğretmen Yeterliliği: $\bar{X}_{20-30}=3,69$; $\bar{X}_{31-40}=3,64$ ve $\bar{X}_{41 \text{ yaş ve üzeri}}=3,61$.

Cinsel Eğitime İlişkin Tutum Ölçeği: $\bar{X}_{20-30}=3,81$; $\bar{X}_{31-40}=3,78$ ve $\bar{X}_{41 \text{ yaş ve üzeri}}=83$

Tablo 4.13. CEYTÖ Puanlarının Cinsiyet Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan ANOVA Testi Sonuçları

Puan	Gruplar	N	$\bar{X}$	ss	Sh $_{\bar{x}}$	t Testi		
						t	Sd	p
Akran İlişkileri	Kadın	243	3,49	0,96	0,06	0,69	327	0,490
	Erkek	86	3,41	0,93	0,10			
Beden İmgesi	Kadın	243	4,27	0,72	0,05	0,97	327	0,332
	Erkek	86	4,18	0,63	0,07			
Gereklilik	Kadın	243	3,95	0,85	0,05	-0,39	327	0,694
	Erkek	86	3,99	0,75	0,08			
Olumsuz Etki	Kadın	243	3,94	0,74	0,05	0,16	327	0,870
	Erkek	86	3,93	0,75	0,08			
Cinsiyet	Kadın	243	3,56	0,76	0,05	1,24	327	0,217
	Erkek	86	3,44	0,79	0,09			
Öğretmen Yeterliliği	Kadın	243	3,69	0,76	0,05	0,77	327	0,440
	Erkek	86	3,61	0,75	0,08			
Cinsel Eğitime İlişkin Tutum Ölçeği	Kadın	243	3,82	0,59	0,04	0,77	327	0,439
	Erkek	86	3,76	0,54	0,06			

*Fark $p < .05$ düzeyinde anlamlıdır.

Zihinsel yetersizliği olan bireylerle çalışan öğretmenlerin cinsiyetlerine bağlı olarak cinsel eğitime yönelik tutumlarında anlamlı bir farklılık olup olmadığı bağımsız gruplar t-testi ile incelenmiş olup anlamlı bir farklılaşma bulunmamıştır ($p > 0,05$) (Tablo 4.13). Kadın ve erkek öğretmenlerin ölçeğin alt boyutları ve ölçeğin geneline ilişkin algı düzeyleri (tutumları) birbirine yakındır/benzerdir;

Akran İlişkileri: $\bar{X}_{\text{Kadın}}=3,49$ ve $\bar{X}_{\text{Erkek}}=3,41$

Beden İmgesi: $\bar{X}_{\text{Kadın}}=4,27$ ve $\bar{X}_{\text{Erkek}}=4,18$

Gereklilik: $\bar{X}_{\text{Kadın}}=3,95$ ve $\bar{X}_{\text{Erkek}}=3,99$

Olumsuz Etki: $\bar{X}_{\text{Kadın}}=3,94$ ve $\bar{X}_{\text{Erkek}}=3,93$

Cinsiyet: $\bar{X}_{\text{Kadın}}=3,56$ ve $\bar{X}_{\text{Erkek}}=3,44$

Öğretmen Yeterliliği: $\bar{X}_{\text{Kadın}}=3,69$ ve $\bar{X}_{\text{Erkek}}=3,61$

Cinsel Eğitime İlişkin Tutum Ölçeği: $\bar{X}_{\text{Kadın}}=3,82$ ve $\bar{X}_{\text{Erkek}}=3,76$

Tablo 4.14. CEYTÖ Puanlarının Branş Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan ANOVA Testi Sonuçları

$f, \bar{X}$ ve ss Değerleri					ANOVA Sonuçları					
Puan	Grup	N	$\bar{X}$	ss	Var. Kay.	KT	Sd	KO	F	p
Akran İlişkileri	Özel eğitim öğretmeni	142	3,57	0,92	G. Arası	4,30	2	2,15	2,40	0,092
	Sınıf öğretmeni	119	3,32	0,97	G. İçi	292,09	326	0,90		
	Diğer	68	3,52	0,96	Toplam	296,39	328			
	Toplam	329	3,47	0,95						
Beden İmgesi	Özel eğitim öğretmeni	142	4,36	0,67	G. Arası	4,49	2	2,24	4,69	0,010*
	Sınıf öğretmeni	119	4,10	0,74	G. İçi	155,84	326	0,48		
	Diğer	68	4,25	0,64	Toplam	160,33	328			
	Toplam	329	4,24	0,70						
Gereklilik	Özel eğitim öğretmeni	142	4,14	0,79	G. Arası	8,49	2	4,25	6,49	0,002*
	Sınıf öğretmeni	119	3,86	0,81	G. İçi	213,45	326	0,66		
	Diğer	68	3,76	0,85	Toplam	221,94	328			
	Toplam	329	3,96	0,82						
Olumsuz Etki	Özel eğitim öğretmeni	142	4,03	0,72	G. Arası	2,22	2	1,11	2,05	0,131
	Sınıf öğretmeni	119	3,86	0,76	G. İçi	176,47	326	0,54		
	Diğer	68	3,87	0,72	Toplam	178,69	328			
	Toplam	329	3,94	0,74						
Cinsiyet	Özel eğitim öğretmeni	142	3,63	0,79	G. Arası	2,61	2	1,30	2,20	0,112
	Sınıf öğretmeni	119	3,43	0,75	G. İçi	193,13	326	0,59		
	Diğer	68	3,50	0,76	Toplam	195,74	328			
	Toplam	329	3,53	0,77						
Öğretmen Yeterliliği	Özel eğitim öğretmeni	142	3,83	0,78	G. Arası	8,04	2	4,02	7,27	0,001*
	Sınıf öğretmeni	119	3,48	0,71	G. İçi	180,18	326	0,55		
	Diğer	68	3,65	0,72	Toplam	188,22	328			
	Toplam	329	3,67	0,76						
Cinsel Eğitime İlişkin Tutum Ölçeği	Özel eğitim öğretmeni	142	3,93	0,59	G. Arası	4,27	2	2,14	6,68	0,001*
	Sınıf öğretmeni	119	3,68	0,52	G. İçi	104,17	326	0,32		
	Diğer	68	3,76	0,58	Toplam	108,44	328			
	Toplam	329	3,80	0,58						

*Fark $p < .05$ düzeyinde anlamlıdır.

Zihinsel yetersizliği olan bireylerle çalışan öğretmenlerin branşlarına bağlı olarak cinsel eğitime yönelik tutumlarında anlamlı bir farklılık olup olmadığı tek yönlü varyans analizi (ANOVA) ile incelenmiş ve branş değişkeninin ölçeğin geneli ile beden imgesi, gereklilik ve öğretmen yeterliliği boyutları bakımından anlamlı bir farklılaşmaya neden olduğu görülmüştür (Tablo 4.14). Hangi branşlar arasında anlamlı farklılaşmalar

olduğunu araştırmak üzere yapılan post-hoc Scheffe testi sonuçları ise aşağıda, Tablo 4.15'te verilmiştir.

Tablo 4.15. CEYTÖ Puanlarının Branş Değişkenine Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Üzere Yapılan Scheffe Testi Sonuçları

Puan	Gruplar (i)	Gruplar (j)	$\bar{X}_i - \bar{X}_j$	$Sh_{\bar{x}}$	p
Beden İmgesi	Özel eğitim öğretmeni	Sınıf öğretmeni	,263*	0,086	0,010
		Diğer	0,118	0,102	0,515
	Sınıf öğretmeni	Özel eğitim öğretmeni	-,263*	0,086	0,010
		Diğer	-0,146	0,105	0,384
	Diğer	Özel eğitim öğretmeni	-0,118	0,102	0,515
		Sınıf öğretmeni	0,146	0,105	0,384
Gereklilik	Özel eğitim öğretmeni	Sınıf öğretmeni	,280*	0,101	0,022
		Diğer	,380*	0,119	0,007
	Sınıf öğretmeni	Özel eğitim öğretmeni	-,280*	0,101	0,022
		Diğer	0,100	0,123	0,717
	Diğer	Özel eğitim öğretmeni	-,380*	0,119	0,007
		Sınıf öğretmeni	-0,100	0,123	0,717
Öğretmen Yeterliliği	Özel eğitim öğretmeni	Sınıf öğretmeni	,352*	0,092	0,001
		Diğer	0,179	0,11	0,265
	Sınıf öğretmeni	Özel eğitim öğretmeni	-,352*	0,092	0,001
		Diğer	-0,173	0,113	0,311
	Diğer	Özel eğitim öğretmeni	-0,179	0,11	0,265
		Sınıf öğretmeni	0,173	0,113	0,311
Cinsel Eğitime İlişkin Tutum Ölçeği	Özel eğitim öğretmeni	Sınıf öğretmeni	,252*	0,07	0,002
		Diğer	0,169	0,083	0,129
	Sınıf öğretmeni	Özel eğitim öğretmeni	-,252*	0,07	0,002
		Diğer	-0,083	0,086	0,630
	Diğer	Özel eğitim öğretmeni	-0,169	0,083	0,129
		Sınıf öğretmeni	0,083	0,086	0,630

*Fark $p < .05$ düzeyinde anlamlıdır.

ANOVA testi sonucu, öğretmenlerin cinsel eğitimin beden imgesi boyutunu algılama düzeyleri (tutumları) branşlarına göre farklılaşmaktadır [$F_{(2; 326)}=4,69$ ve $p < 0,05$]. Post-hoc Scheffe testine göre, özel eğitim öğretmenlerinin boyuta ilişkin puanları sınıf öğretmenlerinin puanlarından istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde daha yüksektir ($\bar{X}$ Özel eğitim öğretmeni=4,36 ve $\bar{X}$ Sınıf öğretmeni=4,10).

Öğretmenlerin, cinsel eğitimin gereklilik boyutunu algılama düzeylerinin de (tutumları) branşlarına göre farklılaştığı bulunmuştur [$F_{(2; 326)}=6,49$ ve $p < 0,05$]. Post-hoc Scheffe

testine göre, özel eğitim öğretmenlerinin gereklilik boyutuna ilişkin puanları hem sınıf öğretmenlerinden hem de diğer branşlardaki öğretmenlerin puanlarından anlamlı bir şekilde daha yüksektir ($\bar{X}$ Özel eğitim öğretmeni=4,14; $\bar{X}$ Sınıf öğretmeni=3,86 ve $\bar{X}$ Diğer=3,76).

Öğretmenlerin, cinsel eğitimin öğretmen yeterliliği boyutunu algılama düzeylerinin de (tutumları) branşlarına göre farklılaştığı bulunmuştur [$F_{(2; 326)}=7,27$ ve $p<0,05$]. Post-hoc Scheffe testine göre, özel eğitim öğretmenlerinin boyuta ilişkin puanları sınıf öğretmenlerinin puanlarından anlamlı bir şekilde daha yüksektir ($\bar{X}$ Özel eğitim öğretmeni=3,83 ve $\bar{X}$ Sınıf öğretmeni=3,48).

Son olarak, öğretmenlerin, cinsel eğitime ilişkin genel tutumlarının da branşlarına göre farklılaştığı bulunmuştur [$F_{(2; 326)}=6,68$ ve $p<0,05$]. Post-hoc Scheffe testine göre, özel eğitim öğretmenlerinin cinsel eğitime ilişkin genel tutumları (puanları) sınıf öğretmenlerinin tutumlarından (puanlarından) daha olumludur ($\bar{X}$ Özel eğitim öğretmeni=3,93 ve $\bar{X}$ Sınıf öğretmeni=3,68).

Tablo 4.16. CEYTÖ Puanlarının Öğrenim Durumu Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları

Puan	Gruplar	N	$\bar{X}_{sıra}$	X^2	Sd	p
Akran İlişkileri	Ön lisans	26	133,60	3,84	2	0,147
	Lisans	282	166,40			
	Y. Lisans/Doktora	21	185,10			
	Toplam	329				
Beden İmgesi	Ön lisans	26	131,40	3,71	2	0,156
	Lisans	282	168,44			
	Y. Lisans/Doktora	21	160,43			
	Toplam	329				
Gereklilik	Ön lisans	26	149,29	0,84	2	0,657
	Lisans	282	166,71			
	Y. Lisans/Doktora	21	161,50			
	Toplam	329				
Olumsuz Etki	Ön lisans	26	169,23	0,20	2	0,906
	Lisans	282	164,08			
	Y. Lisans/Doktora	21	172,14			
	Toplam	329				
Cinsiyet	Ön lisans	26	147,88	1,50	2	0,473
	Lisans	282	165,34			
	Y. Lisans/Doktora	21	181,64			
	Toplam	329				
Öğretmen Yeterliliği	Ön lisans	26	170,62	0,26	2	0,878
	Lisans	282	165,11			
	Y. Lisans/Doktora	21	156,57			
	Toplam	329				
Cinsel Eğitime İlişkin Tutum Ölçeği	Ön lisans	26	141,08	1,79	2	0,409
	Lisans	282	166,98			
	Y. Lisans/Doktora	21	168,02			
	Toplam	329				

*Fark $p < .05$ düzeyinde anlamlıdır.

Zihinsel yetersizliği olan bireylerle çalışan öğretmenlerin öğrenim durumlarına bağlı olarak cinsel eğitime yönelik tutumlarında anlamlı bir farklılık olup olmadığı non-parametrik Kruskal Wallis-H testi ile incelenmiş ve öğrenim durumu değişkeninin ölçeğin geneli ve boyutlar bakımından anlamlı bir farklılaşmaya neden olmadığı

bulunmuştur ($p>0,05$) (Tablo 4.16.). Öğretmenlerin ölçeğin alt boyutları ve ölçeğin geneline ilişkin algı düzeyleri (tutumları) benzerdir, istatistiksel olarak farklı değildir;

Akran İlişkileri: Sıra Ortalaması $\bar{X}_{\text{ön lisans}}=133,60$; Sıra Ortalaması $L_{\text{isans}}=166,40$ ve Sıra Ortalaması $Y_{\text{Lisans/Doktora}}=185,10$

Beden İmgesi: Sıra Ortalaması $\bar{X}_{\text{ön lisans}}=131,40$; Sıra Ortalaması $L_{\text{isans}}=168,44$ ve Sıra Ortalaması $Y_{\text{Lisans/Doktora}}=160,43$

Gereklilik: Sıra Ortalaması $\bar{X}_{\text{ön lisans}}=149,29$; Sıra Ortalaması $L_{\text{isans}}=166,71$ ve Sıra Ortalaması $Y_{\text{Lisans/Doktora}}=161,50$

Olumsuz Etki: Sıra Ortalaması $\bar{X}_{\text{ön lisans}}=169,23$; Sıra Ortalaması $L_{\text{isans}}=164,08$ ve Sıra Ortalaması $Y_{\text{Lisans/Doktora}}=172,14$

Cinsiyet: Sıra Ortalaması $\bar{X}_{\text{ön lisans}}=147,78$; Sıra Ortalaması $L_{\text{isans}}=165,34$ ve Sıra Ortalaması $Y_{\text{Lisans/Doktora}}=181,64$

Öğretmen Yeterliliği: Sıra Ortalaması $\bar{X}_{\text{ön lisans}}=170,62$; Sıra Ortalaması $L_{\text{isans}}=165,11$ ve Sıra Ortalaması $Y_{\text{Lisans/Doktora}}=156,57$

Cinsel Eğitime İlişkin Tutum Ölçeği: Sıra Ortalaması $\bar{X}_{\text{ön lisans}}=141,08$; Sıra Ortalaması $L_{\text{isans}}=166,98$ ve Sıra Ortalaması $Y_{\text{Lisans/Doktora}}=168,02$

Tablo 4.17. CEYTÖ Puanlarının Kıdem Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları

$f, \bar{X}$ ve ss Değerleri					ANOVA Sonuçları					
Puan	Grup	N	$\bar{X}$	ss	Var. Kay.	KT	Sd	KO	F	p
Akran İlişkileri	1-5 yıl	242	3,46	0,93	G. Arası	0,19	2	0,10	0,11	0,899
	6-10 yıl	55	3,49	1,05	G. İçi Toplam	296,20	326	0,91		
	11 yıl ve üstü	32	3,53	0,93		296,39	328			
	Toplam	329	3,47	0,95						
Beden İmgesi	1-5 yıl	242	4,23	0,69	G. Arası	0,20	2	0,10	0,20	0,818
	6-10 yıl	55	4,29	0,73	G. İçi Toplam	160,13	326	0,49		
	11 yıl ve üstü	32	4,26	0,71		160,33	328			
	Toplam	329	4,24	0,70						
Gereklilik	1-5 yıl	242	3,96	0,82	G. Arası	0,10	2	0,05	0,07	0,932
	6-10 yıl	55	3,93	0,82	G. İçi Toplam	221,85	326	0,68		
	11 yıl ve üstü	32	4,00	0,86		221,94	328			
	Toplam	329	3,96	0,82						
Olumsuz Etki	1-5 yıl	242	3,98	0,73	G. Arası	1,42	2	0,71	1,30	0,274
	6-10 yıl	55	3,82	0,72	G. İçi Toplam	177,27	326	0,54		
	11 yıl ve üstü	32	3,84	0,85		178,69	328			
	Toplam	329	3,94	0,74						
Cinsiyet	1-5 yıl	242	3,50	0,76	G. Arası	0,66	2	0,33	0,55	0,576
	6-10 yıl	55	3,59	0,83	G. İçi Toplam	195,07	326	0,60		
	11 yıl ve üstü	32	3,63	0,76		195,74	328			
	Toplam	329	3,53	0,77						
Öğretmen Yeterliliği	1-5 yıl	242	3,71	0,74	G. Arası	2,18	2	1,09	1,91	0,150
	6-10 yıl	55	3,61	0,75	G. İçi Toplam	186,05	326	0,57		
	11 yıl ve üstü	32	3,45	0,88		188,22	328			
	Toplam	329	3,67	0,76						
Cinsel Eğitime İlişkin Tutum Ölçeği	1-5 yıl	242	3,81	0,55	G. Arası	0,02	2	0,01	0,04	0,965
	6-10 yıl	55	3,79	0,62	G. İçi Toplam	108,41	326	0,33		
	11 yıl ve üstü	32	3,78	0,67		108,44	328			
	Toplam	329	3,80	0,58						

*Fark $p < .05$ düzeyinde anlamlıdır.

Zihinsel yetersizliği olan bireylerle çalışan öğretmenlerin kıdemlerine (zihinsel engelli öğrencilerle çalışma süresi) bağlı olarak cinsel eğitime yönelik tutumlarında anlamlı bir farklılık olup olmadığı tek yönlü varyans analizi (ANOVA) ile incelenmiş ve kıdem değişkeninin ölçeğin geneli ve boyutlar bakımından anlamlı bir farklılaşmaya neden olmadığı bulunmuştur ($p > 0,05$) (Tablo 4.17.). Öğretmenlerin ölçeğin alt boyutları ve ölçeğin geneline ilişkin algı düzeyleri (tutumları) birbirine yakındır/benzerdir;

Akran İlişkileri: $\bar{X}_{1-5 \text{ yıl}}=3,46$; $\bar{X}_{6-10 \text{ yıl}}=3,49$ ve $\bar{X}_{11 \text{ yıl ve üstü}}=3,53$.

Beden İmgesi: $\bar{X}_{1-5 \text{ yıl}}=4,23$; $\bar{X}_{6-10 \text{ yıl}}=4,29$ ve $\bar{X}_{11 \text{ yıl ve üstü}}=4,26$.

Gereklilik: $\bar{X}_{1-5 \text{ yıl}}=3,96$; $\bar{X}_{6-10 \text{ yıl}}=3,93$ ve $\bar{X}_{11 \text{ yıl ve üstü}}=4,00$.

Olumsuz Etki: $\bar{X}_{1-5 \text{ yıl}}=3,98$; $\bar{X}_{6-10 \text{ yıl}}=3,82$ ve $\bar{X}_{11 \text{ yıl ve üstü}}=3,84$.

Cinsiyet: $\bar{X}_{1-5 \text{ yıl}}=3,50$; $\bar{X}_{6-10 \text{ yıl}}=3,59$ ve $\bar{X}_{11 \text{ yıl ve üstü}}=3,63$.

Öğretmen Yeterliliği: $\bar{X}_{1-5 \text{ yıl}}=3,71$; $\bar{X}_{6-10 \text{ yıl}}=3,61$ ve $\bar{X}_{11 \text{ yıl ve üstü}}=3,45$.

Cinsel Eğitime İlişkin Tutum Ölçeği: $\bar{X}_{1-5 \text{ yıl}}=3,81$; $\bar{X}_{6-10 \text{ yıl}}=3,79$ ve $\bar{X}_{11 \text{ yıl ve üstü}}=3,78$.

Tablo 4.18. CEYTÖ Puanlarının Üniversitede Cinsel Eğitimle İlgili Ders Alma Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan t Testi Sonuçları

Puan	Gruplar	N	$\bar{X}$	ss	Sh _{$\bar{x}$}	t Testi		
						t	Sd	p
Akran İlişkileri	Aldım	142	3,39	1,04	0,09	-1,29	327	0,196
	Almadım	187	3,53	0,87	0,06			
Beden İmgesi	Aldım	142	4,24	0,77	0,07	-0,14	327	0,891
	Almadım	187	4,25	0,64	0,05			
Gereklilik	Aldım	142	4,00	0,88	0,07	0,71	327	0,478
	Almadım	187	3,93	0,78	0,06			
Olumsuz Etki	Aldım	142	3,96	0,75	0,06	0,45	327	0,654
	Almadım	187	3,92	0,73	0,05			
Cinsiyet	Aldım	142	3,54	0,83	0,07	0,28	327	0,777
	Almadım	187	3,52	0,73	0,05			
Öğretmen Yeterliliği	Aldım	142	3,76	0,75	0,06	1,92	327	0,056
	Almadım	187	3,60	0,76	0,06			
Cinsel Eğitime İlişkin Tutum Ölçeği	Aldım	142	3,81	0,61	0,05	0,36	327	0,716
	Almadım	187	3,79	0,55	0,04			

*Fark $p < .05$ düzeyinde anlamlıdır.

Zihinsel yetersizliği olan bireylerle çalışan öğretmenlerin, üniversitede cinsel eğitimle ilgili ders almaya bağlı olarak cinsel eğitime yönelik tutumlarında anlamlı bir farklılık olup olmadığı bağımsız gruplar t-testi ile incelenmiş ve anlamlı bir farklılaşma bulunmamıştır ($p > 0,05$) (Tablo 4.18.). Üniversitede cinsel eğitimle ilgili ders alan ve

almayan öğretmenlerin ölçeğin alt boyutları ve ölçeğin geneline ilişkin algı düzeyleri (tutumları) birbirine yakındır/benzerdir;

Akran İlişkileri: $\bar{X}_{\text{Aldım}}=3,39$ ve $\bar{X}_{\text{Almadım}}=3,53$

Beden İmgesi: $\bar{X}_{\text{Aldım}}=4,24$ ve $\bar{X}_{\text{Almadım}}=4,25$

Gerekliklik: $\bar{X}_{\text{Aldım}}=4,00$ ve $\bar{X}_{\text{Almadım}}=3,93$

Olumsuz Etki: $\bar{X}_{\text{Aldım}}=3,96$ ve $\bar{X}_{\text{Almadım}}=3,92$

Cinsiyet: $\bar{X}_{\text{Aldım}}=3,54$ ve $\bar{X}_{\text{Almadım}}=3,52$

Öğretmen Yeterliliği: $\bar{X}_{\text{Aldım}}=3,76$ ve $\bar{X}_{\text{Almadım}}=3,60$

Cinsel Eğitime İlişkin Tutum Ölçeği: $\bar{X}_{\text{Aldım}}=3,81$ ve $\bar{X}_{\text{Almadım}}=3,79$

Tablo 4.19 CEYTÖ Puanlarının Cinsel Eğitime İlgili Hizmet İçi Eğitim/Seminer Alma Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan t Testi Sonuçları

Puan	Gruplar	N	$\bar{X}$	ss	$Sh_{\bar{x}}$	t Testi		
						t	Sd	p
Akran İlişkileri	Aldım	132	3,40	0,96	0,08	-1,16	327	0,245
	Almadım	197	3,52	0,95	0,07			
Beden İmgesi	Aldım	132	4,20	0,72	0,06	-0,82	327	0,413
	Almadım	197	4,27	0,68	0,05			
Gerekliklik	Aldım	132	3,95	0,86	0,07	-0,16	327	0,877
	Almadım	197	3,97	0,80	0,06			
Olumsuz Etki	Aldım	132	4,00	0,75	0,07	1,18	327	0,238
	Almadım	197	3,90	0,73	0,05			
Cinsiyet	Aldım	132	3,54	0,75	0,07	0,18	327	0,855
	Almadım	197	3,52	0,79	0,06			
Öğretmen Yeterliliği	Aldım	132	3,68	0,74	0,07	0,30	327	0,767
	Almadım	197	3,66	0,77	0,06			
Cinsel Eğitime İlişkin Tutum Ölçeği	Aldım	132	3,79	0,60	0,05	-0,17	327	0,869
	Almadım	197	3,81	0,56	0,04			

*Fark $p < .05$ düzeyinde anlamlıdır.

Zihinsel yetersizliği olan bireylerle çalışan öğretmenlerin, cinsel eğitimle ilgili hizmet içi eğitim/seminer almalarına bağlı olarak cinsel eğitime yönelik tutumlarında anlamlı bir farklılık olup olmadığı bağımsız gruplar t-testi ile incelenmiş ve anlamlı bir farklılaşma bulunmamıştır ($p>0,05$) (Tablo 4.19.). Cinsel eğitimle ilgili hizmet içi eğitim veya seminer alan ve almayan öğretmenlerin ölçek ve alt boyutlarına ilişkin algı düzeyleri (tutumları) birbirine yakındır/benzerdir;

Akran İlişkileri: $\bar{X}_{\text{Aldım}}=3,40$ ve $\bar{X}_{\text{Almadım}}=3,52$

Beden İmgesi: $\bar{X}_{\text{Aldım}}=4,20$ ve $\bar{X}_{\text{Almadım}}=4,27$

Gereklilik: $\bar{X}_{\text{Aldım}}=3,95$ ve $\bar{X}_{\text{Almadım}}=3,97$

Olumsuz Etki: $\bar{X}_{\text{Aldım}}=4,00$ ve $\bar{X}_{\text{Almadım}}=3,90$

Cinsiyet: $\bar{X}_{\text{Aldım}}=3,54$ ve $\bar{X}_{\text{Almadım}}=3,52$

Öğretmen Yeterliliği: $\bar{X}_{\text{Aldım}}=3,68$ ve $\bar{X}_{\text{Almadım}}=3,66$

Cinsel Eğitime İlişkin Tutum Ölçeği: $\bar{X}_{\text{Aldım}}=3,79$ ve $\bar{X}_{\text{Almadım}}=3,81$

Tablo 4.20. CEYTÖ Puanlarının 18 Yaşına Kadar Yaşanılan Yer Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan ANOVA Testi Sonuçları

$f, \overline{X}$ ve ss Değerleri					ANOVA Sonuçları					
Puan	Grup	N	$\overline{X}$	ss	Var. Kay.	KT	Sd	KO	F	p
Akran İlişkileri	İlçe/köy	68	3,60	0,99	G. Arası	2,18	2	1,09	1,21	0,301
	Şehir	89	3,51	1,00	G. İçi	294,22	326	0,90		
	Büyükşehir	172	3,40	0,91	Toplam	296,39	328			
	Toplam	329	3,47	0,95						
Beden İmgesi	İlçe/köy	68	4,25	0,71	G. Arası	1,85	2	0,92	1,90	0,152
	Şehir	89	4,12	0,77	G. İçi	158,48	326	0,49		
	Büyükşehir	172	4,30	0,65	Toplam	160,33	328			
	Toplam	329	4,24	0,70						
Gereklilik	İlçe/köy	68	4,07	0,84	G. Arası	1,20	2	0,60	0,88	0,415
	Şehir	89	3,90	0,94	G. İçi	220,75	326	0,68		
	Büyükşehir	172	3,95	0,75	Toplam	221,94	328			
	Toplam	329	3,96	0,82						
Olumsuz Etki	İlçe/köy	68	3,96	0,72	G. Arası	1,71	2	0,86	1,58	0,208
	Şehir	89	3,82	0,81	G. İçi	176,97	326	0,54		
	Büyükşehir	172	3,99	0,70	Toplam	178,69	328			
	Toplam	329	3,94	0,74						
Cinsiyet	İlçe/köy	68	3,61	0,84	G. Arası	2,18	2	1,09	1,84	0,161
	Şehir	89	3,61	0,80	G. İçi	193,55	326	0,59		
	Büyükşehir	172	3,45	0,73	Toplam	195,74	328			
	Toplam	329	3,53	0,77						
Öğretmen Yeterliliği	İlçe/köy	68	3,72	0,76	G. Arası	0,75	2	0,38	0,65	0,522
	Şehir	89	3,59	0,82	G. İçi	187,47	326	0,58		
	Büyükşehir	172	3,68	0,73	Toplam	188,22	328			
	Toplam	329	3,67	0,76						
Cinsel Eğitime İlişkin Tutum Ölçeği	İlçe/köy	68	3,87	0,63	G. Arası	0,48	2	0,24	0,73	0,482
	Şehir	89	3,76	0,60	G. İçi	107,95	326	0,33		
	Büyükşehir	172	3,80	0,54	Toplam	108,44	328			
	Toplam	329	3,80	0,58						

*Fark $p < .05$ düzeyinde anlamlıdır.

Zihinsel yetersizliği olan bireylerle çalışan öğretmenlerin, 18 yaşlarına kadar yaşadıkları yere bağlı olarak cinsel eğitime yönelik tutumlarında anlamlı bir farklılık olup olmadığı tek yönlü varyans testi (ANOVA) ile incelenmiş ve anlamlı bir farklılaşma bulunmamıştır ($p > 0,05$) (Tablo 4.20.). 18 yaşına kadar farklı yerlerde yaşayan öğretmenlerin ölçek ve alt boyutlarına ilişkin algı düzeyleri (tutumları) birbirine yakındır/benzerdir;

Akran İlişkileri: $\bar{X}_{İlçe/Köy}=3,60$; $\bar{X}_{Şehir}=3,51$ ve $\bar{X}_{B. Şehir}=3,40$

Beden İmgesi: $\bar{X}_{İlçe/Köy}=4,25$; $\bar{X}_{Şehir}=4,12$ ve $\bar{X}_{B. Şehir}=4,30$

Gereklilik: $\bar{X}_{İlçe/Köy}=4,07$; $\bar{X}_{Şehir}=3,90$ ve $\bar{X}_{B. Şehir}=3,95$

Olumsuz Etki: $\bar{X}_{İlçe/Köy}=3,96$; $\bar{X}_{Şehir}=3,82$ ve $\bar{X}_{B. Şehir}=3,99$

Cinsiyet: $\bar{X}_{İlçe/Köy}=3,61$; $\bar{X}_{Şehir}=3,61$ ve $\bar{X}_{B. Şehir}=3,45$

Öğretmen Yeterliliği: $\bar{X}_{İlçe/Köy}=3,72$; $\bar{X}_{Şehir}=3,59$ ve $\bar{X}_{B. Şehir}=3,68$

Cinsel Eğitime İlişkin Tutum Ölçeği: $\bar{X}_{İlçe/Köy}=3,87$; $\bar{X}_{Şehir}=3,76$ ve $\bar{X}_{B. Şehir}=3,80$

Tablo 4.21. CEYTÖ Puanlarının Çevrelerinde Zihinsel Yetersizliği Olan Birey Olması Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan t Testi Sonuçları

Puan	Gruplar	N	$\bar{X}$	ss	Sh _{$\bar{x}$}	t Testi		
						t	Sd	p
Akran İlişkileri	Evet	212	3,56	0,93	0,06	2,24	327	0,026*
	Hayır	117	3,31	0,98	0,09			
Beden İmgesi	Evet	212	4,28	0,70	0,05	1,31	327	0,191
	Hayır	117	4,18	0,70	0,07			
Gereklilik	Evet	212	4,00	0,82	0,06	1,26	327	0,210
	Hayır	117	3,88	0,83	0,08			
Olumsuz Etki	Evet	212	4,00	0,72	0,05	1,98	327	0,049*
	Hayır	117	3,83	0,76	0,07			
Cinsiyet	Evet	212	3,57	0,79	0,05	1,37	327	0,173
	Hayır	117	3,45	0,74	0,07			
Öğretmen Yeterliliği	Evet	212	3,70	0,76	0,05	1,06	327	0,288
	Hayır	117	3,61	0,76	0,07			
Cinsel Eğitime İlişkin Tutum Ölçeği	Evet	212	3,85	0,58	0,04	2,15	327	0,032*
	Hayır	117	3,71	0,56	0,05			

*Fark $p < .05$ düzeyinde anlamlıdır.

Zihinsel yetersizliği olan bireylerle çalışan öğretmenlerin çevrelerinde zihinsel engelli birey olmasına bağlı olarak cinsel eğitime yönelik tutumlarında anlamlı bir farklılık

olup olmadığı bağımsız gruplar t-testi ile incelenmiş ve ölçeğin geneli ile akran ilişkileri ve olumsuz etki alt boyutları bakımından anlamlı bir farklılaşmaya neden olduğu görülmüştür (Tablo 4.21) ($p<.05$).

Öğretmenlerin, çevrelerinde zihinsel engelli birey olmasına bağlı olarak cinsel eğitimin akran ilişkileri boyutunu algılama düzeylerinin (tutumları) anlamlı bir şekilde farklı olduğu bulunmuştur [$t_{(327)}=2,24$ ve $p<0,05$]. Gruplara ilişkin ortalama puanlara bakıldığında çevresinde zihinsel engelli birey olan öğretmenlerin akran ilişkilerine yönelik tutumlarının daha olumlu olduğu görülmektedir ($\bar{X}_{\text{Evet}}=3,56$ ve $\bar{X}_{\text{Hayır}}=3,31$).

Öğretmenlerin, çevrelerinde zihinsel engelli birey olmasına bağlı olarak cinsel eğitimin olumsuz etki boyutunu algılama düzeylerinin de (tutumları) anlamlı bir şekilde farklı olduğu bulunmuştur [$t_{(327)}=1,98$ ve $p<0,05$]. Gruplara ilişkin ortalama puanlara bakıldığında çevresinde zihinsel engelli birey olan öğretmenlerin olumsuz etkiye ilişkin puanlarının daha yüksek olduğu görülmektedir ($\bar{X}_{\text{Evet}}=4,00$ ve $\bar{X}_{\text{Hayır}}=3,83$).

Son olarak, öğretmenlerin, çevrelerinde zihinsel engelli birey olmasına bağlı olarak cinsel eğitime yönelik genel tutumlarının da anlamlı bir şekilde farklı olduğu bulunmuştur [$t_{(327)}=2,15$ ve $p<0,05$]. Gruplara ilişkin ortalama puanlara bakıldığında çevresinde zihinsel engelli birey olan öğretmenlerin cinsiyet eğitime yönelik tutumlarının daha olumlu olduğu görülmektedir ($\bar{X}_{\text{Evet}}=3,85$ ve $\bar{X}_{\text{Hayır}}=3,71$).

Tablo 4.22 CEYTÖ Puanlarının Çevrelerinde Cinsel İstismara Uğramış Birey Olması Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan t Testi Sonuçları

Puan	Gruplar	N	$\bar{X}$	ss	Sh _{$\bar{x}$}	t Testi		
						t	Sd	p
Akran İlişkileri	Evet	73	3,75	0,95	0,11	2,85	327	0,005*
	Hayır	256	3,39	0,94	0,06			
Beden İmgesi	Evet	73	4,33	0,69	0,08	1,19	327	0,236
	Hayır	256	4,22	0,70	0,04			
Gereklilik	Evet	73	4,05	0,96	0,11	1,06	327	0,289
	Hayır	256	3,94	0,78	0,05			
Olumsuz Etki	Evet	73	3,96	0,83	0,10	0,33	327	0,745
	Hayır	256	3,93	0,71	0,04			
Cinsiyet	Evet	73	3,82	0,82	0,10	3,66	327	0,000**
	Hayır	256	3,45	0,74	0,05			
Öğretmen Yeterliliği	Evet	73	3,80	0,79	0,09	1,76	327	0,080
	Hayır	256	3,63	0,75	0,05			
Cinsel Eğitime İlişkin Tutum Ölçeği	Evet	73	3,95	0,63	0,07	2,55	327	0,011*
	Hayır	256	3,76	0,55	0,04			

*Fark $p < .05$ düzeyinde ve **fark $p < .001$ düzeyinde anlamlıdır.

Zihinsel yetersizliği olan bireylerle çalışan öğretmenlerin çevrelerinde cinsel istismara uğramış birey olmasına bağlı olarak cinsel eğitime yönelik tutumlarında anlamlı bir farklılık olup olmadığı bağımsız gruplar t-testi ile incelenmiş ve ölçeğin geneli ile akran ilişkileri ve cinsiyet alt boyutları bakımından anlamlı bir farklılaşmaya neden olduğu görülmüştür (Tablo 4.22.) ($p < .05$).

Öğretmenlerin, çevrelerinde cinsel istismara uğramış birey olmasına bağlı olarak cinsel eğitimin akran ilişkileri boyutunu algılama düzeylerinin (tutumları) anlamlı bir şekilde farklı olduğu bulunmuştur [$t_{(327)}=2,85$ ve $p < 0,05$]. Gruplara ilişkin ortalama puanlara bakıldığında çevresinde cinsel istismara uğramış birey olan öğretmenlerin akran ilişkilerine yönelik tutumlarının daha olumlu olduğu görülmektedir ($\bar{X}_{\text{Evet}}=3,85$ ve $\bar{X}_{\text{Hayır}}=3,39$).

Öğretmenlerin, çevrelerinde cinsel istismara uğramış birey olmasına bağlı olarak cinsiyet boyutunu algılama düzeylerinin de (tutumları) anlamlı bir şekilde farklı olduğu bulunmuştur [$t_{(327)}=3,66$ ve $p<0,001$]. Gruplara ilişkin ortalama puanlara bakıldığında çevresinde cinsel istismara uğramış birey olan öğretmenlerin cinsiyet boyutuna yönelik tutumlarının daha olumlu/yüksek olduğu görülmektedir ($\bar{X}_{\text{Evet}}=3,82$ ve $\bar{X}_{\text{Hayır}}=3,45$).

Son olarak, öğretmenlerin, çevresinde cinsel istismara uğramış engelli birey olmasına bağlı olarak cinsel eğitime yönelik genel tutumlarının da anlamlı bir şekilde farklı olduğu bulunmuştur [$t_{(327)}=2,55$ ve $p<0,05$]. Gruplara ilişkin ortalama puanlara bakıldığında çevresinde cinsel istismara uğramış birey olan öğretmenlerin cinsiyet eğitimine yönelik tutumlarının daha olumlu olduğu görülmektedir ($\bar{X}_{\text{Evet}}=3,95$ ve $\bar{X}_{\text{Hayır}}=3,76$).

4.3. Öğretmenlerin Etik Durumlarına İlişkin Bulgular

Bu alt bölümünde, önce araştırmaya katılan ve zihinsel engeli olan bireylerle çalışan öğretmenlerin etik durum düzeyleri incelenmiş daha sonra ise çeşitli değişkenlere göre etik durumlarında farklılaşmalar olup olmadığı araştırılmıştır.

Tablo 4.23. EDÖ Boyutlarına Ait Betimsel İstatistikler

Boyutlar	N	$\bar{X}$	ss	Sh _{$\bar{x}$}
İdealizm	329	4,10	0,46	0,03
Görecelik	329	3,43	0,68	0,04

Tablo 4.23.'den de görüleceği üzere, araştırmaya katılan öğretmenlerin idealizm alt boyutuna ilişkin hesaplanan ortalama puanları ($\bar{X}_{\text{İdealizm}}=4,10\pm0,46$) görecelik alt boyutu için hesaplanan ortalama puanından ($\bar{X}_{\text{Görecelik}}=3,43\pm0,68$) oldukça yüksektir. Bu da, çalışma grubunu oluşturan ve zihinsel yetersizliği olan bireylerle çalışan öğretmenlerin kendilerini idealizm etik değerlerine daha yakın/eğilimli gördüklerini düşündürmektedir.

Aşağıda, öğretmenlerin etik duruma ilişkin puanlarının çeşitli değişkenlere göre farklılaşıp farklılaşmadıkları incelenmiştir.

Tablo 4.24. EDÖ Alt Boyutları Puanlarının Yaş Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan ANOVA Testi Sonuçları

$f, \bar{X}$ ve ss Değerleri					ANOVA Sonuçları					
Puan	Grup	N	$\bar{X}$	ss	Var. Kay.	KT	Sd	KO	F	p
İdealizm	20-30	205	4,05	0,48	G. Arası	2,77	2	1,38	6,75	0,001*
	31-40	95	4,25	0,36	G. İçi	66,82	326	0,21		
	41 yaş ve üstü	29	4,00	0,55	Toplam	69,58	328			
	Toplam	329	4,10	0,46						
Görecelik	20-30	205	3,41	0,65	G. Arası	0,38	2	0,19	0,42	0,661
	31-40	95	3,48	0,74	G. İçi	149,55	326	0,46		
	41 yaş ve üstü	29	3,47	0,66	Toplam	149,93	328			
	Toplam	329	3,43	0,68						

*Fark $p < .05$ düzeyinde anlamlıdır.

Zihinsel yetersizliği olan bireylerle çalışan öğretmenlerin yaşlarına bağlı olarak etik durumlarında anlamlı bir farklılık olup olmadığı tek yönlü varyans analizi (ANOVA) ile incelenmiş ve yaş değişkeninin ölçeğin idealizm alt boyutu bakımından anlamlı bir farklılaşmaya neden olduğu görülmüştür [$F_{(2; 326)}=6,75$ ve $p<0,05$] (Tablo 4.24). Hangi yaş grupları arasında anlamlı farklılaşmalar olduğunu araştırmak üzere yapılan post-hoc Scheffe testi sonuçları ise aşağıda, Tablo 4.25'te verilmiştir.

Tablo 4.25. İdealizm Alt Boyutu Puanlarının Yaş Değişkenine Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Üzere Yapılan Scheffe Testi Sonuçları

Puan	Gruplar (i)	Gruplar (j)	$\bar{X}_i - \bar{X}_j$	$Sh_{\bar{x}}$	p
İdealizm	20-30	31-40	-,192*	0,056	0,003
		41 yaş ve üstü	0,058	0,09	0,814
	31-40	20-30	,192*	0,056	0,003
		41 yaş ve üstü	,250*	0,096	0,035
	41 yaş ve üstü	20-30	-0,058	0,09	0,814
		31-40	-,250*	0,096	0,035

*Fark $p < .05$ düzeyinde anlamlıdır.

Post-hoc Scheffe testine göre (Tablo 4.25), 31-40 yaş grubunda bulunan öğretmenlerin idealizm etik düzeyleri (puanları), 20-30 ile 41 yaş ve üstü gruplarındaki öğretmenlerden anlamlı bir şekilde daha yüksektir ($\bar{X}_{20-30}=4,05$; $\bar{X}_{31-40}=4,25$ ve $\bar{X}_{41 \text{ yaş ve üzeri}}=4,00$).

Öğretmenlerin görecelik etik değerlerine ilişkin puanları ise farklı değildir ($p>.05$).

Öğretmenlerin bu görecelik etik değerleri birbirine benzerdir ($\bar{X}_{20-30}=3,41$; $\bar{X}_{31-40}=3,48$ ve $\bar{X}_{41 \text{ yaş ve üzeri}}=3,47$).

Tablo 4.26. EDÖ Alt Boyutları Puanlarının Cinsiyet Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan t Testi Sonuçları

Puan	Gruplar	N	$\bar{X}$	ss	Sh _{$\bar{x}$}	t Testi		
						t	Sd	p
İdealizm	Kadın	243	4,12	0,45	0,03	0,98	327	0,329
	Erkek	86	4,06	0,48	0,05			
Görecelik	Kadın	243	3,46	0,67	0,04	0,99	327	0,322
	Erkek	86	3,37	0,70	0,08			

*Fark $p<.05$ düzeyinde anlamlıdır.

Zihinsel yetersizliği olan bireylerle çalışan öğretmenlerin cinsiyetlerine bağlı olarak etik durumlarında anlamlı bir farklılık olup olmadığı bağımsız gruplar t-testi ile incelenmiş olup anlamlı bir farklılaşma bulunmamıştır ($p>0,05$) (Tablo 4.26). Kadın ve erkek öğretmenlerin ölçeğin alt boyutlarına (idealist ve görece etik değerlere) ilişkin algı düzeyleri birbirine yakındır/benzerdir;

İdealizm: $\bar{X}_{\text{Kadın}}=4,12$ ve $\bar{X}_{\text{Erkek}}=4,06$

Görecelik: $\bar{X}_{\text{Kadın}}=3,46$ ve $\bar{X}_{\text{Erkek}}=3,37$

Tablo 4.27. EDÖ Alt Boyutları Puanlarının Branş Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan ANOVA Testi Sonuçları

$f, \bar{X}$ ve ss Değerleri					ANOVA Sonuçları					
Puan	Grup	N	$\bar{X}$	ss	Var. Kay.	KT	Sd	KO	F	p
İdealizm	Özel eğitim öğretmeni	142	4,10	0,46	G. Arası	0,00	2	0,00	0,00	0,999
	Sınıf öğretmeni	119	4,11	0,44	G. İçi	69,58	326	0,21		
	Diğer	68	4,10	0,50	Toplam	69,58	328			
	Toplam	329	4,10	0,46						
Görecelik	Özel eğitim öğretmeni	142	3,39	0,64	G. Arası	1,95	2	0,97	2,14	0,119
	Sınıf öğretmeni	119	3,39	0,68	G. İçi	147,98	326	0,45		
	Diğer	68	3,58	0,73	Toplam	149,93	328			
	Toplam	329	3,43	0,68						

*Fark $p < .05$ düzeyinde anlamlıdır.

Zihinsel yetersizliği olan bireylerle çalışan öğretmenlerin branşlarına bağlı olarak etik durumlarında anlamlı bir farklılık olup olmadığı tek yönlü varyans analizi (ANOVA) ile incelenmiş ve branş değişkeninin anlamlı bir farklılaşmaya neden olmadığı görülmüştür (Tablo 4.27). Öğretmenlerin ölçeğin alt boyutlarına (idealist ve görece etik değerlere) ilişkin algı düzeyleri birbirine yakındır/benzerdir;

İdealizm: $\bar{X}$ Özel eğitim öğretmeni=4,10; $\bar{X}$ Sınıf öğretmeni=4,11 ve $\bar{X}$ Diğer=4,10

Görecelik: $\bar{X}$ Özel eğitim öğretmeni=3,39; $\bar{X}$ Sınıf öğretmeni=3,39 ve $\bar{X}$ Diğer=3,58

Tablo 4.28. EDÖ Alt Boyutları Puanlarının Öğrenim Durumu Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları

Puan	Gruplar	N	$\bar{X}_{sıra}$	X^2	Sd	p
İdealizm	Ön lisans	26	154,69	0,33	2	0,846
	Lisans	282	165,91			
	Y. Lisans/Doktora	21	165,55			
	Toplam	329				
Görecelik	Ön lisans	26	188,46	1,72	2	0,423
	Lisans	282	163,02			
	Y. Lisans/Doktora	21	162,48			
	Toplam	329				

*Fark $p < .05$ düzeyinde anlamlıdır.

Zihinsel yetersizliği olan bireylerle çalışan öğretmenlerin öğrenim durumlarına bağlı olarak etik durumlarında anlamlı bir farklılık olup olmadığı non-parametrik Kruskal Wallis-H testi ile incelenmiş ve öğrenim durumu değişkeninin anlamlı bir farklılaşmaya neden olmadığı bulunmuştur ($p>0,05$) (Tablo 4.28.). Öğretmenlerin ölçeğin alt boyutlarına (idealist ve görece etik değerlere) ilişkin algı düzeyleri birbirine yakındır/benzerdir;

İdealizm: Sıra Ortalaması $\bar{O}_{n\ lisans}$ =154,69; Sıra Ortalaması L_{isans} =165,91 ve Sıra Ortalaması $Y. Lisans/Doktora$ =165,55

Görecelik: Sıra Ortalaması $\bar{O}_{n\ lisans}$ =188,46; Sıra Ortalaması L_{isans} =163,02 ve Sıra Ortalaması $Y. Lisans/Doktora$ =162,48

Tablo 4.29. EDÖ Alt Boyutları Puanlarının Kıdem Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan ANOVA Testi Sonuçları

$f, \bar{X}$ ve ss Değerleri					ANOVA Sonuçları					
Puan	Grup	N	$\bar{X}$	ss	Var. Kay.	KT	Sd	KO	F	p
İdealizm	1-5 yıl	24	4,1	0,4	G. Arası	0,08	2	0,0	0,1	0,83
		2	1	7				4	8	7
	6-10 yıl	55	4,0	0,4	G. İçi	69,51	32	0,2		
			7	6			6	1		
	11 yıl ve üstü	32	4,1	0,4	Toplam	69,58	32			
			1	0			8			
	Toplam	32	4,1	0,4						
		9	0	6						
Görecelik	1-5 yıl	24	3,4	0,6	G. Arası	0,18	2	0,0	0,2	0,82
		2	3	7				9	0	0
	6-10 yıl	55	3,4	0,7	G. İçi	149,75	32	0,4		
			1	0			6	6		
	11 yıl ve üstü	32	3,5	0,7	Toplam	149,93	32			
			0	2			8			
	Toplam	32	3,4	0,6						
		9	3	8						

*Fark $p<0,05$ düzeyinde anlamlıdır.

Zihinsel yetersizliği olan bireylerle çalışan öğretmenlerin kıdemlerine (zihinsel engelli öğrencilerle çalışma süresi) bağlı olarak etik durumlarında anlamlı bir farklılık olup olmadığı tek yönlü varyans analizi (ANOVA) ile incelenmiş ve kıdem değişkeninin anlamlı bir farklılaşmaya neden olmadığı görülmüştür (Tablo 4.29). Öğretmenlerin

ölçeğin alt boyutlarına (idealist ve görece etik değerlere) ilişkin algı düzeyleri birbirine yakındır/benzerdir;

İdealizm: $\bar{X}_{1-5 \text{ yıl}}=4,11$; $\bar{X}_{6-10 \text{ yıl}}=4,07$ ve $\bar{X}_{11 \text{ yıl ve üstü}}=4,11$.

Görecelik: $\bar{X}_{1-5 \text{ yıl}}=3,43$; $\bar{X}_{6-10 \text{ yıl}}=3,41$ ve $\bar{X}_{11 \text{ yıl ve üstü}}=3,50$.

Tablo 4.30. EDÖ Alt Boyutları Puanlarının Üniversitede Cinsel Eğitimle İlgili Ders Alma Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan t Testi Sonuçları

Puan	Gruplar	N	$\bar{X}$	ss	Sh _{$\bar{x}$}	t Testi		
						t	Sd	p
İdealizm	Aldım	142	4,15	0,42	0,04	1,44	327	0,151
	Almadım	187	4,07	0,49	0,04			
Görecelik	Aldım	142	3,48	0,66	0,06	1,09	327	0,278
	Almadım	187	3,40	0,69	0,05			

*Fark $p < .05$ düzeyinde anlamlıdır.

Zihinsel yetersizliği olan bireylerle çalışan öğretmenlerin, üniversitede cinsel eğitimle ilgili ders almaya bağlı olarak etik durumlarında anlamlı bir farklılık olup olmadığı bağımsız gruplar t-testi ile incelenmiş ve anlamlı bir farklılaşma bulunmamıştır ($p > 0,05$) (Tablo 4.30.). Üniversitede cinsel eğitimle ilgili ders alan ve almayan öğretmenlerin ölçeğin alt boyutlarına (idealist ve görece etik değerlere) ilişkin algı düzeyleri birbirine yakındır/benzerdir;

İdealizm: $\bar{X}_{\text{Aldım}}=4,15$ ve $\bar{X}_{\text{Almadım}}=4,07$

Görecelik: $\bar{X}_{\text{Aldım}}=3,48$ ve $\bar{X}_{\text{Almadım}}=3,40$

Tablo 4.31. EDÖ Alt Boyutları Puanlarının Üniversitede Cinsel Eğitimle İlgili Hizmet İçi Eğitim/Seminer Alma Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan t Testi Sonuçları

Puan	Gruplar	N	$\bar{X}$	ss	Sh _{$\bar{x}$}	t Testi		
						t	Sd	p
İdealizm	Aldım	132	4,11	0,49	0,04	0,17	327	0,865
	Almadım	197	4,10	0,44	0,03			
Görecelik	Aldım	132	3,46	0,68	0,06	0,60	327	0,547
	Almadım	197	3,41	0,68	0,05			

*Fark $p < .05$ düzeyinde anlamlıdır.

Zihinsel yetersizliği olan bireylerle çalışan öğretmenlerin, cinsel eğitimle ilgili hizmet içi eğitim/seminer almaya bağlı olarak etik durumlarında anlamlı bir farklılık olup olmadığı bağımsız gruplar t-testi ile incelenmiş ve anlamlı bir farklılaşma bulunmamıştır ($p > 0,05$) (Tablo 4.31.). Cinsel eğitimle ilgili hizmet içi eğitim/seminer alan ve almayan öğretmenlerin ölçeğin alt boyutlarına (idealist ve görece etik değerlere) ilişkin algı düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı fark yoktur;

İdealizm: $\bar{X}_{\text{Aldım}}=4,11$ ve $\bar{X}_{\text{Almadım}}=4,10$

Görecelik: $\bar{X}_{\text{Aldım}}=3,46$ ve $\bar{X}_{\text{Almadım}}=3,41$

Tablo 4.32. EDÖ Alt Boyutları Puanlarının 18 Yaşına Kadar Yaşanılan Yer Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan ANOVA Testi Sonuçları

$f, \bar{X}$ ve ss Değerleri					ANOVA Sonuçları					
Puan	Grup	N	$\bar{X}$	ss	Var. Kay.	KT	Sd	KO	F	p
İdealizm	İlçe/köy	68	4,13	0,47	G. Arası	0,09	2	0,05	0,21	0,807
	Şehir	89	4,09	0,51	G. İçi	69,49	326	0,21		
	Büyükşehir	172	4,10	0,44	Toplam	69,58	328			
	Toplam	329	4,10	0,46						
Görecelik	İlçe/köy	68	3,46	0,59	G. Arası	0,17	2	0,09	0,19	0,829
	Şehir	89	3,40	0,63	G. İçi	149,76	326	0,46		
	Büyükşehir	172	3,44	0,73	Toplam	149,93	328			
	Toplam	329	3,43	0,68						

*Fark $p < .05$ düzeyinde anlamlıdır.

Zihinsel yetersizliği olan bireylerle çalışan öğretmenlerin, 18 yaşlarına kadar yaşadıkları yere bağlı olarak etik durumlarında anlamlı bir farklılık olup olmadığı tek yönlü varyans testi (ANOVA) ile incelenmiş ve anlamlı bir farklılaşma bulunmamıştır ($p > 0,05$) (Tablo 4.32.). 18 yaşına kadar farklı yerlerde yaşayan öğretmenlerin ölçeğin alt boyutlarına (idealist ve görece etik değerlere) algı düzeyleri (tutumları) birbirine yakındır/benzerdir;

İdealizm: $\bar{X}_{İlçe/Köy}=4,13$; $\bar{X}_{Şehir}=4,09$ ve $\bar{X}_{B. Şehir}=4,10$

Görecelik: $\bar{X}_{İlçe/Köy}=3,46$; $\bar{X}_{Şehir}=3,40$ ve $\bar{X}_{B. Şehir}=3,44$

Tablo 4.33. EDÖ Alt Boyutları Puanlarının Çevrelerinde Zihinsel Yetersizliği Olan Birey Olması Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan t Testi Sonuçları

Puan	Gruplar	N	$\bar{X}$	ss	Sh _{$\bar{x}$}	t Testi		
						t	Sd	p
İdealizm	Evet	212	4,10	0,46	0,03	-0,24	327	0,809
	Hayır	117	4,11	0,46	0,04			
Görecelik	Evet	212	3,43	0,69	0,05	0,03	327	0,976
	Hayır	117	3,43	0,66	0,06			

*Fark $p < .05$ düzeyinde anlamlıdır.

Zihinsel yetersizliği olan bireylerle çalışan öğretmenlerin, çevrelerinde zihinsel engelli birey olmasına bağlı olarak etik durumlarında anlamlı bir farklılık olup olmadığı bağımsız gruplar t-testi ile incelenmiş ve anlamlı bir farklılaşma bulunmamıştır ($p > 0,05$) (Tablo 4.33.). Öğretmenlerin ölçeğin alt boyutlarına (idealist ve görece etik değerlere) algı düzeyleri (tutumları) birbirine çok yakındır/benzerdir;

İdealizm: $\bar{X}_{\text{Evet}}=4,10$ ve $\bar{X}_{\text{Hayır}}=4,11$

Görecelik: $\bar{X}_{\text{Evet}}=3,43$ ve $\bar{X}_{\text{Hayır}}=3,43$

Tablo 4.34. EDÖ Alt Boyutları Puanlarının Çevrelerinde Cinsel İstismara Uğramış Birey Olması Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan t Testi Sonuçları

Puan	Gruplar	N	$\bar{X}$	ss	Sh _{$\bar{x}$}	t Testi		
						t	Sd	p
İdealizm	Evet	73	4,05	0,42	0,05	-1,19	327	0,234
	Hayır	256	4,12	0,47	0,03			
Görecelik	Evet	73	3,48	0,75	0,09	0,70	327	0,483
	Hayır	256	3,42	0,65	0,04			

*Fark $p < .05$ düzeyinde anlamlıdır.

Zihinsel yetersizliği olan bireylerle çalışan öğretmenlerin çevrelerinde cinsel istismara uğramış birey olmasına bağlı olarak etik durumlarında anlamlı bir farklılık olup olmadığı bağımsız gruplar t-testi ile incelenmiş ve anlamlı bir farklılaşma

bulunmamıştır ($p>0,05$) (Tablo 4.34.). Öğretmenlerin ölçeğin alt boyutlarına (idealist ve görece etik değerlere) algı düzeyleri (tutumları) birbirine çok yakındır/benzerdir;

İdealizm: $\bar{X}_{\text{Evet}}=4,05$ ve $\bar{X}_{\text{Hayır}}=4,12$

Görecelik: $\bar{X}_{\text{Evet}}=3,48$ ve $\bar{X}_{\text{Hayır}}=3,42$

4.4. Zihinsel Engeli Olan Bireylerle Çalışan Öğretmenlerin Cinsel Eğitime Yönelik Tutumları İle Etik Durumları Arasındaki İlişkilere Yönelik Bulgular

Tablo 4.35 Zihinsel Engeli Olan Bireylerle Çalışan Öğretmenlerin Cinsel Eğitime Yönelik Tutumları İle Etik Durumları Arasındaki İlişkiler

Boyut/Ölçek	Etik Durum Ölçeği					
	İdealizm			Görecelik		
	N	r	p	N	r	p
Akran İlişkileri	329	,154**	0,005	329	0,051	0,356
Beden İmgesi	329	,233**	0,000	329	0,024	0,666
Gereklilik	329	,121*	0,028	329	0,047	0,397
Olumsuz Etki	329	0,068	0,220	329	-0,059	0,288
Cinsiyet	329	0,102	0,065	329	0,093	0,092
Öğretmen Yeterliliği	329	,123*	0,026	329	-0,034	0,535
Cinsel Eğitime İlişkin Tutum Ölçeği	329	,183**	0,001	329	0,031	0,578

*İlişki (korelasyon) .05 düzeyinde anlamlıdır.

**İlişki (korelasyon) .01 düzeyinde anlamlıdır.

Tablo 4.35’de araştırmaya katılan öğretmenlerin cinsel eğitime yönelik tutumları ile etik durumları arasındaki ilişkiyi incelemek üzere uygulanan Pearson momentler çarpımı korelasyonuna ait katsayılar sunulmuştur. Değişkenler arasında bulunan ilişkiler (korelasyonlar) aşağıdaki kriterlere göre değerlendirilmiştir;

<i>r</i>	İlişki
0,00-0,25	Çok Zayıf
0,26-0,49	Zayıf
0,50-0,69	Orta
0,70-0,89	Yüksek
0,90-1,00	Çok Yüksek (Kalaycı, 2006, s.116)

Tablodan da takip edilebileceği üzere, zihinsel engeli olan bireylerle çalışan öğretmenlerin cinsel eğitime yönelik tutumları (ölçeğin geneli ve alt boyutları bakımından) ile görece etik değerleri arasında anlamlı bir ilişki yoktur ($p>.05$).

- Öğretmenlerin akran ilişkileri alt boyutuna ilişkin algıları/tutumları ile idealizm etik değerleri arasında pozitif yönde ve zayıf bir ilişki vardır ($r=0,154$ ve $p<0,01$).
- Öğretmenlerin beden imgesi alt boyutuna ilişkin algıları/tutumları ile idealizm etik değerleri arasında da pozitif yönde ve zayıf bir ilişki vardır ($r=0,233$ ve $p<0,01$).
- Öğretmenlerin gereklilik alt boyutuna ilişkin algıları/tutumları ile idealizm etik değerleri arasında da yine pozitif yönde ve zayıf bir ilişki vardır ($r=0,121$ ve $p<0,05$).
- Öğretmenlerin öğretmen yeterliliği alt boyutuna ilişkin algıları/tutumları ile idealizm etik değerleri arasında da pozitif yönde ve zayıf bir ilişki vardır ($r=0,123$ ve $p<0,05$).

Ve son olarak, öğretmenlerin cinsel eğitime yönelik genel tutumlarına (ölçek bazında) ilişkin algıları/tutumları ile idealizm etik değerleri arasında da pozitif yönde ve zayıf bir ilişki vardır ($r=0,183$ ve $p<0,01$).

BÖLÜM V: SONUÇ

Yürütülen araştırma sürecinin sonucunda ilgili araştırma sorularının cevaplanması amacıyla gerçekleştirilen istatistiksel analizler neticesinde ortaya konulan bulgular ve ilgili sonuçlar doğrultusunda aşağıdaki yorumlar yapılmıştır.

5.1. Yargı

Bu çalışma zihin engellilerle çalışan öğretmenlerin cinsel eğitime yönelik tutumları ile etik durumlarının ilişkisel tarama metoduyla karşılaştırılması amaçlanmıştır. Bu bağlamda katılımcılara cinsel etiğe yönelik tutumları ölçen bir ölçek, etik durumları belirleyen bir ölçek ve kişisel bilgi formu doldurtulmuştur.

Zihinsel Yetersizliği Olan Bireylerle Çalışan Öğretmenlerin Cinsel Eğitime Yönelik Tutumları Ölçeği sonuçları toplam ortalama puanları genel ve alt boyutları bakımından incelenmiştir. Toplam puanlar bakımından yüksek bir ortalamaya ulaşılmıştır. Buradan hareketle zihin engellilerle çalışan öğretmenlerin genel olarak cinsel eğitime yönelik olumlu tutumlar içerisinde olduklarını yargısına varılabilir. Demografik özelliklerle birlikte incelediğimizde ise özel eğitim alan mezunu öğretmenlerin diğer branşlardan daha olumlu puanlara sahip oldukları görülmektedir. Bu grubu ikinci olarak sınıf öğretmenleri takip etmektedirler. Bu durum, özel eğitim öğretmenlerinin aldıkları eğitim ve mesleki deneyimleri sonucunda farklılıklara daha alışkın ve daha esnek olmaları bir etken olarak düşünülebilir.

Çevresinde zihin engelli birey bulunan öğretmenler ile çevresinde (kendisi de dahil) cinsel istismara uğramış kimse bulunan öğretmenler bulunmayanlardan daha yüksek ortalama puanlara sahiptirler. Bu da empatinin ve bu alandaki eksikliklerin yaşanarak görülmesinin anlamını ortaya koymaktadır.

Aynı öğretmen grubuna etik durumları belirlemek amacıyla Etik Durum Ölçeği uygulanmış ve sonuçlardan alt idealizm alt boyutunun daha baskın şekilde kendisini gösterdiği bulgusuna ulaşılmıştır. Bu durum öğretmenlik mesleğinin genel özellikleri ve gerektirdiği kişilik özellikleriyle ilişkilendirilmiştir. Bu ölçeğin demografik özelliklerle ilişkisine bakıldığında yalnızca yaş değişkeninin tek bir boyutunda anlamlı ilişki bulunduğu saptanmıştır.

İki ölçek arasındaki ilişkiye baktığımızda ise etik durumun görecelik boyutunda anlamlı bir ilişki bulunmazken idealizm boyutunda zayıf bir ilişki ortaya konulmuştur.

5.2. Tartışma

Cinsel Eğitime İlişkin Tutum Ölçeği puanlarının farklı değişkenlere göre farklılaşıp farklılaşmadığına dair yapılan değerlendirmelerde branş, çevresinde zihin engelli birey bulunma ve çevresinde cinsel istismara uğramış birey bulunma değişkenlerine göre farklılaşırken; cinsiyet, öğrenim durumu, kıdem, cinsel eğitime yönelik ders ya da hizmet içi eğitim alma, 18 yaşına kadar yaşanan yer ve yaş değişkenlerine göre anlamlı bir fark bulunamamıştır. Bu bulgular Yavuz, Tekcan ve Vural Batık (2013) tarafından zihin engelliler öğretmenlerinin cinsel eğitime yönelik tutumları incelendiği çalışma ile büyük oranda örtüşmektedir. Ancak, ilgili çalışmada genç öğretmenlerin tutum puanlarının yaşlı öğretmenlere göre daha yüksek olduğu belirtilirken çalışmamızda böyle bir bulguya rastlanmamıştır. Bu durumun örneklem grubunun, sayısı, bileşimi, coğrafi farklılıkları gibi pek çok yönden taşıdıkları farklılıklardan kaynaklandığı düşünülebilir.

Zihinsel yetersizliği olan bireylerle çalışan öğretmenlerin branşlarına bağlı olarak cinsel eğitime yönelik tutumlarında anlamlı bir farklılık olup olmadığı tek yönlü varyans analizi (ANOVA) ile incelenmiş ve branş değişkeninin ölçeğin geneli ile beden imgesi, gereklilik ve öğretmen yeterliliği boyutları bakımından anlamlı bir farklılaşmaya neden olduğu görülmüştür. Hangi branşlar arasında anlamlı farklılaşmalar olduğunu araştırmak üzere yapılan Post-hoc Scheffe testi sonuçlarına göre özel eğitim öğretmenleri tüm alt faktörlerde sınıf ve diğer branş öğretmenlerinin puanlarından anlamlı ölçüde yüksek puanlara sahip oldukları görülmektedir. Özel eğitim öğretmenliği müfredatında yer alan zihin engellilerin özelliklerini ve ihtiyaçlarını anlatan derslerin yanı sıra bizzat engellilere yönelik tutumların değiştirilmesi ile içeriklendirilmiş bir dersin de bulunması bu noktada özel eğitim öğretmenlerinin tutumlarını olumlu yönde etkilediği düşünülmektedir.

Zihinsel yetersizliği olan bireylerle çalışan öğretmenlerin çevrelerinde zihinsel engelli birey olmasına bağlı olarak cinsel eğitime yönelik tutumlarında anlamlı bir farklılık olup olmadığı bağımsız gruplar t-testi ile incelenmiş ve ölçeğin geneli ile akran ilişkileri ve olumsuz etki alt boyutları bakımından anlamlı bir farklılaşmaya neden olduğu

görülmüştür. Öğretmenlerin, çevrelerinde zihinsel engelli birey olmasına bağlı olarak cinsel eğitime yönelik genel tutumlarının da anlamlı bir şekilde farklı olduğu bulunmuştur. Gruplara ilişkin ortalama puanlara bakıldığında çevresinde zihinsel engelli birey olan öğretmenlerin cinsiyet eğitime yönelik tutumlarının daha olumlu olduğu görülmektedir. Bu durum çevresinde zihinsel engelli birey olan kişilerin daha fazla empati yapabilmelerinin yanı sıra dolaysız gözlem imkanlarından dolayı engellilerin bu alandaki ihtiyaçlarını daha derinlemesine algılamalarına da olanak sağladığı düşünülmektedir. Diken ve Sucuoğlu'nun 1999 yılında yaptıkları bir çalışma, zihin engelli bireylerle yaşantı ve deneyimleri bulunan öğretmenlerin onlara karşı daha olumlu tutum göstermelerine neden olduğu vurgulayarak bu konudaki vurgularımızı desteklemiştir. Benzer şekilde Pala'nın 2008 yılında öğretmen adayları üzerinde yaptığı çalışmada empati düzeyinin artmasının öğrencilere yönelik olumlu tutumları desteklediğini ortaya koymuştur.

Zihinsel yetersizliği olan bireylerle çalışan öğretmenlerin çevrelerinde cinsel istismara uğramış birey olmasına bağlı olarak cinsel eğitime yönelik tutumlarında anlamlı bir farklılık olup olmadığı bağımsız gruplar t-testi ile incelenmiş ve ölçeğin geneli ile akran ilişkileri ve cinsiyet alt boyutları bakımından anlamlı bir farklılaşmaya neden olduğu görülmüştür. Öğretmenlerin, çevresinde cinsel istismara uğramış engelli birey olmasına bağlı olarak cinsel eğitime yönelik genel tutumlarının da anlamlı bir şekilde farklı olduğu bulunmuştur. Gruplara ilişkin ortalama puanlara bakıldığında çevresinde cinsel istismara uğramış birey olan öğretmenlerin cinsiyet eğitime yönelik tutumlarının daha olumlu olduğu görülmektedir.

Yaşar, Şenol ve Akyol'un 2015 yılında yaptığı çalışmada öğretmen adaylarının çocuğa yönelik cinsel istismar tutumları incelenmiştir. Bu araştırmanın sonuçlarında cinsel istismara uğrama durumunun yüksek olan katılımcıların tutumlarının daha olumlu olduğu vurgulanmaktadır. Bu sonuç çevresinde cinsel istismara uğramış kişilerin cinsel eğitime yönelik tutumlarının görece daha olumlu olmasını desteklemektedir. Bu bulgu da empatinin tutumlara olumlu etkisini ortaya koyan çalışmalarca desteklenmektedir (Diken ve Sucuoğlu, 1999; Pala, 2008)

Cinsel Eğitime İlişkin Tutum Ölçeği puanlarının farklı değişkenlere göre farklılaşıp farklılaşmadığına dair yapılan değerlendirmelerde cinsiyet, öğrenim durumu, kıdem,

cinsel eğitime yönelik ders ya da hizmet içi eğitim alma, 18 yaşına kadar yaşanan yer ve yaş değişkenlerine göre anlamlı bir fark bulunamamıştır. Özellikle üniversitede ders olarak almak ve bu konuda hizmet içi eğitimlere katılmak gibi faaliyetlerin cinsel eğitime yönelik tutumları etkilememesi oldukça ilgi çekicidir. Bu noktada alınan eğitimlerin içeriği bilinmemektedir. Kişi ve topluluklara ait nesne ve fikirlere yönelik oldukça süreklilik gösteren önceden belirlenmiş duygu, düşünce ve inançlar bütünü olan tutumların (Özyürek, 2009) değişimindeki zorlukların bu tabloda pay sahibi oldukları düşünülmektedir. Özyürek'e göre tutumlar görece dayanıklı, kolay değişkenlik göstermeyen ve kararlı bir yapıdadır.

Etik durum ölçeği analizlerine göre, araştırmaya katılan öğretmenlerin idealizm alt boyutuna ilişkin hesaplanan ortalama puanları görecelik alt boyutu için hesaplanan ortalama puanından oldukça yüksektir. Bu da, çalışma grubunu oluşturan ve zihinsel yetersizliği olan bireylerle çalışan öğretmenlerin kendilerini idealizm etik değerlerine daha yakın/eğilimli gördüklerini düşündürmektedir. İdealizm boyutu yüksek olan kişiler genel olarak davranışlarında başkaları üzerinde yaratacakları etkiyi belirleyici unsur olarak kabul etmektedirler. Onlara göre doğru eylem doğru sonucu yaratır. Görecelik boyutu yüksek olanlar ise zaman ve mekanın bir uzantısı olarak etik kurallara bakmaktadır (Forsyth,1980). Araştırma sonucu, çalışmaya katılan öğretmenlerin doğru eylemin doğru sonucu yaratacağına inanan, eylemlerinin sonuçlarını önemseyen, empati ve özveri sahibi insanları olduğu kanısını uyandırmaktadır.

Etik Durum Ölçeği puanlarının demografik değişkenlere göre farklılaşıp farklılaşmadığına dair yapılan değerlendirmelerde sadece yaş değişkeni anlamlı bir fark yaratmıştır. Branş, çevresinde zihin engelli birey bulunma, çevresinde cinsel istismara uğramış birey bulunma, cinsiyet, öğrenim durumu, kıdem, cinsel eğitime yönelik ders ya da hizmet içi eğitim alma, 18 yaşına kadar yaşanan yer ve yaş değişkenlerine göre anlamlı bir fark bulunamamıştır. Bu bulgular Duran'ın (2014) okul öncesi öğretmenlerinin etik algıları ile ilgili ve Dağlı ve Akyıldız'ın (2009) ilköğretim öğretmenlerinin etik davranışlarıyla ilgili yaptıkları çalışmaların bulgularıyla paralellik göstermektedir.

Zihinsel yetersizliği olan bireylerle çalışan öğretmenlerin yaşlarına bağlı olarak etik durumlarında anlamlı bir farklılık olup olmadığı tek yönlü varyans analizi (ANOVA) ile

incelenmiş ve yaş değişkeninin ölçeğin idealizm alt boyutu bakımından anlamlı bir farklılaşmaya neden olduğu görülmüştür. Yapılan analizlere göre, 31-40 yaş grubunda bulunan öğretmenlerin idealizm etik düzeyleri (puanları), 20-30 ile 41 yaş ve üstü gruplarındaki öğretmenlerden anlamlı bir şekilde daha yüksektir.

Kurtulan'a (2007) göre genç özel eğitim öğretmenleri eleştirel yönlerinin güçlü ancak sorunlarla mücadele etme yönünden zayıftırlar. Bu sonuç araştırma sonuçlarıyla bir ölçüde paraleldir. 31-40 yaş aralığı genel olarak meslekte 5 yıl ve üzeri deneyimin olduğu ancak halen mesleki yıpranmanın tam gerçekleşmediği bir dönem olarak görülebilir. İdealist yaklaşım halen güçlüyken mesleki tecrübe ve hayat tecrübesi bakımından nispeten güçlü olduğu bir dönemi temsil edebilir.

Bakdemir'e (2010) göre öğretmenlerin geneli etik durumun alt boyutlarından idealizm boyutunun özelliklerine yakındırlar. Bu durum araştırmamızın sonuçlarıyla paralellik göstermektedir. Bu durumun öğretmenlik mesleğinin gereksinim duyduğu kişilik özellikleriyle de ilişkisi olduğu düşünülebilir.

Zihinsel engeli olan bireylerle çalışan öğretmenlerin cinsel eğitime yönelik tutumları (ölçeğin geneli ve alt boyutları bakımından) ile Etik Durum Ölçeği alt boyutlarından görecelik değerleri arasında anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır. Bununla birlikte idealizm alt boyutunda zayıf bir ilişki bulunmaktadır. Buna göre idealizm puanları yüksek olan öğretmenlerin cinsel eğitime yönelik tutum puanları nispeten yüksek çıkmıştır. İdealizm özelliklerinin daha özverili, empatiye açık ve doğru eylemle problemleri ortadan kaldıracağına inanan yapısının bunda rol oynamış olabileceği düşünülmektedir.

5.3. Öneriler

Yürütülen bu çalışma ile zihin engelli bireylerle çalışan çok farklı branşlardan birçok eğitimciye ulaşılmış ve onların cinsel eğitime yönelik tutumlarına ile etik durumlarına yönelik bir dizi önemli bulguya ulaşılmıştır. Bu bağlamda çok büyük ve önemli bir konunun yalnızca bir parçası için bu bulgular analiz edilmiş ve yorumlanmıştır. Konunun kapsamına denk bir hareket geliştirebilmek içinse bu alanda çalışan çok sayıda uygulayıcı ve araştırmacının gayretli çalışmalarına ihtiyaç vardır. Yapılan bu çalışmanın ileriki uygulama ve araştırmalara kaynaklık edebilecek nitelikte olduğu

düşünülmektedir. Aşağıdaki öneriler uygulamacı ve araştırmacılara ileriki çalışmalarını için bir fikir oluşturma amacını gütmektedir.

5.3.1. Uygulamaya Yönelik Öneriler

- Cinsel eğitime yönelik tutumları daha olumlu hale getirmek için üniversitelerin özel eğitim öğretmenliği bölümlerinde cinsel eğitim dersi zorunlu hale getirilebilir.
- Sınıf öğretmenliği ve okul öncesi öğretmenlikleri müfredatlarına, özel gereksinimli bireylere yönelik tutumları değiştirmeye yönelik derslerle cinsel eğitim dersleri eklenebilir.
- Zihin engeli olan bireylerle çalışan ancak zihin engelliler öğretmeni olmayan öğretmenlere hizmet öncesi eğitim kapsamında belirli bir süre zihin engelli bireyleri gözlerebilecekleri bir staj dönemi zorunluluğu getirilebilir.
- Ailelere yönelik cinsel eğitim konusunda bilgilendirme ve farkındalık çalışmaları yürütülebilir.
- Zihin engellilerle çalışan öğretmenlere yönelik cinsel eğitim konusunda bilgilendirme ve farkındalık çalışmaları yürütülebilir.
- Cinsel eğitime yönelik olarak verilen gerek hizmet öncesi gerekse hizmet içi eğitici eğitimlerinin içerikleri ve süreleri cinsel eğitimin tüm bileşenlerini (Özbakım, tacizden korunma, cinsel ihtiyaçların uygun şekilde karşılanması vs.) kapsar hale getirilebilir.

5.3.2. Araştırmacılara Yönelik Öneriler

- Zihinsel engellilere yönelik yürütülen bu çalışmaya benzer çalışmalar diğer engel türlerine yönelik de yürütülebilir.
- Cinsel eğitime yönelik tutumları etkileyen etik harici faktörlerin neler olabileceğine yönelik çalışmalar yürütülebilir.
- Zihinsel engellilerle çalışan öğretmenlerin tutumlarının sonuçlarının ne olduğuna dair niteliksel araştırmalar desenlenebilir.

- Cinsel eğitime yönelik yapılacak çalışmalarda kullanılacak öğretim yöntem ve tekniklerinin her birinin etkililiğini değerlendirmeyi hedefleyen deneysel ya da yarı deneysel çalışmalar yapılabilir.
- Cinsel eğitime yönelik yapılacak çalışmalarda kullanılacak öğretim yöntem ve tekniklerinin verimliliğini değerlendirmeyi hedefleyen deneysel ya da yarı deneysel çalışmalar yapılabilir.

KAYNAKÇA

- Adams, G.L., Tallon R.J. ve Alcorn, D.(1982). Attitudes Toward the Sexuality of Mentally Retarded and Nonretarded Persons. *Education and Training of the Mentally Retarded* 307-312.
- Ailey, H.S.; Marks, B.A.; Crisp, C.; Hahn, J.E. (2003). Promoting Sexuality Across The Life Span For Individuals With Intellectual And Developmental Disabilities. *The Nursing Clinics Of North America*, 38(2), 21-33.
- Akarsu, B. (2010). Felsefe Terimleri Sözlüğü. İstanbul: *İnkılap Yayınevi*.
- Akay, H.G. (1999). *Çocuk Gelişimi*. İstanbul: Esin Yayınevi. s: 102-125.
- Aksoy, N. (1999). Educators' Beliefs About Ethical Dilemmas in Teaching: A Research Study Among Elementary School Teachers in Turkey. (<https://googledrive.com/host/0BwYZA6eD9SMqN0k5QV9YMkhGZ00/Perspectives/Perspectives1999/f18Aksoy.html>) Erişim tarihi: 15.06.2015.
- Artan, N. (2003). Engelli Çocuk ve Gençlerin Eğitimi. *Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim Dergisi*. 39-4, 26-28.
- Ataman, A. (2011). Özel Gereksinimli Çocuklar ve Özel Eğitime Giriş. Ankara: *Gündüz Eğitim ve Yayıncılık*.
- Aydoğan, İ. (2011). Öğretmenlerin Mesleki Etik İlkelerine Uyma Düzeylerinin Öğrenciler Tarafından Algılanması. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. 21(2), 87-96.
- Başaran, İ.E. (1998). Eğitim Psikolojisi. Aydan Web. Tesisleri. Ankara, s: 116-117
- Blanchett, W.J.; Wolfe, P.S., (2002). A Review Of Sexuality Education Curricula: Meeting The Sexuality Education Needs Of Individuals With Moderate And Severe Intellectual Disabilities. *Research And Practice For Persons With Severe Disabilities*, 27(1), 43-57
- Bolay, S.H. (2010). Felsefeye Giriş. (3. Baskı). Ankara: Akçağ Yayınları.
- Bouteneff, M. C. (2006). Ethical Dimensions Of Work-Related Issues Faced By Public-School Principals And Resources To Help Them Resolve These Issues. *Unpublished Doctoral Dissertation*. Columbia University.
- Brantlinger, E. A. (1985). Mildly Mentally Retarded Secondary Students' Information About and Attitudes Toward Sexuality and Sexuality Education. *Education and Training of the Mentally Retarded*, 20(2), 99-108

- Bülbül I. A. (2012). Zihinsel Yetersizlikten Etkilenmiş Erkek Ergenlere Ebeveynleri Aracılığıyla Uygun Mastürbasyon Yapma Becerisinin Kazandırılmasında Eşzamanlı İpucuyla Öğretimin Etkililiği. Yüksek Lisans Tezi. Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü
- Büyüköztürk, Ş. (2007). Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı (7. baskı). Ankara: Pegem.
- Büyüköztürk, Ş. (2004). Veri Analizi El Kitabı (3. baskı). Ankara: Pegem.
- Casteleao TB., Schiavo MR., Jurberg P. (2003).Sexuality in Down syndrome individuals. *Rev Saude Publica*. 37(1), 32-39.
- Chamberlain, A., Rauh, J., Passer,A.,Grath Mc M.,and Burket, R.(1984). Issues in Fertility Control of Mentally Retarded Female Adolescents: I. Sexual Activity. Sexual Abuse and Contraception. *Pediatrics*. 73(4), 445-450.
- Coleman, M.E. ve Murph, W.D., (1980). A Survey Of Sexual Attitudes And Sex Education Programs Among Facilities For The Mentally Retarded. *Applied Research In The Mental Retardation*, 1, 269-276.
- Couwenhoven, T. (2001) . Sexuality Education; Building a Foundation for Healthy Attitudes. *Disability Solutions*. 4 (5).
- Çakmak, S. ve Çakmak, S (2011). Özel Eğitime İhtiyaç Duyan Çocuklarda Cinsel Eğitim Uygulamaları. Vize Yayıncılık, Ankara.
- Çetin, Z. (2002). Beş-Onyedi Yaş Grubu Zihinsel Engeli Olan Ve Beş-Altı Yaş Grubu Zihinsel Engeli Olmayan Çocukların Cinsiyet Rolünü Kazanmalarının Karşılaştırılması. Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Çerçi G. (2013). Zihinsel Engelli Çocuğu Olan Ailelerin Çocuklarının Cinsel Gelişimi ve Eğitimine Yönelik Bilgi Düzeyleri ve Tutumlarının İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü
- Çorbacı Serin, E. G., Girli, A. ve Yıldırım Doğru S. S. (2013) Zihinsel Engelli Bireylerle Çalışan Öğretmenlerin Cinsel Eğitime İlişkin Tutumlarına Yönelik Bir Ölçek Geliştirme Çalışması. 22.Ulusal Özel Eğitim Kongresi, Trabzon , Sunulmuş Bildiri.
- Dağlı, A. ve Akyıldız, S. (2009). İlköğretim Öğretmenlerinin Görüşlerine Göre İlköğretim Denetmenlerinin Etik Davranışları. *Dicle University Journal of Ziya Gokalp Education Faculty*,13.
- Detmer, C., Dalrymple, N., Sinex, L., Gray,S. ve Ruble, L. (1991). Functional Programming For People With Autism: A serie. Sex Education: Issues For The Person With Autism. *Indiana Resource Center For Autism*. (ERİC. No: ED 363 071).

- Diken, İ. H., ve Sucuoğlu, B. (1999). Sınıfında zihin engelli çocuk bulunan ve bulunmayan sınıf öğretmenlerinin zihin engelli çocukların kaynaştırılmasına yönelik tutumlarının karşılaştırılması. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 2(03)
- Dökmen, Z.Y. (2006) *Toplumsal Cinsiyet (2. Basım)*. İstanbul: Sistem Yayıncılık.
- Döven, D. C. (2009). İlköğretim Müfettişlerinin Uymaları Beklenen Mesleki Etik İlkelerin İş Tatmin Düzeyleri Bağlamında Çok Boyutlu İncelenmesi (İstanbul İli Örneği). Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Yeditepe Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Duran, K. (2014). Okul Öncesi Öğretmenlerinin Mesleki Etik Davranışları Algılama Düzeylerinin ve Etik İkilemleri Çözümlemelerinin İncelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Dutağacı İşlek, E. (2007). İlköğretim Müfettişlerinin Rol Ve Davranış Boyutu Kapsamındaki Mesleki Etik ilkelere Uyuma Düzeyleri Konusundaki ilköğretim Müfettişlerinin Ve Öğretmenlerinin Algıları. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Yıldız Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Edmonson, B. ve Wish, J.(1975). Sex knowledge and attitudes of moderately retarded males . *American Journal Of Mental Deficiency*, 80, 172-179.
- Ergüç, N. (2002). İlköğretim Müfredat Laboratuvar Okulu Müdürlerinin Mesleki Etik İlkelerle İlişkin Davranışları (Ankara İli Örneği). Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. Ankara.
- Eripek, S. (2009). Zihinsel Yetersizliği Olan Çocuklar. Ankara: Maya Akademi
- Ersoy, G. (2005). Zihin Engelli Ergen Kız Öğrencilere Maket Üzerinde Ped Değiştirme Becerisinin Öğretimi. Yüksek Lisans Tezi. Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Ersin, F. (2008). Gençlere Verilen Üreme Sağlığı Eğitiminin Üreme Sağlığı Bilgi ve Davranışlarına Etkisi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- Ertürk, S. (1979) Eğitimde Program Geliştirme. Ankara: Yelkentepe Yayınları
- Eylen, B. (2000). Ergenlik Dönemindeki Bedensel Değişiklikler. Cinsel Sağlık Bilgileri Eğitimi (37-48). İstanbul: Aşama Matbaacılık.
- Forsyth, D. R. (1980). A taxonomy of ethical ideologies. *Journal of Personality and Social Psychology*, 39 (1), 175-185.
- Garwood, M.ve McCabe, M. (2000). Impact Of Sex Education Programs On Sexual Knowledge And Feelings Of Men With a Mild Intellectual Disability. *Education And Training In Mental Retardation And Developmental Disabilities*. 35 (3), 269-283.

- Goodman, L.; Budner, S.; Lesh, B. (1971). The Parents' Role in Sex Education For The Retarded. *Mental Retardation*, 9(1), 43-46
- Gökdeniz, Ş. (2008). İlköğretimde Cinsel Bilgiler Eğitimi Konusunda Öğretmen Ve Veli Görüşleri. Yüksek Lisans Tezi. Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa.
- Görener, H. D. (2010) Zihinsel engelli çocuklarda ihmal - istismar ve hemşirelik yaklaşımı. *Deneyisel ve Klinik Tıp Dergisi*, 27, 137-142
- Gözütok, F. D. (1999). Öğretmenlerin Etik Davranışları. *The Third International Conference On Teacher Education Almost 2000: Crises And Challenge In Teacher Education June 27- July 1 1999 beirt Bell Collage*. Israel'de İngilizce olarak sunulmuştur.
- Gülcan, M. G., Kılınç, A. Ç. & Çepni, O. (2012). İlköğretim Okulu Müdürlerinin Etik Liderlik Davranışları Gösterme Düzeylerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*. 10(1), 123-142.
- Günlü Y. (2015). Ergenlik döneminde zihinsel yetersizliğe sahip çocuğu olan ebeveynlerin çocuklarının cinselliği ile ilgili görüşlerinin belirlenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Hall, J.E.; Morris, H.L.; Barker, H.R. (1973). Sexual Knowledge And Attitudes Of Mentally Retarded Adolescents. *American Journal Of Mental Deficiency*. 77(6), 706-709.
- Hall, J.E., and Morris, H.L., (1976). Sexual Knowledge and Attitudes of Institutionalized and non Institutionalized Retarded adolescents. *American Journal of Mental Deficiency*. 8: 382-387.
- Haffner, D. (2007). Çocuğunuzun Gelişen Cinselliği (B. Küçükbaşkal. Çev). İstanbul: Optimist Yayınları (Eserin aslının basım tarihleri 1999,2000).
- Haroian, L. (2000). Child Sexual Development. *Electronic Journal Of Human Sexuality*. Volume:3, Feb. 1 www.ejhs.org/volume3/Haroian/body.htm Web adresinden 24.03.2015 tarihinde edinilmiştir.
- Haynes, F. (2002). Eğitimde Etik. (çev. S.K. Akbaş). İstanbul: Ayrıntı Yayınları. (Çevirinin yapıldığı orijinal çalışmanın basım tarihi 1998).
- Hayri, Y. (2010). İlköğretim Okulu Yöneticilerinin Liderlik Yönelimleri Ve Mesleki Etik Algıları Arasındaki İlişkiler: İlköğretim Öğretmenleri Örnekleminde İlişkisel Bir Çalışma. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Yeditepe Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Heward, W.L. and Orlansky, M.D. (1988). Exceptional Children An Introductory Survey Of Special Education, *Third Edition, Toronto London Melbourne*.

- Hingsburger, D. ve Pendler, B. (1991). Sexuality: Dealing With Parents. *Sexuality And Disability*. 9, 123-130.
- Howard, E., Rienzo, B., Morgan M., ve James, D., (2005). Teacher beliefs, professional preparation, and practices regarding exceptional students and sexuality education. *Journal of School Health*. 75, 3, 99-104.
- İnceoğlu, M. (2010). Tutum Algı İletişim. İstanbul: Beykent Üniversitesi Yayınları.
- İşgüden, B., & Çabuk, A. (2006). Meslek etiği ve meslek etiğinin meslek yaşamı üzerindeki etkileri. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9(16), 59-86.
- Kaeser, F. ve O'Neill, J. (1987). Task Analyzed Instruction For A Profoundly Mentally Retarded Adult Male: A Data Based Case Study. *Sexuality and Disability*. 8(1), 17-24.
- Kahraman, N. (2003). İlköğretim Müfettişlerinin Mesleki Etik İlkeleri ve Bu İlkelere Uyma Düzeyleri. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Kalaycı, Ş. (2006). SPSS Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistik Teknikleri (2. baskı). Ankara:.
- Karasar, N. (2005). Bilimsel Araştırma Yöntemi, 15. Basım Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.
- Keçe, A.C. (2006). Cinselliğin Dayanılmaz Ağırlığı. Ankara: Ütopya Grafik.
- Kentler, H. (2008). Çocuğuma nasıl cinsel eğitim verebilirim? İstanbul: Turkuaz Kitaplığı.
- Koç, K. (2010). Etik Boyutlarıyla Öğretmenlik. *Çağdaş Eğitim Dergisi*. 35, (373): 13-20
- Köklü, N. Büyüköztürk, Ş. (2000). Sosyal Bilimler İçin İstatistiğe Giriş. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Kratte, F.E. ve Thorne, G.D. (1957). Sex Education Of Retarded Children. *American Journal of Mental Deficiency*. 6, 44-48.
- Kulaksızoğlu, A. (2001). *Ergenlik Psikolojisi (4. Basım)*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Kurtulan, I. (2007). Özel Eğitim Öğretmenlerinin Mesleki Etik Değerler Açısından Kendilerini Değerlendirmeleri. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Kükner, S., Vicdan, K., Dabakoğlu, T., Keleş, G., Ergin, T. ve Gökmen, O. (1993). Adolesanlarda Cinsel Eğitim Düzeyi. *Jinekoloji ve Obstetrik Dergisi*, Sayı:7, 32-45.

- Leech, N.L. (2005). SPSS for Intermediate Statistics: Use and Interpretation. London: Lawrance Erlbaum Associates Publishers.
- Lunsky, Y. ve Konstantareas, M.M. (1998). The attitudes of individuals with autism and mental retardation toward sexuality. *Educ Training Ment Retard Dev Disabil.*, 33(1), 24-33.
- Manolova, O. (2011). Mesleki Etik İlkelere İlişkin Türkiye Ve Moldova'daki İlköğretim Okulu Öğretmenlerinin Görüşleri. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Mandan Sürücü, S., (2009). 11-17 Yaş Orta Düzeyde Zihin Engelli Kız Ergenlerin Temel Cinsel Bilgi ve Cinsel İstismarı Algılamalarının Belirlenmesi. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- McCabe, M. P.; Cummins, R. A.; Deeks, A. A., (1999). Construction And Psychometric Proberties Of Sexuality Scales: Sex Knowledge, Experience and Needs Scales For People With Intellectual Disabilities (Sexken ID), People With Physical Disabilities (Sexken PD), And The General Population (Sexken-GP). *Research in Developmental Disabilities*. 20,(4), 241-254
- Myers, A.L. (2006). Sexuality And People With Disabilities, Rehabilitation and Transition Conference. Independence First. *The Resource For People With Disabilities*. www.rfw.org/RehabConference/2006/Sessions/11_Sexuality
- Mccabe MP.(1993). Sex Education Programs For People With Mental Retardation. *Ment Retard*. 31(6): 377-87.
- McDermott, S.; Martin, M.; Weinrich, M.; Kelly, M. (1999). Program Evulation Of A Sex Education Curriculum For Women With Mental Retardation. *Research In Developmental Disabilities*. 20 (2). 93-106.
- Milli Eğitim Bakanlığı (2012) Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği. Ankara: Resmi Gazete sayı: 28360
- Milli Eğitim Bakanlığı (1983) Özel Eğitime Muhtaç Çocuklar Kanunu (Kanun Numarası: 2916) Ankara: Resmi Gazete
- Monat, R.K.(1982). *Sexuality and the Mentally Handicapped*. San Diago: Colege Hill Press.
- Murphy, W.D., Coleman E.M., and Abel G.G. (1983). Human Sexuality in the Mentally Handicapped. In J.L. Matson and Androsik (Eds). *Treatment Issues and Innvations in Mental Retardation*. New York: Plenum Press.
- Mermer, G. (1993). Zihin Engelli Ergenlerin Cinsel Eğitim Gereksinimleri Hakkında Anne, Baba ve Eğitimci Görüşlerinin Değerlendirilmesi. Yüksek Lisans Tezi. Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü.

- Myers, A.L. (2006). Sexuality And People With Disabilities, Rehabilitation and Transition Conference. Independence First. *The Resource For People With Disabilities*. www.rfw.org/RehabConference/2006/Sessions/11_Sexuality_Myers.pdf Web adresinden 20 Ekim 2014 tarihinde edinilmiştir.
- Nichcy, (1992). Sexuality Education For Children And Youth with Disabilities. *NICHCY News Digest ND17* <http://www.nichcy.org/pubs/outprint/nd17txt.htm> Web adresinden 13 Ekim 2015 tarihinde alınmıştır.
- Ousley, O.Y ve Mesibov, G.B. (1991). Sexual attitudes and knowledge of high-functioning and adults with autism. *J Autism Dev Disord.*, 21(4), 471-481.
- Örenel, S. (2005). Öğretmenlerin Mesleki Etik İlkeleri Kapsamındaki Davranışlarının İlköğretim ve Orta Öğretim Öğrencilerinin Algılarıyla Değerlendirilmesi Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Özbek, O. (2003). Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Mesleki Etik İlkeleri ve Bunlara Uyuma Düzeyleri. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara. .
- Özdamar, K. (2004). Paket Programlar ile İstatistiksel veri Analizi (Çok Değişkenli Analizler) (5. baskı). Eskişehir: Kaan.
- Özdemir, L., Ayvaz, A. Ve Poyraz, Ö. (2003). Cumhuriyet Üniversitesi Öğrencilerinin Cinsel Yolla Bulaşan Hastalıklar Konusundaki Bilgi Düzeyleri. *Cumhuriyet Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*, Sayı:25, Cilt:10, Sivas.
- Özgüven, G. E, (1997) *Cinsellik ve Cinsel Yaşam*. Ankara: PDREM Yayınları
- Öztürk, S. (2007). Ergen eğitim programının, ergenlerin gelişim bilgilerine, beden ve benlik imajlarına etkisinin incelenmesi. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Özyürek, M. (2009). Engellilere yönelik tutumların değiştirilmesi. Ankara: Kök Yayıncılık
- Pala, A. (2008). Öğretmen adaylarının empati kurma düzeyleri üzerine bir araştırma. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23(23), 13-23.
- Penny, R.E.C. and Chawatay J.E. ,(1982). Sex Education For Mentally Retarded Persons. *Australia and New Zeland Journal of Developmantal Disabilities*. 4: 204-212.
- Pincus S. (1988). Sexuality In The Mentally Retarded Patient. *Am Fam Physician*. 37(2). 319-23.
- Poroy, A. (2005). Türkiye’de Cinsellik. İstanbul: Alfa Yayıncılık.

- Richman, G.S., Ponticas, V., Page T.J. and Epps S.,(1986). Simulation Procedures for Teaching Independen Menstrual Care to Mentally Retarded Persons. *Applies Research in Mental Retardation*. 7, 21-35.
- Ross, M. E. (2005). Teacher Education: Approaches for Handling Daily Ethical Dilemmas in The Classroom. Unpublished Doctoral Dissertation. Seattle University.
- Salopek, M. M. (2013). Influence of Ethics Education on Moral Reasoning Among Pre-Service Teacher Preparation and Social Work Students. Unpublished Doctoral Dissertation. The Pennysylvania State University.
- Sayın, U. (2007) Zihinsel Engelli Çocuga Sahip Ebeveynler ile Normal Gelisim Gösteren Çocuga Sahip Ebeveynlerin 7- 15 Yas Arası Çocuklarının Toplumsal Cinsiyet Rollerine Yaklaşım ve Görüşlerinin İncelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi
- Scales, R. F. (2002). Ethics of Teaching: Beliefs and Behaviors of Community College Faculty. Unpublished Master's Thesis. University of North Texas.
- Schultz, J.B. and Adams D.U.,(1987). Family Life Education Needs of Mentally Disabled Asolescents. *Adolescence*, 85 Spring.
- Selçuk, Z. (2006). İlköğretim 6. Sınıf Kız Öğrencilerine Uygulanan Cinsel Sağlık Eğitiminin Cinsel Sağlık Bilgilerine Etkisinin İncelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Sexuality Education İn The Home. (2000). Seuality İnformation And Education Council Of The United States (SIECUS). www.siecus.org/family, Web adresinden 23 Şubat 2015 tarihinde alınmıştır
- Sevim, J. (2006). *Anne Bu Ne? (5.Basım)*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Seyyar A. (2008). *Özürlülük Eğitimi - Cinsel Eğitim*. Erişim Adresi: <http://www.tsd.org.tr>, Erişim tarihi: 30.01.2015.
- SIECUS, (2007). www.siecus.org. Web adresinden 05.10.2015 tarihinde edinilmiştir.
- Sipahi, B., Yurtkoru, E. S., ve Çinko, M. (2006). Sosyal Bilimlerde SPSS'le Veri Analizi. İstanbul: Beta.
- Strong, D.R. (1984). Answering Their Questions About Human Sexuality. *AmericanBiology Teacher*. 46 (2). 87-91
- Sucuoğlu, B. (2009). Zihin Engelliler ve Eğitimleri. Ankara: Kök Yayıncılık
- Tarhan, N.(2004). Aile Yaşamı Ve Cinsel Sağlık Eğitimi Programının Zihinsel Engelli Kız Çocukların Cinsel Bilgi Düzeylerine Etkisi. Doktora tezi. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- Taşçı, Ali İhsan (2003) Cinsel Eğitim. İstanbul: İz Yayıncılık
- Tepper, M.S., (2001). Becoming Sexually Able: Education to Help Youth with Disabilities, *Siecus Report*, 29(3), 5-13.
- Tuzcuoğlu, N. ve Tuzcuoğlu, S. (2007). Çocuğun Cinsel Eğitimi. Anne Ben Nasıl Doğdum? (4. Basım). İstanbul: Morpa Kültür Yayınları
- Türkiye İstatistik Kurumu (2002). *Türkiye Özürlü Araştırması*. Erişim adresi: www.tuik.gov.tr Erişim tarihi: 22.10.2015
- Uçar, H. (1994). Çağdaş Çocuk Cinsel Eğitimi. İstanbul: İnkılap Kitabevi
- Uçar M. (2014). Bilişsel Süreç Yaklaşımına Dayalı Olarak Hazırlanan Cinsel İstismarı Önleme Becerisi Öğretim Programının Etkililiğinin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü
- Uygur, M. (2012). İlköğretim 6. Sınıf Fen Ve Teknoloji Dersindeki Cinsel İçerikli Konulara Yönelik Öğrenci Tutumları. Yüksek Lisans Tezi. Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyon.
- Vargas, R.A.C. (2001). The Moral Profession: A Study of Moral Development and Professional Ethics of Faculty. Unpublished Doctoral Dissertation. The University of Texas at Austin.
- Velasquez, M.G. (2002). Business Ethics Concepts and Cases. (5. Edition). New Jersey: Prentice Hall.
- Whitehouse, M.A. ve McCabe, M.P. (1997). Sex education programs for people with intellectual disability: how effective are they? *Educ Training Ment Retard Dev Disabil.*, 32(3), 229-240.
- Yavuz, M., Tekcan, C. A., Vural Batık, M. (2013) Zihinsel Engelliler Sınıf Öğretmenlerinin Cinsel Eğitime İlişkin Tutumları., *23.Ulusal Özel Eğitim Kongresi, Bolu* , Sunulmuş Bildiri.
- Yazıcı, S. (2001). Felsefeye giriş. Ankara: Alfa Yayınevi.
- Yazıcı, A., Yazıcı S. (2010) Etik Durum Ölçeği'nin Geçerlilik Güvenirlik Çalışması. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 8(4), 1001-1017
- Yohalem, L.M.A., (1995). Why Do People With Mental Retardation Need Sexuality Education? *Associate Director Education, Planned Parenthood Of Greater Northern New Jersey*. Siecus Report. 23 (4), www.siecus.org/siecusreport/volume23/23-4.pdf
- Yurdakul, A., (1999). Engelli Ergenler ve Cinsel Eğitim. *İlk Işık Dergisi*, 1, Web Sayfası: <http://www.isikozelegitim.com/index.php>, Erişim Tarihi: 22.10.2014

EK-1: İl Milli Eğitim Müdürlüğü İzni

**T.C.
İSTANBUL VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü**

Sayı : 59090411/44/88148
Konu: Bora AKDEMİR

06/01/2015

MARMARA ÜNİVERSİTESİ
(Öğrenci İşleri Daire Başkanlığına)

İlgi: a) 08.12.2014 tarih ve 1400261675 sayılı yazınız.
b) Valilik Makamının 31.12.2014 tarih ve 7128646 sayılı oluru.

Üniversiteniz Eğitim Bilimleri Enstitüsü yüksek lisans öğrencisi Bora AKDEMİR'in *"Zihin Engeli Olan Bireylerle Çalışan Öğretmenlerin Cinsel Eğitime Yönelik Tutumları ve Etik Durumlarının Karşılaştırılması"* konulu tezlerine dair araştırma çalışması hakkındaki ilgi (a) yazınız ilgi (b) valilik onayı ile uygun görülmüştür.

Bilgilerinizi ve ilgi (b) Valilik Onayı doğrultusunda gerekli duyurunun araştırmacı tarafından yapılmasını, işlem bittikten sonra 2 (iki) hafta içinde sonuçtan Müdürlüğümüz Strateji Geliştirme Bölümüne rapor halinde bilgi verilmesini arz ederim.

Murat ADALI
Müdür a.
Şube Müdürü

EK:1- Valilik Onayı
2- Ölçekler
3- Okul Listesi

İl Millî Eğitim Müdürlüğü D/Blok Bab-ı Ali Cad.No:13 Cağaloğlu
E-Posta: sgb34@meb.gov.tr

A. BALTA VHKİ
Tel: (0 212) 455 04 00-239
Faks: (0 212) 455 06 52

**T.C.
İSTANBUL VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü**

Sayı : 59090411/20/7128646
Konu: Bora AKDEMİR

31/12/2014

VALİLİK MAKAMINA

İlgi:a) Marmara Üniversitesinin 08.12.2014 tarih ve 1400261675 sayılı yazısı.

b) MEB. Yen. ve Eğ. Tek. Gn Md. 07.03.2012 tarih ve 3616 sayılı 2012/13 nolu gen.

c) Milli Eğitim Araştırma ve Anket Komisyonunun 29.12.2014 tarihli tutanağı.

Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü yüksek lisans öğrencisi Bora AKDEMİR'in "*Zihin Engeli Olan Bireylerle Çalışan Öğretmenlerin Cinsel Eğitime Yönelik Tutumları ve Etik Durumlarının Karşılaştırılması*" konulu tezine dair araştırma çalışmasını ilimizdeki tüm özel ve resmi okullarda çalışan zihin engeli öğretmenlere kişisel bilgi formu, etik durum ölçeği ve zihinsel engeli olan bireylerle çalışan öğretmenlerin cinsel eğitime yönelik tutumları ölçeğini uygulama istemi hakkındaki ilgi (a) yazı ve ekleri Müdürlüğümüzce incelenmiştir.

Araştırmacının; söz konusu talebi; bilimsel amaç dışında kullanılmaması, veri toplama araçlarının eğitim -öğretimi aksatmayacak şekilde katılımcıların gönüllülük esasına göre seçilmesi, araştırma sonuç raporunun müdürlüğümüzden izin alınmadan kamuoyuyla paylaşılması koşuluyla, okul idarelerinin denetim, gözetim ve sorumluluğunda ilgi (b) Bakanlık emri esasları dâhilinde uygulanması, sonuçtan Müdürlüğümüze rapor halinde (CD formatında) bilgi verilmesi kaydıyla Müdürlüğümüzce uygun görülmektedir.

Makamlarınızca da uygun görülmesi halinde olurlarınıza arz ederim.

Şerafettin TURAN
Millî Eğitim Müdür V.

OLUR
31/12/2014

Yusuf Ziya KARACAEV
Vali a.
Vali Yardımcısı

Ek:1-Genelge
2- Komisyon Tutanağı

İl Millî Eğitim Müdürlüğü D/Blok Bab-1 Ali Cad. No:13 Çağaloğlu
E-Posta: sgb34@meb.gov.tr

A. BALTA VHKİ
Tel: (0 212) 455 04 00-239
Faks: (0 212)455 06 52

EK-2: Ölçek İzinleri

Etik Durum Ölçeği İzni

 Sedat YAZICI 23:31 (0 dakika önce) ☆

Alıcı: bana ▾

Bora,
Ölçeği kullanmandan memnuniyet duyarız. Ancak, bir kongrede olduğum için çalışmayı ancak hafta sonu gönderebileceğim. İyi çalışmalar.

-----Orjinal Mesaj-----
 Kimden: "Bora Akdemir" <boraakdemir84@gmail.com>
 Kime: sedatyazici@karatekin.edu.tr
 Tarih: 10/21/14 19:09
 Konu: [Spam]

Sedat Hocam iyi günler

Ben Marmara Üniversitesi Özel Eğitim ABD'nda yüksek lisans öğrencisiyim ve aynı zamanda özel eğitim öğretmeniyim. Yüksek lisans tezimde geçerlilik ve güvenilirlik çalışmasını yaptığınız "Etik Durum Ölçeği" isimli çalışmanızı kullanmak üzere izninizi istiyorum. Eğer bir mahsuru yoksa çalışmanızın tam metnini de gönderebilerseniz çok memnun olurum. İyi çalışmalar.

Bora AKDEMİR

Zihin Engelli Bireylerle Çalışan Öğretmenlerin Cinsel Eğitime İlişkin Tutumları Ölçeği İzni

 elif çorbacı 9 Eki (1 gün önce) ☆

Merhabalar 22. Özel Eğitim Kongresi'nde bildiri olarak sunduğumuz ölçekle ilg...

 Bora Akdemir 9 Eki (1 gün önce) ☆

Elif hocam teşekkür ederim. Siz yazmamışsınız ama gönderdiğinizde göre çalışma...

 elif çorbacı 11:58 (9 saat önce) ☆

Alıcı: bana ▾

Merhabalar,
 "Zihin engelli bireylerle çalışan öğretmenlerin cinsel eğitime ilişkin tutumları ölçeği" ni tez çalışmanızda kullanabilirsiniz.

İyi çalışmalar...
 Elif SERİN

Date: Thu, 9 Oct 2014 14:53:36 +0300
 Subject: Re: Cinsel eğitime ilişkin tutum ölçeği

EK-3. Kişisel Bilgi Formu

KİŞİSEL BİLGİ FORMU

Değerli meslektaşım,

Bu araştırmanın amacı zihlin engelli olan bireylerle çalışan öğretmenlerin cinsel eğitim tutumlarıyla etik durumları arasındaki ilişkiyi incelemektir. Lütfen forma için yazmay araştırmanın amacına ulaşması için soruları dikkatlice okumanız ve size en uygun gele işaretlemeniz gerekmektedir. Lütfen hiçbir soruyu cevapsız bırakmayınız. Katkılarınız için teşekkür saygılarımızı sunarız.

Bora Akdemir
boraakdemir84@gmail.com

Öğr. Gör. Dr. Oktay Taymaz Sarı (Danışman)
oktaytaymaz@trtuncelima.edu.tr

1. Cinsiyetiniz:
 - a. Kadın
 - b. Erkek
2. Branşınız:

.....
3. Eğitim durumunuz:
 - a. Lise
 - b. Önlisans
 - c. Lisans
 - d. Yüksek lisans veya doktora
4. Mezun olduğunuz okul:

.....
5. Hangi kurumda çalışıyorsunuz?
 - a. Devlet
 - b. Özel
6. Kaç yıldır zihin engelli öğrencilerle çalışıyorsunuz?
 - a. 1-5
 - b. 6-10
 - c. 11-15
 - d. 15- üzeri
7. Yaşınız:

.....
8. Üniversite eğitiminde cinsel eğitimi içeriğinde barındıran bir ders aldınız mı?
 - a. Evet
 - b. Hayır
9. Cinsel eğitim üzerine meslek içi eğitim ya da seminere katıldınız mı?
 - a. Evet
 - b. Hayır
10. Çevrenizde zihin engelli bir birey var mı?
 - a. Evet
 - b. Hayır
11. Uyguladığınız eğitim programında-müfredatında cinsel eğitimle ilgili konular bulunmaktadır.
 - a. Evet
 - b. Hayır
12. 11. Soruya cevabınız evet ise yaptığınız çalışmaları kısaca yazat mısınız?

.....
13. Çevrenizde cinsel istismara uğramış kimse var mı?
 - a. Evet
 - b. Hayır
14. 18 yaşınıza kadar nasıl bir yerleşim yerinde yaşadınız?
 - a. Büyükşehir
 - b. Şehir
 - c. İlçe
 - d. Köy

EK-4. Zihinsel Yetersizliği Olan Bireylerle Çalışan Öğretmenlerin Cinsel Eğitime Yönelik Tutumları Ölçeği

Zihinsel Engeli Olan Bireylerle Çalışan Öğretmenlerin Cinsel Eğitime Yönelik Tutumları Ölçeği						
	Ne derece katılıyorsunuz?	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kısmen Katılıyorum	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
1	Öğrencilerimle cinsellikle ilgili konularda rahat konuşurum.	1	2	3	4	5
2	Cinsel eğitimle ilgili önyargılarıma olduğumu düşünmüyorum.	1	2	3	4	5
3	Cinsel eğitim zihinsel yetersizliği olan öğrenciler için hazırlanan müfredatın bir parçası olmalıdır.	1	2	3	4	5
4	Cinsel eğitim sadece normal gelişim gösteren öğrenciler için hazırlanan müfredatın bir parçası olmalıdır.	1	2	3	4	5
5	Cinsel eğitim zihinsel yetersizliği olan öğrencilerin kendilerini taciz ve istismardan koruma becerilerini artırır.	1	2	3	4	5
6	Cinsel eğitim zihinsel yetersizliği olan kız öğrenciler arasında cinsel ilişki oranını artırır.	1	2	3	4	5
7	Cinsel eğitim zihinsel yetersizliği olan erkek öğrenciler arasında cinsel ilişki oranını artırır.	1	2	3	4	5
8	Cinsel eğitim zihinsel yetersizliği olan öğrencilerin mastürbasyon, yabancılarla ilişki gibi davranışlarının artmasına neden olur.	1	2	3	4	5
9	Cinsel eğitim zihinsel yetersizliği olan öğrencilerin vücut bakımları ile ilgili bilgilerini artırır.	1	2	3	4	5
10	Öğrencilerimin cinsel eğitim almaya ihtiyaçları yoktur.	1	2	3	4	5
11	Cinsel eğitim almayan zihinsel yetersizliği olan öğrenciler cinsel istismarda kurban olabilirler.	1	2	3	4	5
12	Zihinsel yetersizliği olan öğrencilerde cinsel eğitim sadece uygun olmayan davranışları içermelidir.	1	2	3	4	5
13	Öğrencilere cinsel eğitim vermeyi düşünmem.	1	2	3	4	5
14	Cinsel eğitim zihinsel yetersizliği olan öğrencilerin karşılaşılabileceği her konuda yapılmalıdır.	1	2	3	4	5
15	Zihinsel yetersizliği olan erkek öğrencilere adet dönemi ile ilgili bilgi verilmelidir.	1	2	3	4	5
16	Zihinsel yetersizliği olan erkek öğrencilere sperm sıvısı ile ilgili bilgi verilmelidir.	1	2	3	4	5

17	Zihinsel yetersizliği olan kız öğrencilere adet dönmeli ile ilgili bilgi verilmelidir.	1	2	3	4	5
18	Zihinsel yetersizliği olan kız öğrencilere sperm sıvısı ile ilgili bilgi verilmelidir.	1	2	3	4	5
19	Zihinsel yetersizliği olan öğrencilere masturbasyon ile ilgili bilgi verilmelidir.	1	2	3	4	5
20	Zihinsel yetersizliği olan öğrencilere homoseksüellik, biseksüellik ile ilgili bilgi verilmelidir.	1	2	3	4	5
21	Zihinsel yetersizliği olan öğrencilere aile, aşk ve evlilik konularını ile ilgili bilgi verilmelidir.	1	2	3	4	5
22	Zihinsel yetersizliği olan öğrencilere üreme konusu ile ilgili bilgi verilmelidir.	1	2	3	4	5
23	Zihinsel yetersizliği olan öğrencilere duygusal hisler ile ilgili bilgi verilmelidir.	1	2	3	4	5
24	Zihinsel yetersizliği olan öğrencilere ergenlikteki değişimler ile ilgili bilgi verilmelidir.	1	2	3	4	5
25	Zihinsel yetersizliği olan öğrencilere cinsel uyum ile ilgili bilgi verilmelidir.	1	2	3	4	5
26	Zihinsel yetersizliği olan öğrencilere doğum kontrolü ile ilgili bilgi verilmelidir.	1	2	3	4	5
27	Zihinsel yetersizliği olan öğrencilere kürtaj ile ilgili bilgi verilmelidir.	1	2	3	4	5
28	Zihinsel yetersizliği olan öğrencilere bulaşıcı hastalıklar ile ilgili bilgi verilmelidir.	1	2	3	4	5
29	Zihinsel yetersizliği olan öğrencilere taciz ve istismar ile ilgili bilgi verilmelidir.	1	2	3	4	5
30	Zihinsel yetersizliği olan öğrencilere doğru ve yanlış dokunmayı ayırt etme ile ilgili bilgi verilmelidir.	1	2	3	4	5
31	Zihinsel yetersizliği olan öğrencilere HIV ve AIDS ile ilgili bilgi verilmelidir.	1	2	3	4	5
32	Zihinsel yetersizliği olan öğrencilere doğum ile ilgili bilgi verilmelidir.	1	2	3	4	5
33	Zihinsel yetersizliği olan öğrencilere cinsiyet rolleri ile ilgili bilgi verilmelidir.	1	2	3	4	5
34	Zihinsel yetersizliği olan öğrencilere evlilik öncesi cinsel ilişki ile ilgili bilgi verilmelidir.	1	2	3	4	5

EK-5: Etik Durum Ölçeği

Etik Durum Ölçeği		Ne derece katılıyorsunuz?				
		Hiç Katılmıyorum	Katılmıyorum	Ne Katılmıyorum, Ne Katılıyorum	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
1	İnsanlar, az da olsa eylemlerinin başkalarına bilerek zarar vermeyeceğinden emin olmalıdır.	1	2	3	4	5
2	Ne kadar küçük olursa olsun, insanların başkalarını riske sokmaları asla hoş görülmemelidir.	1	2	3	4	5
3	Kazanılacak yarar ne olursa olsun, başkalarına zarar verme potansiyeli ortaya çıkarmak her zaman yanlıştır.	1	2	3	4	5
4	İnsanlar, psikolojik veya fiziksel olarak başka birine asla zarar vermemelidir.	1	2	3	4	5
5	İnsanlar, başkasının onur ve refahını herhangi bir biçimde tehdit edebilecek eylemlerde bulunmamalıdır.	1	2	3	4	5
6	Bir eylem masum bir kişiye zarar verecekse yapılmamalıdır.	1	2	3	4	5
7	Bir eylemin gerçekleştirilip gerçekleştirilemeyeceğine, o eylemin olumlu sonuçları ile olumsuz sonuçlarını göz önünde bulundurarak karar vermek ahlâki değildir.	1	2	3	4	5
8	İnsanların onur ve refahı toplumun en önemli ligisi olmalıdır.	1	2	3	4	5
9	Başkalarının refahını feda etmek hiçbir zaman gerekli değildir.	1	2	3	4	5
10	Ahlâki davranışlar en "yetkin" eylem idealleriyle doğrudan örtüşen eylemlerdir.	1	2	3	4	5
11	Herhangi bir etik sistemin parçası olabilecek kadar önemli ahlâk ilkesi yoktur.	1	2	3	4	5
12	Ahlâki şeyler durumdan duruma ve toplumdan topluma değişirler.	1	2	3	4	5
13	Ahlâki ölçütler bireysel şeyler olarak görülmelidir; bir kişinin ahlâki bakımından doğru bulduğunu başka biri yanlış olarak yargılayabilir.	1	2	3	4	5
14	Farklı ahlâki yaklaşımlar "doğruluk" açısından karşılaştırılmazlar.	1	2	3	4	5
15	Herkes için neyin ahlâki olduğu sorusu hiçbir zaman çözülemez; çünkü neyin ahlâki neyin ahlâki olmadığı bireye bağlıdır.	1	2	3	4	5
16	Ahlâki ölçütler sadece bir kişinin nasıl davranması gerektiğini belirten kişisel kurallardır; başkalarının hakkında yargı vermede kullanılamazlar.	1	2	3	4	5
17	Kişiler arası ilişkilerde ortaya çıkan ahlâki düşünceler öylesine karmaşıktır ki, kişilere kendi bireysel kurallarını ifade etme izni verilmelidir.	1	2	3	4	5
18	Bir ahlâki seçeneği belli türden eylemleri önleyecek şekilde sisteme sokmak, daha iyi insan ilişkileri oluşturmayı ve düzenlemeyi engeller.	1	2	3	4	5
19	Yalan söylemeye ilişkin hiçbir kural formüle edilemez; bir yalanın kabul edilip edilemeyeceği tamamen duruma bağlıdır.	1	2	3	4	5
20	Bir yalanın ahlâki veya ahlâk dışı olarak yargılanması, eylemin içinde bulunduğu şartlara bağlıdır.	1	2	3	4	5